

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Dissert. IX. Utilitatis veterum Lapidum & Nummorum brevis comparatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

DISSERTATIO NONA.

DE

PRÆSTANTIA ET USU

NUMISMATUM

ANTIQUORUM.

MEMINISTI etiamnum, ut opinor, OCTAVI nobilissime, quum in Hortis Justinianeis ego & Marquardus Gudius, ab omni liberali doctrina egregie instructus, idemque peracri ingenio, una tecum essemus, incidisse sermonem de Nummis & Lapidibus antiquis, ac unde major in Historiam Veterem & omne litterarum genus utilitas redundaret. Neque vero hic replicabo singula, quæ utrinque, invitante loci Genio, amicæ & jucundæ, tibi certe, quod non semel etiam ab eo tempore declarasti, longe gratissimæ concertationis studium suppeditabat. Neque tamen valde, si bene memini, rationes nostræ dissidebant. Etenim incredibilem quandam Inscriptionum, quæ vetustis faxis continentur, præstantiam, & late diffusam per omne genus priscae ac reconditæ doctrinæ varietatem, amico nostro haud illibenter largiebar. Immortali certe beneficio demeruisse sæculum & postfuturas ætates, qui in iis colligendis ac ordinandis laborarunt nostra & patrum memoria, viros cohortis litteratæ principes. Neque inferiorem palmam eos manere, qui eodem studio incensi, (inter quos amicus ille noster, & pridem alter Germanus quoque, varia Vir & exquisita doctrina) in eo stadio decurrere cogitant. Inde utique, nec aliunde

Ccccc 3 ferme,

ferme, petēdos varios Sacrorum ritus; Fœderum formulas; Magistratum scita, munia, discrimina; Collegiorum, Corporum, Professionum genera, officia, rationes; Domus Augustæ ministeria; Titulos Operum publicorum; multa domi militiaeque instituta: adde Manium jura; Pietatis mutuae Parentum, Conjugum, Liberorum, ac eruditæ simul elegantiae monumenta; principis denique gentium Populi nomina, ætates, tribus, singula publicis quasi Tabulis descripta. Hæc certe aliaque tot litteratis ex omni memoria ætatum, temporum, civitatum Saxis, impensum quoddam pretium apud gnaros talium ac intelligentes haud immerito constituere. At esse vicissim infinitum pene Auri, Argenti, Æris veterum signati usum hodieque, esse quæ mire adficiat, non vero æruginem solum adfricat, præfixæ monetæ tractationem; esse ubi eadem majorem etiam laudatis modo saxis utilitatem adferat, sed nondum satis hæctenus notam & exploratam. Immensas etiamnum latere opes in Gazis virorum principum, ac in loculis antiquariorum, quibus penus omnis eruditionis mirum quantum possit locupletari. Antiquitatis certe gloria præcellere peculium hoc nostrum; quum Inscriptionum omnium, quæ hodie exstant, vel fatente viro docto, cui hoc opus ætatem fuit, vetustissima occurrat Duiliana, quæ incidit in annum Urbis conditæ ccccxiiii; Nummos autem, ut è Romanis antiquissimos æreos liberales mittam, cum propra & Jano bifronte, plures inter Græcos exstare magno Alexandro vetustiores, ac Urbis ferme natalibus pares. Quid jam copiam eorundem dicam & varietatem incredibilem? quid opportunitatem eisdem tractandi ac tecum transferendi in quascunque oras volueris, longe utique majorem; adeo ut unius Musei angustiis incisas

Th. Reines.
Var. l. 111.
c. 16.

cifas tot antiquitates, tot memorias, tot commentarios, quasi in nuce Iliada, continereliceat? Quid commemorem cælaturæ præstantiam, ingenium artificum, prisæ ætatis elegantiam? Quid illam ipsam imaginum vim ac virtutem plane admirabilem prædicem, qua rerum hominumque, non appellationes dumtaxat ac e-logia, sed simulacra ipsa, ipsa ora, ipsa momenta rei gestæ, haud infiguntur solum animo, verum ante oculos ponuntur; qua diversos Deorum habitus dignoscere, cæremoniis Sacrorum interesse; sacras Ædes, Basilicas, Porticus, Theatra, Portus, Aquarum ductus, aliaque publica Opera, non nudos eorum titulos intueri; solemnia denique Ludorum, quasi in quatuordecim aut in Orchestra sedeas, etiamnum spectare conceditur. Quid beneficium illud dissimulem, quod ipsa Marmora, ipsæ Statuæ huic Æri unice imputant; sine quo utique magna pars eorum levi adficeret nos hodie voluptate, inani certe desiderio torqueret, dum quos vultus eadem referunt, haud indicare quærentibus possent? Quid jam Orbis veteris depicti quasi in tabella effigiem adducam? nullum equidem celebre oppidum, multa etiam aliunde ferme ignota, per Asiam, Africam, Græciam, Thraciam, Macedoniam, Siciliam, Italiam, Hispaniam, aliasque regiones, quod his monumentis originem, sacra, memorias suas non consignarit? Nihil damus hic argumento, neque me amor suscepti negotii fallit, ut tamen fieri solet sæpe numero. Consulatur vel Sicilia Parutæ; tota certe in Nummis, è quibus unice constat hoc opus, (& quot adhuc latent alibi, quot ipsi notavimus hujus generis intactos?) non hodierna quidem, multum visa nobis prisæ gloriæ degener, sed vetus illa nobilis Insula, illa altrix Urbis Æternæ & omnium elegantiorum artium.

tium.

cium, cum Diis suis, Conditoribus, Sacris, Animalibus, Plantis, cum omnibus suis decoribus ac ornamentis, se nobis conspiciendam præbet. Sed hæc partim jam ante suis locis adtigimus, partim alibi adhuc dicentur opportunius. Quoad HISTORIAM vero AUGUSTAM, in qua illustranda in præsentia versamur, & cujus etiam causâ omnis tum hæc erat inter nos instituta disputatio, facile posse de tota hac lite transigi. De publicis Principum Actis loquimur, unde Facti & Annales constant, unde fata Populorum pendent, non de privatis Domus Augustæ rationibus. Sumatur vero, inquit, describenda unius è Cæsaribus vita, Trajani puta, aut Hadriani, aut Pii, aut Marci, aut Severi, aut Antonini vulgo Caracallæ, aut alterius, cujus plurima supersint hodie in Lapidibus ac Nummis antiquis monumenta; mandetur eadem litteris, hinc è Lapidum, illinc è Nummorum antiquitatibus petita; & tum subducantur in Comitibus litteratis calculi, quænam è duabus plenior ac uberior tradatur; quæ longe alteram præstet, serie & notatione temporum, memoria locorum, gestorum varietate, evidentia & manifestatione rerum ac personarum.

DE ACTIS
CESARUM.

Equidem Cæsarum ACTA quæque illustra domi ac foris, nullibi luculentius, quam in eorundem Nummis depicta reperias. Abunde id evincunt cum vel Nummorum Tituli aliquoties commemorati; tum eorum lucubrationes, quos ex iisdem Historiam Augustam tradidisse diximus aut illustrasse. Adeo ut hic locum habeat, quod Dio oris aurei docet alicubi, non aliunde magis Græciæ magnitudinem, quam ex ruinis ejusdem constare. Neque enim hic levia, fœda, indigna denique Majestate illius vel Imperii vel fastigii se tibi offerunt; sed eximia quæque ac magnifica belli & pacis

Orat.
XXXI.

pacis decora, selecta nempe opportune, quæ postero-
rum memoriæ commendarentur. Ibi res illas illustres
cernimus, quas ex dignitate populi Romani visum est
non Annalibus solum, ut ille loquitur, aut vero diu-
nis urbis Actis mandare, sed publico ære signatas æter-
nitati temporum tradere. Accedit defectus aut hiatus
Historiæ Augustæ, dum centonem ejusdem tractamus
ex variis laciniis confutum, quo fit ut aut vita plurimum
Cæsarum negligentius tradita sit, aliorum etiam tota
interierit. Neque enim licet hodie consulere, aut E-
phemeridas eorumdem Cæsarum, aut libros linteos,
aut Maximi Fabii, Marcellini, Dexippi, Valentis, Ma-
rii, aliorumque *Σιογδαφω* laudata jam olim monumen-
ta. Jacturam hic eorumdem supplet luculenta Num-
morum id genus supellex, ex qua integritas mutilis,
lux obscuris, ignotis vero Cæsarum Actis fides & veri-
tas constat. Nec juvat hic ire per singula, aut quæ in hoc
genere nobis seposuimus non pauca ad supplementum
Historiæ Augustæ, aliis etiam intacta operose coacer-
vare. Aliqua tantum hic obiter eaque haud levia vel
indecora delibabimus, quæ in uberrima messe, lucu-
lenti alicujus spicilegii vicem idoneam, ut opinor, præ-
stabunt.

Tacit. An-
nal. xiii. 31.

Neque vero (ut hoc moneam in antecessum) quæ
modo adtuli de argumenti delectu & præstantia, elevat
continuo Nummorum aliquot ad spectus, qui obscœna
Philænidis schemata, aut impuros libros Elephantidis
nobis rursus ante oculos ponunt. Tales nosti veteres il-
los Nummos rariores, quos vulgo Antiquarii Spintrius
Tiberianis adnumerant, idque ex Suetonio colligunt
tradente de Tiberio: *Cubicula plurifariam disposita & ta-
bellis & sigillis lascivissimarum picturarum & figurarum ad-
ornavit, librisque Elephantidis instruxit; ne cui in opera eden-*

De Num-
mis vulgo
Spintrius
Tiberianis.

D d d d d

da

da exemplar imperatae schemata deesse. Hinc nummi adhuc superstites cum obscenis id genus tabellis, damnatis Propertio, & quarum alias meminit non semel vanissimae artis magister, non male ad hunc Tiberium referri hactenus videbantur. Equidem haud abs re in illum quadrare fatearis, quod Democharo tribuit Timæus apud Polybium in Excerptis Valefianis, eum Botryos, Philænidis, aliorumque huiusmodi ἀναίσχυντο γράφων commentarios obscenitate sua superasse. Neque sic tamen, ut verum fatear, certo colligi posse existimaverim, Nummos illos percussos sub Tiberio; quum neque id tradat eo loco Suetonius; nec ulla imago aut memoria Tiberii in iisdem sit expressa, sed tantum litterarum numerales I. II. &c. Accedit abhorrens ab eiusmodi instituto Tiberii ingenium, qui in Capreeni secessu & remotus ab hominum conspectu, impuras id genus voluptates sibi seponebat; nedum ut illas aere signari ad posterorum memoriam vellet. Unde conjiciebam aliquando, eosdem ad Nummos illos theatrales haud incommode referri posse, qui in publicis & obscenis spectaculis in vulgo magno numero spargebantur. Fundus erat mihi hujus moris & instituti Martialis,

Lib. VIII.
Epigr. 77.

Nunc veniunt subitis lasciva numismata nimbis,

Nunc dat spectatas tessera larga feras.

Vides hic *lasciva Numismata*, & simul copiam & rationem eorundem, quæ velut *subitis nimbis* ad spectatores theatri licentia projiciebantur; & quemadmodum alioqui *nimbos* de donis theatralibus usurpare novi Claudianum,

Conf. Prob.
& Olybr.

Quippe velut densos currentia munera nimbos.

Haud abs re proinde huc spectare videbantur lascivi illi Romanorum nummi adhuc superstites, qui usu & argumento hunc ipsum morem comprobarent. Firmant
id

id ipsum egregie notæ illæ numerales, quales geminæ
occurrunt in aliis nummis ejusdem magnitudinis &
formæ, cum quadrigis vel effigie Augusti in anteriori
parte, in averfa autem numeri varii inclusi coronæ lau-
reæ, & quos non male ob Circensium, aliorumque lu-
dorum celebritatem percuffos colligas. Unde cadit et-
iam eorum argumentatio, qui ideo lasciva id genus nu-
mismata Tiberio adscribunt, quod occurrunt nonnul-
li ejusdem nummi, illinc cum ejus effigie, hinc cum
numeris id genus. Neque tamen negaverim ex fœdis
illis schematibus Tiberii aut libris Elephantidis, desu-
mi potuisse obscenas illas Nummorum figuras, qui re-
liquæ Floraliū, aut similibus ludorum infamiæ sub
impuris Principibus accessissent. Sed de loco Martialis
judicent optimi talium arbitri, quum alioquin neque
de spectaculis ejusmodi loquatur ibi Poëta, quæ ob-
scenis id genus figuris locum dare posse videbantur,
neque ignorem *lasciva* ibi *numismata* aliter vulgo ab In-
terpretibus sumi. Quod autem *Veneris figuras* vocat eaf-
dem alibi Martialis, & ante illum Ovidius, id ex ^b A-

Lib. xxi.

Ep. 43.

^b Trist. l. iij.

El. i.

In Concio-
natr.

Καὶ πῶς ἰσχυροῦσιν Ἀφροδίτης ἑτέπων.

Ut taceam nota Philænidis *Ἀφροδίτα σχήματα*. Tales
autem figuras ad numerum *xxiv* observasse in anti-
quis id genus Nummis referunt urbis Antiquarii. Plu-
res tamen se vidisse testatur Pyrrhus Ligorius in ope-
ribus ineditis, & ad numerum usque *xl*. Adponam
ejus verba, *Sarebbe da mostrare in disegno da quaranti atti*
dishonesti, e che si trovano nelle Medaglie, à proposito delle
lascivie e della palestra Clinopale. Adeo ut vel novem fi-
guras Elephantidis, quarum Martialis alicubi meminit,
aut Cyrenem illam *δωδεκαμήχανον* dictam à totidem ge-
neribus schematum, longe post se relinquant impuræ
illæ

In MS.

Tom. xxix.

In Pro-
trept.

illæ Nummorum figuræ; ac mihi præterea in mentem
revocent morem illum à Clemente Alexandrino tradi-
tum, quo in Veneris mysteriis Nummus Veneri datus
ab initiatis, prout solent ἐπιγράψασθαι. Docet idem ali-
bi thalamis vulgo adpensas impudicas id genus tabel-
las; quod notavit etiam vetus Epigramma.

Inque modos omnes dulces imitata tabellas

Transcat, & lecto pendeat illa meo.

Diverfa autem ab ἀναχωτογράφῳ illa Philænide Leu-
cacia (cujus ἀφροδίσια σχήματα tam studiose olim ad-
servata, juxta eundem Clementem, ac labores Her-
culis) altera Philænis Samia; ut aperte hanc infamiam
à se amolitur in antiquo Dioscoridis Epigrammate in-
edito, quod propter ejusdem elegantiam & mulieris
verecundiam, non pigebit hic in lectoris gratiam ad-
ponere.

Τῆς Σαμίας τὸ μνήμα Φιλαινίδος, ἀλλὰ προσεπιπῖν

Τλήθι με καὶ σήλης πλησίον ἀνερ ἴθι.

Οὐκ εἰμ' ἢ τὰ γυναιξίν ἀναγράψασσι προσεπιπῖν

Ἔργα, καὶ ἀναχώνην εἰ νομίσσασσι θεόν.

Ἀλλὰ Φιλαιδῶν καὶ ἐμὸν τάφον. εἰ δέ τις ἡμᾶς

Ἀρχαίων, λαμυρῶν ἔπλασεν ἱστορίαν

Τὸν μὲν ἀναπύξαι χερόν ὄνομα, τὰ μὰ δὲ λυγρῶν

Ὅσ' εἶα περὶ θεῶν κληῖδον ἀπώσαυ μύθους.

*Samia monumentum sum Philanidis, sed adloqui Patere me,
& ad cippum propius accede Viator. Non sum ea, qua mulie-
ribus delineari proterva Opera, verecundiam non habens pro
Dea; Sed amans pudoris per meos Manes. si quis vero nos In-
famans, impudentem finxit historiam; Ejus quidem revelet
nomen tempus, mea autem turpem Ossa in cineres redigat sa-
mam à me amolientis. Cæterum quocumque auctore pro-
cuta sint lasciva illa Numismata, vulgo pro Spintrius Ti-
berianis habita,*

Ah

*Ab gemat in terris ista qui protulit arte
Furgia, sub tacita condita letitia.*

Quum tamen & numero pauci extent hodie iidem Nummi, & rarissime occurrant in tanta & parata copia illorum, qui egregia quæque & salubria facinora habent depicta, nihil inde certe nummorum veterum præstantiæ ac usui detrahi, haud difficulter largieris. Adeo ut non minus commode adaptari illis possit, quod apud Sidonium lego, *Non hic per nudam pictorum corporum pulchritudinem turpis prostat HISTORIA, quæ sicut ornat rem, sic devenustat artificem.* L. II. Ep. 2.

Duodecim quidem priorum Cæsarum vitas, ita Suetonius præter Dionem ac Tacitum complexus est, ut varia tamen aut sponte neglecta, aut alioquin accuratam eorum industriam fugerint. Ac primo loco DE COLONIAS sub Imperatoribus deductis. commemorare possem COLONIAS sub Julio, Augusto, Claudio, Nerone ac Flaviis deductas, de quibus silent ferme iidem Auctores, & quas copiosa Nummorum veterum supellex nobis etiamnum suppeditat. Id enim continuo nos docent expressa in iis vulgo illorum Cæsarum cognomenta, à quibus novos ac FELICES id genus Natales & Coloniae dignitatem consequentur. Quid autem nobilius in Actis Cæsarum; immo quanta lux inde iisdem Actis; Historiæ Romani orbis; Originibus splendidissimarum urbium, (neque aliæ ferme sub Cæsaribus Romanæ Coloniae:) ac iis, quæ huc spectantia, vel in libris Jurisconsultorum ex Ulpiano & Paulo referuntur, vel apud alios auctores obscure aut perperplexè traduntur? Abunde hoc evincerent deductæ à singulis Cæsaribus per orbem terrarum Coloniae; quas ad numerum centum circiter & viginti, ac una vel altera excepta, extra Italiam omnes, servata temporum serie descriptas, ac obiter, ubi opus fuit, in eum finem

illustratas, hic inferere cogitabam. Sed dum præter spem, plures cartas implet illa quamquam subitanea commentatio, hic autem summa rerum capita persequimur, liceat jam aliquot ejus rei, iisque novis ferme exemplis & probationibus defungi. Ac Hispaniam quidem, Municipiis & Coloniis civium Romanorum à

Lib. XI.

JULIO vel AUGUSTO frequentatam, vel tradunt in genere auctores, ut de Julio Dio; vel obiter aliquas enumerant, ut Strabo, plures Plinius, sed raro indicato deductoris nomine. At quam luculenter ac sigillatim id probant tot superstites nobiles illius gentis Nummi, cum MUNICIPII, vel COLONIÆ JULIÆ, aut AUGUSTÆ cognomentis, quales jam Dialogis aliquot illustravit magnum ejusdem decus Ant. Augustinus: & quibus ex eadem penu liceat mihi superaddere, Valentiam, non jam Italicam, cujus unum & alterum nummum à se visum refert idem Augustinus, sed Hispanicam, in nummo M. Aurelii, COL.

In Cimel.
Reg. Gall.
In Museo
P. Seguini.

JUL. VALENTIA; Dertofam, eamque dictam Municipium Hiberam Illergavoniam, seu M. H. ILLERGAVONIA DERT. ac in aliis etiam clarius MUN. HIBER. cum JULIÆ etiam cognomento; Hispalim, seu Coloniam Romulensem Plinio, ac proinde in nummo

In Cimel.
Reg. Gall.
In MS.
Ligorii.
In Cimel.
Cam. Mas.
In Cimel.
Regin.
Christ.

Tiberiano, COL. ROM. Adde^b Municip. Caraccam aut Caraccense; Amanobricam; ^c Illiam; ^d Calpen, & postremam quidem Coloniam Juliam in præclaro nummo C. I. CALPE. Unde utique colligas, recte Carteriam (cujus alii occurrunt nummi, quos jam notarunt antiquarii) & Calpen distinctas Hispaniæ Urbes in Antonini itinerario collocari; neque debuisse id viris longe doctissimis Casaubono ad Strabonem, Bocharto, aliisque impugnari, qui nullum oppidum Calpes nomine agnoscunt, & cum Carteia ob montis vicinitatem con-

con-

confusum ab auctoribus credidere. Quis jam *Cassandrenses*, *Philippenses*, *Dienses*, Romanorum in Macedonia Colonias, quarum meminit Paulus J. C. à Julio vel Augusto deductas retulit, nisi præclari Nummi eorundem locorum adhuc superstites, de quibus alibi nempe ad ipsum Paulum? Mitto ejusdem Macedoniae aut *Pellam*, quam *Augustanam Coloniam*, ut eas vocabat Hadrianus, teste Ulpiano, reclamant etiam Nummi, COL. JUL. AUG. PELLA; aut *Stobenses*, quos cum superioribus conjunxerat Paulus J. C. sub nomine *Stovensēs*; Nummi autem varii hæcenus parum noti, ^a MUNICIP. STOBENSIIUM, qui Plinium illustrant, ^b *Stobi oppidum civium Romanorum*, & quibus geminum male ^c Tristanus de Sinopensibus accepit, qui alioqui in Caracalla unum quoque adtulit nummum illius Municipii. Quamquam *Sinopensē* quoque *Coloniā*, non solum doceant ^a Strabo, ^b Plinius junior, ac ^c Ulpianus, sed eosdem quoque Cæsares *οἰνισσοῦς* nummi egregii Regiæ Gallorum *Gazæ*, COL. I. AV. SINOPE, *Colonia Julia Augusta Sinope*, cum Sinopensi numine in Gordiano. Quis etiam ab Augusto deductæ in Hellesponto *Germe* meminit, quam *Coloniā* tamen agnoscit Ptolemæus, præter nummum Commodi, quem vidi apud illustrem *Sevium* COL. AUG. GERMENO cum Lupa & lætentibus gemellis, & cui similem parum feliciter *Tristanus* de *Cermeno*, *Germano* aut *Germalo*, antiqua scilicet regione Urbis Romæ interpretatur. Neque vero id evincebant Lupa & Gemelli; quum ignorare non debuerit vir, qui ætatem in his trivit, frequens illud esse *Coloniā* Romanarum in signo, ut in nummis *Corinthi*, *Alexandria Troadis*, *Neapolis* juxta nummum *Sequinianum*, aliis; idque ex recepto more, quem alibi

L. 8. D. de
Censib.L. 1. § 1. D.
de Censib.^a In Cimel.
Regin.
Christ.^b Lib. 17.^c 10.^c Tom. 1.

p. 401.

^a Lib. 11.^b Lib. x.

Ep. 92.

^c L. 1. §. 10.D. de Cen-
sib.

Tom. 1.

P. 716.

ex eadem penu illustramus, quo Originum suarum insignia servari à Coloniis solita. Hinc eadem etiam lupa cum gemellis in nummo Probi Musei Seguiniani, & cum inscr. ORIGINI AUG. Quomodo Sus alioquin in porta Æliæ Romanæ Coloniae, juxta Eusebium in Chronico, Ælia ab Ælio Hadriano condita, & in fronte ejus porta, qua Bethleem egredimur, SUS SCALPTUS in marmore prominens, significans Romana potestati subjacere. Quis è veteribus in Africa deductas à Julio docuit, aut Tingim sub nomine Julia Traducta, non à Claudio, ut existimavit Plinius, (& verissime certe conjecerat vir undiquaque doctissimus Isaacus Vossius) aut Uricam, & quidem postremam sub Municipii nomine, præter duos insignes Nummos, priorem Caii JUL. TRA.

In Cimel.
Regin.
Christ.

posteriorem Tiberii cum fig. sedente, quem notabam in Regia Gallorum Gaza, MUNICIPII JUL. UTICENS. DD. P. Municipium Julium Uticense, Decuriones Posuerunt; unde Paulus etiam J. C. illustratur. Quis

L. 8. §. 11.
D. de Cens.

jam à CLAUDIO deductas in Illyrico Scodram, Faderam; in Thracia Doberon tradidit, præter Nummos eorundem locorum, modo Ligorio fides constet, qui illos in Collectionibus suis ineditis cum COLONIÆ CLAUDIÆ cognomentis refert: VESPASIANUM Colonias deduxisse obiter, sed tamen quasi palmarium ejus opus, notat in Chronico Eusebius; quot aut quales, si Casaream excipias, cum ipse, tum alii ferme auctores silent. Id vero docent nos hodie plures COLONIÆ FLAVIÆ in earum nummis dictæ: quales aut illa Casarea Palæstinae, COL. PR. FLAV. CÆSAREA;

Nov. ciii.

unde error ille Treboniani, qui quod de Flavie appellatione seu cognomine Imperatorio illi Urbi indito tradiderant alii, de ipso Casarea nomine perperam accepit: aut Deultum Thraciæ COL. FLA. PAC. DEULT.

In Cimel.
Regin.
Christ.

DEULT. seu *Colonia Flavia Pacifica Deultum* in nummo Juliae Mamae, aliisque; unde lux obscuro antea & male distincto Plinii loco, *Develtum cum stagno, quod nunc* L. IV. C. II.
 DEULTUM *vocatur Veteranorum*; ob Coloniam nempe Veteranorum in eum locum à Vespasiano pro more deductam, & quomodo apud Ligorium inter nummos Tiberii *Salona Veteranorum* describitur, nempe COL. In MSS. Regiæ Christianæ.
 CLAUDIA AUGUSTA PIA VETER. SALONA. Eiusdem *Deulti* mentio in Actis Synodi Calchedonen-
 sis, *Jovianus Episcopus Deultanae civitatis*, non ut ibi hodie legitur *Develtanae*. Adde vel Ponti commemoratam paullo ante *Sinopen*, non *Juliam* solum vel *Augustam*, sed *Flaviam* etiam dictam in nummo Getæ, COL. I. FL. In Cimel. Regiæ Christ.
 SINOPE, *Colonia Julia Flavia Sinope*; vel Hispaniæ, juxta nummum ipsius Vespasiani in Collectaneis Ligorianis, COLONIA FL. AMANDUS, aut FLAVIA BRICA AUGUSTA, de qua videndus est Plinius. Immo ex iisdem Nummorum monumentis constat, FLAVIAS dictas tot alias Urbes, quamquam sine Coloniae cognomento; sicut Palæstinæ seu Samariæ *Neapolim* in singulari Titi nummo, quem vidi apud Cl. Seguinum, ΦΛΑΟΥΙ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΑΜΑΡΕΙΑΙ. Unde certe egregie illustratur præcipuum illius oppidi decus Justinus Martyr, eodem teste, ἡ δὲ πόλις ΦΛΑΟΥΙΑΣ Απολογ. II.
 ΝΕΑΣ ΠΟΛΕΟΣ ἢ Συρίας Παλαιστίνης, *Flavia Neapoli Syriae Palæstinae ortus*, non ut male expresserat interpres, *Flavia*, (*qua nova civitas est Syria Palæstina*) ortus; qui ignorasse videtur *Neapolim* fuisse urbem ita dictam in eo tractu; quamquam cum aliunde notam, tum inter nobiliores Palæstinæ civitates juxta Cæsaream, Gazam, Aſcalonem, ab Ammiano relatum; nec attendit ad Lib. XIV.
 consuetum Græcorum morem, composita urbium nomina in primitiva resolvendi, ut Ἀδριανῶν τείχος Ἀδριανῶν
 Ecce Ἱέρου,

Ἰήους, de quibus locis supra, Παμπήια πόλις, Κωνσταντίνου πόλις, & frequenter in iis, quæ Neapoles vocabantur, Νέας ἢ πόλεως. Liqueat etiam abunde ex eodem Nummo, cur idem Justinus Epiphonio vocetur Σαμαρείτης, neque frustra hanc Neapolim eandem cum veteri Sichem tradi à Beniamino Tudelenfi, sicut jam olim ab Hieronymo Palæstinæ tot annos incola, *transiit SICHEM, non ut plerique errantes legunt, Sichar: quæ nunc NEAPOLIS appellatur.* Neque aliter rursus Epiphanius, occasione cujusdam Samaritanorum Proseuchæ, ἀλλὰ καὶ προσευχῆς τῆς ἐν ΣΙΚΙΜΟΙΣ ἐν τῆνυ καλεσθεῖσιν ΝΕΑΠΟΛΕΙ, sed ἢ Proseucha locus ad SICHEM, quæ hodie NEAPOLIS dicitur. Σίχυμα enim & Sichem de eodem Samariæ oppido dici vel ex Josepho notum. Quibus etiam consentanea de hujus Neapoleos situ apud Procopium legas; unam proinde è filiabus illis Samariæ de quibus Ezechiel Propheta. Stephanus quidem ipsam urbem Samariam in nomen hujus Neapolis transiisse statuit, sed inde, ut videtur, quod Samariam tantum de urbe, non de tractu etiam Palæstinæ accipiat, in quo urbs erat ejusdem nominis; sicut alibi Noricum Provinciam de urbe perperam explicat. Immo potius Samaria regionis, in qua sita erat, nomen superaddidisse hanc Neapolim videas in superiori Nummo, & in altero insuper Domitiani à Goltzio jam & ab Occone descripto, ΦΛΑΟΥΙΟΥ ΠΟΛΕΙΤΩΝ ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ. Ideo nempe quod plures essent alibi Flavia & Neapoles; & quomodo additum non semel Regionis nomen, ad discrimen urbium ὁμωνύμων in aliarum civitatum Nummis, de quibus infra. Citat quoque eundem illum Domitiani nummum in Eusebianis ὁπίνω, sed male ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ in ΣΑΜΑΡΕΙΩΝ refingendo, ut vel arguit descriptus modo à nobis nummus Seguinianus; ac præterea unde minus vere

Epicaph.
Paulæ.

Hæref.
LXXX.

De Ædif.
l. v. c. 7.
Cap. XVI.
v. 46.

Anim. p.
119.

vere colligebat, hanc Neapolim *Flaviam Cæsaream* dictam; quod postremum nomen neque Nummi, neque Auctores illi largiuntur. Neque enim quæ *Flavia*, ideo quoque *Cæsareæ* appellatæ: neque etiam à Domitiano deducta illa Colonia, quæ in Titi nummo jam *Flavia* vocatur. Ipsa vero Urbs *Samarina* ea ætate *Sebasten* dicebatur; à temporibus nempe Herodis, ut diserte haud uno loco testatum reliquit auctor luculentus & Nummis illis *σὺν ἑρῶν* Josephus, & de qua etiam suo ævo Hieronymus, *Sebasten id est Samariam, quæ in honorem Augusti ab Herode Græco sermone Augusta est appellata.*

Antiq. lib.
xiii. c. 23.
Epitaph.
Paulæ.

Eandem alias *Neapolim* ab Herode conditam tradit Abul Pharagius à Cl. Pocockio editus; alibi autem sub Zenone Samaritanos Neapoli constituto Rege, Christianos trucidasse; quo respexisse videtur Procopius loco modo indicato, ubi Neapoli Garizim montem scribit imminere Samaritanis ereptum ob seditionem.

Dyn. vii.
pag. 70.

Pag. 93.

FLAVIÆ vero dictæ itidem aliorum Nummorum fide, quos versare mihi licuit in illustribus Cimeliariis, Phœnicia *Tripolis*, juxta nummum alibi descriptum; Syria *Chalcis* *ΦΛ. ΧΑΛΚΙΔΕΩΝ* apud Erizum & in Trajano *Gazæ Cæsareæ*, *Philadelphia* in nummo Mediceo, *ΦΛ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ*, *Samosata* juxta descriptos jam à Goltzio ac Trifano Nummos; Africa *Cyrena* in Vespasiano Musei Patiniani jam Regii, *ΦΛΑΤ. ΚΥΡΗΝΗ*, Bithynia *Critia Flaviopolis*, seu *ΚΡΙΤΙΕΩΝ ΦΛΑΟΤΙΟΠΟΛΙΤΩΝ*, in Severo ejusdem *Gazæ*, in aliis *ΚΡΙΤΙΑ ΦΛΑΟΤΙΟΠΟΛΙΣ*, Phrygia *Eumenia* *ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΦΛΑΒΙΩΝ*, apud eruditum Urbis antiquarium. Jam quot *TRAJANÆ*, *ULPIÆ*, *ULPIANÆ*, in selectis itidem nummis; quæ nempe unum *TRAJANUM* Conditorem vel Restauratorem prædicant? quales *Augusta Trajana*, cu-

Eeeee 2 jus

jus insignis inter alios nummus in M. Aurelio apud il-
 lustrem Sevium, in quo tria Castra ΑΥΓΟΥΤΗΘ
 ΤΡΑΙΑΝΗΘ ΗΓΕ ΤΟΥ Α. ΜΑΞΙΜΟΥ, *Præside Lu-*
cio Maximo; & quam urbem non ad Ciliciam cum An-
 tiquario Mediceo, neque ad Phrygiam cum Trifano,
 sed ad Thraciam omnino spectare crederem, qua de
 re alibi. Alias *Traiani Castrum* in Sardinia legas apud
 Procopium, cum quo proinde haud male quadrare vi-
 detur superioris Nummi effigies. Sic ULP IÆ in ali-
 liis nummis, tum ejusdem Thraciæ *Anchialus, Topirus,*
Pautalia, Nicopolis ad Nestum; tum Daciæ *Serdica*; quæ
 omnia ignotis aliunde ejusdem Cæsaris actis adscriben-
 da. Ut mittam insuper ab eodem, vel à Coniuge, aut
 à sorore denominatas Ciliciæ *Trajanopolim*, Coloniã
 & quidem juris Italici apud Ulpianum; Thraciæ *Ploti-*
nopolim, Mœsiæ *Marcianopolim*, quarum Nummos etiam
 supra vidimus. Quod ÆLIÆ jam & HADRIANÆ
 Coloniæ & Municipia ab Ælio Hadriano nomen fortita,
 non solum Palæstinæ *Ælia Capitolina*, de qua pluribus
 ad Ulpianum; sed & in Hispania *Fanum, Cæliobriga*, de
 quibus explico nummos Ant. Augustino aliisque etiam
 intactos. Prior est Philippi Imp. cum navi & cornu-
 cop. ^a MUN. FANE. ÆL. h. c. *Municipium Fanestre Æ-*
lium, sicut Fanum Italica *Colonia Julia Fanestris* ^b Vitru-
 vio ac in ^c Lapidibus, & similiter *Fanestris Colonia* ^d Me-
 læ. Posterior ÆL. MUNICIP. COEL. in Trebo-
 niano Gallo Mufci Patiniani jam Regii. A SEVERO
 quoque ac filiis deductas varias Colonias, vel ornatas
 Urbes, quo nomine eodẽm laudat coætaneus & gra-
 vis alioquin Censor, *quantum Urbium aut produxit, aut*
auxit, aut reddidit præsentis imperii triplex virtus? nonne
 fidem hodie faciunt plures Coloniæ SEPTIMIÆ,
 SEVERÆ vel SEVERIANÆ, à filio ANTONI-
 NIANÆ,

De Ædif.
l. 1. c. 7.

L. 1. §. 11.
D. de Cen-
sib.

^a In Cimel.
Regin.
Christ.
^b L. v. c. 2.
^c Thef.
ccxvi. 8.
^d L. 11. c. 4.

Tertull. de
Fallo.

NIANÆ, & à Julia conjuge JULIÆ etiam in earum Nummis dictæ? Adeo ut non *Tyrum* solum Coloniam *Septimiam* legamus in iisdem appellatam, & quales alio nonnunquam male transferunt viri docti, sed & productas ultra Euphratem ac ad Tigridis etiam fontes Colonias, propugnacula revera Romani imperii in e-^{Trist. T. 111. P. 590.} jus finibus futuras, *Nesibim*, *Rhesainam*, *Singarum*, quas nobiles nummi cum Græcis *Colonia Septimia* nominibus conservarunt. Duas posteriores inde jam tradiderunt ac illustrarunt duo insignes antiquarii *Tristanus* ac *Se-^{Dyn. VIII. P. 26.}* guinus, quos apud eos videat lector. Unum illud de *Rhesaima* ex *Abul Pharagio* superaddimus, eam Persis oppugnantibus, liberatam à *Mauritio Tiberii impera-^{Dyn. IX. P. 172.}* toris Duce. Eadem enim, quam *Scriptor* ille Arabs *رس*, seu *Rasainum* vocat; & cujus oppidi civem *Ser-^{172.}* gium illum *Jacobitam* alibi memorat, qui Græcorum disciplinas in Syriacam linguam vertit. Quo spectat etiam ille *Antiochus Rhesinatis in Mesopotamia Episcopus*, prout inscribitur hodie in Actis Concilii primi Antiocheni. *Singara* vero meminit non semel idem *Pharagius* in rebus Chalifarem, sub nomine *سرا* *Ser-^{172.}* jara. Prior autem juxta singularum *Philippi* nummum *Mediceum*, *ΙΟΥ. ΣΕΠ. ΚΟΛΩ. ΝΕΣΙΒΙ ΜΕΤ.* seu *Julia Colonia Nesibi Metropolis*; cui similem minus accurate à *Goltzio* traditum, inde male à *Scaligero* ad *Euse-^{Tem. IV. P. 590.}* bium tentatum videas, qui loco *ΣΕΠ.* seu *Septimia* *ΣΕΡ.* seu *Seriam* pro *Syria* hic legebat; ac de *Julia Soamiam* interpretabatur; pejus autem à *Tristano*, qui *Goltzium* fictæ ejusmodi Coloniam, quæ nulla fuerit, & portentosa lectionis accusat, ipse certe portentosa mutatione in *Rhesainam*, cui nullus hic locus, secure refingit. At hic & alibi observasset illud *Talmudicorum* scitum, לא ישנה אדם ממשבע שבבעו הכחמים *Ne mutet ho-*

mo quicquam de *Moneta*, quam cuderunt *Sapientes*. Talem utique *Coloniam*, præter superiorem Nummum, ac alium insuper *Alexandri Severi* visum mihi apud *Cl. Seguinum* C. СЕПТ. ΚΟΛΟ. ΝΕCΙΒΙ, Dio quoque

Lib. XXXV.

diserte agnoscit, καὶ νῦν ἡμετέροι ἐστὶ καὶ ΑΠΟΙΚΟΣ ἡμῶν νομισθέν, nunc vero nostra est, & *COLONIA* nostra censetur; alibi autem magna dignitate à *Severo* ornatam

Lib. LXXV.

refert, eandemque *Equiti Romano* creditam. Neque vero hoc agimus, aut ita sumus adfecti, ut quidquam veris viri nobilis (de *Trifano* nobis hic sermo) ac insigniter de his studiis meriti laudibus detrahamus; quo nullus hac aut superiori ætate pluribus iisque selectis nummorum monumentis, hanc *Romanæ* historiæ suppellectilem antiquariam locupletavit hætenus, aut congestis undique litterariis subsidiis, diligenter adeo ac operose, addam & felicissime frequenter illustravit. Mitto majorem aut nitorem dictionis vernaculæ, aut amœnitatem ingenii, aut lectionis delectum; quæ in eo desiderant elegantiora, sed nimis nonnunquam fastidiosa ingenia. At in *Græcis* Nummis *Historiæ Augustæ* explicandis solus ferme regnaret hætenus sine æmulo, si (quod in *tyionum* gratiam monemus, qui utilissimos ejus *Commentarios* terunt) in interpretandis & refingendis ad lubitum eorum numismatum, quæ non adsequeretur, inscriptionibus, minus improvide aut licenter versatus fuisset, & majorem quandam usum habuisset interiorum litterarum, quæ per avia sæpenumero vagantem domum continuo revocassent. Cæterum ut ad *Coloniam Nesibin* redeam, mansit eadem in *Romanorum* fide, donec à *Joviano Persis* prodita, ut

Hist. Eccl.

l. vii. c. 18.

Bell. Perf.

l. ii. c. 13.

ex *Ammiano* & *Agathia* liquet; unde *Persicæ* dititionis civitas *Socrati* vocatur. Alioquin de *Nesibis*, seu juxta *Procopium* aliosque *Nesibidis* nomine barbaro, quæ *Antiochia*

tiuchia Mygdonia à Conditore & situ diceretur, ac de
 priori obsidione Nesibena, plura vide apud Julianum Orat. 1. p. 12.
 Augustum. Quamquam non à barbaris solum aut ab a-
 liis eorum consuetudine, ut innuit ibi Julianus, eam
Nesibin appellari, sed ab ipsis indigenis, luculenter evin-
 cant duo superiores Nummi; ac præterea, si Orientis
 Scriptores, ut Abul Pharagium audiamus, non pri- Dyn. 1. p. 12.
 mum ab Antiocho, sed pridem à Nimrod condita ju-
 xta Edessam eadem *Nesibis*, quæ *Chalya*, vel juxta alios
 Codices *Achad* olim diceretur. Unde quoque oportu-
 ne in nummis Ant. Caracallæ occurrit illa ejusdem
 ætatis ac in eodem tractu *Colonia Edessa* seu ΚΟΛ. ΕΔΕC-
 CΑ, juxta nummum Regiæ Gazæ alibi jam descri-
 ptum, ac alios insuper vel Alexandri Severi apud illu-
 strissimum Colbertum, vel Gordiani Seguinianum,
 ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΕΔΕCCHΝΩΝ, ut mittam præclarum
 rursus illustris Sevii, ΜΑΡ. ΑΥΡ. ΑΝΤΩ. ΕΔΕCCA,
 cum omnibus nempe Caracallæ nominibus, sub quo
 deducta illa Colonia & signatus Nummus. Memora-
 bile autem, quod de hac Urbe refert Procopius, Chri- Bell. Perf. l.
 sti servatoris ad Abgarum responsum pro munimento 11. c. 12. p.
 in portis Edessæ servari, additque, ita se cogitasse hoc 116. Ed.
 responsum à Christo non esse scriptum, nec pati tamen, Reg.
 ut urbs capiatur, quia persuaserunt sibi homines urbem
 esse in ejus tutela. Cæterum in aliis ejusdem Antonini
 ac Matris Juliæ nummis, Colonia in vicina Phœnice
 ac Palæstina, *Emisa*; *Sepfyrus*; (non *Sepyra* Ciliciæ ju-
 xta Tristhanum, aut *Cephyra*, de qua Josuas, sed Ga- Tom. 11.
 lileæ caput Σέπφωρες, de qua jam supra) *Damascus*; p. 136.
Heliopolis, quam postremam de *Helvia Recina* in Italia
 male idem Tristhanus non semel interpretatur, ut ple-
 nius dicetur ad Ulpianum. Immo sicut *Julia Septimia*
 dicta in superiori nummo *Nesibi* à Severo & ejus conju-

In Cimel.
Regin.
Christ.

Lib. LIV.

Lib. XI II.

Var. Lect.
l. i. c. 12.

* Scal. ad
Euseb. p.
236.
Trist. T.
II. p. 426.

Tom. II.
p. 1170.

ge, ita *Julia Severiana* ab utroque dicta itidem Syriae
Laodicea in quodam Severi nummo ΙΟΥΛ. ΛΑΟΔΙ.
CEOTH. ΜΕΤΡΟΠΟΛ. *Julia Laodicea Severiana Me-*
tropolis. Consuetudo nempe illis temporibus more, quem
tangit alicubi Dio, ut sibi Urbes plurium id genus no-
minum seriem sponte imponerent; quod insuper *Tar-*
sus & *Amasia* in nummis Caracallæ alibi jam descriptis,
Hadriane, *Severiana*, *Antoniniana* simul dictæ, lucu-
lenter ostendunt, ac notavit etiam Stephanus in *Ale-*
xandria Troade; cui suffragantur quoque superstites ejus-
dem Alexandriae nummi, COL. AUR. ANTONI-
NIANA ALEX. vel COL. AUG. TRO. ALEXA.
seu *Colonia Augusta Troas Alexandria*. E qua proinde ma-
le Strabonis interpres duas urbes facit, ubi Ἀλεξάνδρεια
& Τροάδα vertit, *Alexandria ac Troia*, pro *Alexandria*
Troas. Adeo ut non male verba Syri Interpretis de *A-*
lexandria, ubi Lucas Evangelium annuntiavit, de
Troade explicet alicubi eruditissimus Sam. Petitus, &
firmet Actorum loco, unde Troade cum Paulo hæsisse
colligitur Lucas. Sub ELAGABALO autem & ALE-
XANDRO SEVERO deductas nobiles illas *Sidonem*,
Carras, *Bostram*, probant AURELIÆ & ALEXAN-
DRINÆ eadem COLONIÆ in selectis illorum aut
sequentium Cæsarum nummis appellatæ; quarum
postremam cum Philippopoli Arabica Philippi Colo-
nia male confundunt iterum a viri docti, ex secus acce-
ptis Zonaræ aut Cedreni locis. Eadem nempe *Bostra*,
ut alia jam mittam, quam Esaiam Βόστρον nominasse,
eandemque appellatam à Bosara Jobi matre observant
Græci interpretes, & cum iis libellus Synodicus Ano-
nyni in Collectionibus Canonum. Quamquam jam
ante à Nerva Trajano ornata, sed sine Coloniae jure
& cognomento videatur eadem Arabum Bosra, juxta
nummos

nummos illius in Commodo Ν. ΤΡ. ΒΟΥΤΡΑ: Trajani autem Arabicas expeditiones luculenter arguant Nummi illius, in quibus *Arabia Augusti Provincia*, aut *Capta* vel *Adquisita* describitur. Inde etiam initium Æræ horum Bostrenorum sicut & Petræ, ab anno Trajani VIII. arcessunt Græca apud Scaligerum Collectanea. At COLONIA & quidem ALEXANDRINA primum dicta eadem BOSTRA in nummis Alexandri Severi, & matris Mamææ. Mitto deductam sub Gordiano in Mœsia *Viminicum*, de qua jam multa opportunè Trifanum; aut sub Philippo restauratam *Ptolemaida*, ut liquere videtur ex illius Cæsaris nummo, in quo Colonus cum Tauro & Vacca, deductæ Colonie symbolo, ac inscr. COL. PTOL. de qua haud liquidum an ad Libycam vel Ægyptiam, an vero ad Phœnicia *Ptolemaida* referri debeat, jam ante à Claudio deductam juxta Plinium, & occurrentem in aliorum Cæsarium ante hunc Philippum nummis, de quibus ad Ulpianum. Sicut autem defecit paulatim cum aliis institutis priscus ille mos deducendarum Coloniarum, ut eruditus notum, inde etiam nulla ejus exempla suppetant nummi Byzantinorum Cæsarium, aut illorum, qui proxime eos præcesserunt. Occurrit quidem inter nummos magni Constantini, quos jam descripsere viri docti, CONSTANTINIANA DAFNE, de nobili illo Antiochiæ suburbio; sicut credidit Ortellius & juxta eum in Variis Pancirollus, à quo Urbs ipsa non Syriæ solum, sed Romanarum urbium in Oriente princeps *Epidaphne* olim dicta. Immo unde colligere liceat, forte à Constantino extructum in eodem suburbio illud Cæsarium *Dafnense Palatium*, cujus meminit cum Itinerarium Burdegalensè sub eodem Cæsare scriptum, tum Constitutio quædam Valentiniani in Co-

Pag. 109.
Euseb.

Goltzius,
Occo.

- dice Theodosiano, occasione *Dafnensis Aqueductus*, qui eidem Palatio inserviebat. Sed opportunius videtur cum viro doctissimo ad Ammianum, eundem nummum referre ad *Dafnen*, Castrum in Mœsia ad ripam Danubii à Constantino exstructum, ut liquet ex Procopio; & à quo Balistarii *Dafnenses*, ac è militum etiam numero *Constantini Dafnenses* dicti, juxta Notitiam Imperii. Mansit nempe vel aucta potius illa mutua cum Urbium in adoptandis nominibus Imperatoriis; tum Imperatorum in iisdem imponendis ambitio. Prius arguit inter alia Constitutio Arcadii in eodem Codice Theodos. ubi ob similes nominum designationes, dicuntur *offerre patriam* suam Imperatori, sicut eandem legem corrigit & explicat diligentissimus Interpres; posterior, id quod de Justiniano notat Procopius, cum omnia immutasse, quo omnes urbes *Justinianæ* dicerentur; quem tamen alibi vel eo nomine ornaverat Orbis conditoris seu reparatoris elogio, *ὁ τῶν οὐρανῶν οὐρανῶν*.
- Sicut vero dignitatem COLONIÆ, ita ASYLO-
RUM jura, de quibus silent ferme Auctores, haud minus cupide iisdem monumentis consignabant. Ac jus quidem & morem id genus Asylorum, quæ usquam erant, abolevisse Tiberium tradit Suetonius. At vero incaute id ab eo adsertum liquet fide veterum Nummorum, in quibus non obscura ejusdem juris mentio, cum sub eodem Cæsare, tum post Tiberiana tempora. Mitto enim antiquiores & præclaros aut *Apameæ* nummos, cum inscr. ΑΠΑΜΕΑΣ (in alio ΑΠΑΜΕΩΝ) ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, aut *Nicomedia* in nummo Augusti ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, aut Tyri, ΤΥΡΟΤΙ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ, qui postremus satis arguit cur *Sacra Tyri* vocetur eadem.

L. II. de Aqueductu.

De Edif. I. IV.

L. 42. de Oper. publ. C. Th. Arcan. Hist. c. XI.

Edif. I. IV. c. I.

De Urbibus & Templis SACRIS & ASYLIS sub Cæsaris.

In Cimel. Regin. Christ.

In Cimel. Mediceo.

dem aliquoties in Epigrammatibus ineditis, ut Meleagri, Ὀλέϊση νήσων Ἱερατῶν; aut cur Maximinus in literis ad Tyri incolas apud Eusebium, eorum civitatem vocet, Θεῶν ἀθανάτων ἱδρυμα καὶ οἰκητήριον, *Deorum immortalium sedem & domicilium*; aut cur denique Ἱερακαία Ἰστῶν inscribatur eadem Tyrus in antiquo lapide. At sequentium Cæsarum nummos hic reputo, qui privilegium illud Sacri & Inviolati soli, non uni civitati sub iisdem adjudicant. Eadem certe Ἱεραε καὶ Ἀστῆ, seu *Sacra & Inviolabilis* adtributa legas in variis Nummis *Seleucia, Damasci, Heraclea, Laodicea, Gabalorum, Samosatorum*, aliarumque Græciæ Asiæque civitatum, temporibus Claudii, Vespasiani, Domitiani, Trajani, M. Aurelii, Macrini, Elagabali, Decii. Talis itidem sub Tito percussus *Paratoniorum* in Ægypto, ΠΑΡΑΤΩΝΙΩΝ ΤΗΣ Ἱεραε καὶ Ἀστῆ, quem adtulit doctissimus Seldenus ad Marmora Arundelliana. Ejusdem notæ insignis *Dori* vel juxta Ptolemæum *Dora*, Josepho vero *πληθυντικῶς* haud semel τὸ Δῶρον in Phœnicia nummus Trajani, quem notavi in Regia Gaza, ΔΩΡ. Ἱεραε. Ἀστῆ. Ἀττων. Ναταρ. h. e. *Dora sacra, Inviolabilis, suis Legibus, Navarchidos*; ubi præterea observanda illa *Ναυαρχίδος* appellatio, quam Urbs maritima neque alias tantæ dignationis apud Auctores sibi vindicat; potiori autem jure ejusdem regionis Metropolis *Sidon* in Trajani itidem ac Hadriani nummis ΣΙΔΩΝΟΣ, quos satis explicant cum situs ejus *Ἰνὶ Θαλάσσει* apud Achillem Tatium; tum potentia maritima centum quondam Triremibus instructæ juxta Diodorum, immo quorum Sidoniorum inventum Triremim tradit Clemens Alexandrinus, & firmare videntur plures & antiqui Sidoniorum nummi cum

Hist. Eccl. l. ix. c. 7.

Thes. Gr. 3.

In Cimel. Reg. Gall.

In Cimel. Reg. Gall. & Regin.

Christ. Lib. 1.

Lib. 1.

Lib. xvi.

Stromat. l. x. p. 307.

Fffff 2 Tri-

Lib. VII.

Triremi. Hinc Sidoniarum Navium aut Triremium prerogativa, & quod apud Herodotum legas, Xerxem contra Græcos profecturum in tanto navium numero, Sidoniam ex tota classe conscendisse. Quamquam præter Triremim, aut figuram in navigio, depicta nonnunquam in Sidoniorum nummis Europa Tauro vecta juxta sequentem iconem.

De Dea Syria.

Unde ut obiter hoc addam, illustratur cum Lucianus, cui similes inspecti Sidoniorum nummi, & è quibus colligit eandem esse Europam cum Sidoniorum Astarte, quod jam è Seldeno hauserat Tristanus, tum insuper Achilles Tatius, qui describit Tabulam pictam in Deorum templis Sidoniis cum Europæ fabula; insidentem nempe Tauro à lateribus virginem, junctis non divaricatis pedibus, sinistra Tauri cornua apprehendentem, peplo autem pro velo usam, quæ omnia non jam Sophistæ narratio, quamquam ad vivum, sed ipsius Sidoniæ picturæ ad spectus hic ante oculos ponit. Cæterum an & ideo ΝΑΥΑΡΧΙΣ Dorus vel Dora in superiori Nummo, quod Sidoniorum esset Colonia sicut apud Scylaci nomine editum Scriptorem videas, Δῶρ πῶλις Σιδονίων? Ex quibus etiam Nummorum & locorum Inscriptionibus cum illo *sacra* seu ΙΕΡΑΣ attributo, abunde liquet, quod alibi innuebamus, frequenter illud ab urbibus Phœnices, Palæstina, Syria ac Mesopotamiæ usurpatum, ac ita eodem ornari à Strabone Edessam, neque eam proinde cum Antiochia Theo-

De Lucern. poli dicta à Justiniano, confundi debuisse à vestrate

For-

Fortunio Liceto. Juxta urbes etiam modo enumeratas, dicta itidem ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΣ alia urbs illius tra- ^{In Cimel.}
ctus seu *Cæsarea Philippi* in nummo Titi; haud minus ^{Medicco.}
nempe ac altera illa minoris Asiæ Hierocæsarea, quæ in contentione urbium de jure Asylorum apud Tacitum legitur. Immo *Sicyoniis* vivente Tiberio idem jus tribuit antiquus eorum Nummus apud Goltzium, hinc cum Tiberii effigie, illinc cum inscr. $\text{ΣΙΚΥΩΝΙΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΣ}$. Unde constat accuratius Tranquillo, & ex fide Historiæ pronuntiasse Tacitum, ^{Annal. l. xiv.}
qui non jus omne Asylorum sublatum, sed modum ^{63.}
præscriptum docet. Neque vero mirum, vel conjungi passim in præclaris iisdem Nummis *Sacræ & Inviolabilis* appellationem; vel utramque signari publicis illarum Civitatum monumentis. A Templorum enim *Sanctitate* quadam præcipua jus illud *Asyli* apud eos profectum, quo præter eadem Tempora, modo pars Urbis, modo Urbs integra, modo etiam adjacentes agri subinde donabantur. Ita de Templo Ephesiorum observat Strabo, jus illud Asyli habuisse, ^{L. xiv.}
cujus fines sæpe sint immutati; Urbis partem addidisse Antonium, quod sustulit Augustus. Quod comprobare videntur Ephesiorum, qui supersunt, Nummi, & quidem cum accurata *Primatus*, aliorumque etiam privilegiorum, ut *Sacræ* vel *Autonomi* enumeratione, sed sine illo ΑΣΤΑΟΣ , quantum hæcenus quidem viderim, adtributo, nisi in nummo qui idem privilegium ad Ephesiæ Deæ Templum restringit, $\text{ΑΣΤΑΟΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΕΦΕΣΙΩΝ}$. Neque aliter olim Romæ, uni sacello Divi Julii, neque vero alterius Dei excepto Romuli sed obsepto ut nemo intraret, eadem Asyli, ut auctor est Dio, ^{Lib. xlvii.}
concessa prærogativa. Alioquin non urbem solum in-

- ob præcipuam Templi sanctitatem & religionem, eadem $\Delta \Sigma \Lambda \Theta \Upsilon$ appellatione nonnunquam intelligi, velex Tacito colligas de Hierocæsarea; *Memorabantur*
- Annal. III. 62. *Imperatorum nomina, qui non modo Templo, sed duobus milibus passuum eandem SANCTITATEM tribuunt.* Sic agri vicini addicti Dianæ apud Tifatenses cultæ juxta Velleium; & Milesis, seu juxta Polybium Mylasensibus, quem SACRUM appellant agrum restituisse Romani leguntur apud Livium. Neque aliter Zelæ urbi
- L. XXXVIII. c. 39. Armenia adjacentem regionem SACRAM fuisse observat Strabo. Adeo etiam ut non citra morem alibi receptum, Sanctum legamus solum circa Hierosolymas apud Matthæum, $\epsilon \nu \tau \acute{o} \pi \omega \acute{\alpha} \gamma \iota \omega$; idque ex concessione Syriæ Regum Alexandri & Demetrii, juxta Machabæorum scriptorem & Josephum in Originibus. Sanctitas nempe illa eadem cum $\Delta \sigma \upsilon \lambda \iota \alpha$ frequenter apud auctores, cujus nempe fons erat & origo; sicut in adducto paullo ante Taciti loco, ac aperte de Delo Livius, SANCTITAS Templi insulæque INVIOLATOS præstabat omnes. Unde sicut junguntur in superioribus nummis ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΥ appellationes, ita alibi apud eundem Livium de Insula Samothracum, SACRAM hanc Insulam, ac Augusti totam atque INVIOLATI soli esse, h. e. ΙΕΡΑΝ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΝ ;
- L. XLV. c. 5. quomodo & apud Melam Hyperboreorum terra augustæ, h. e. sacra dicitur. Quamquam ad solum Templum restrictum sæpe jus illud Atyli, ut supra de Epheso, & Romuli aut Divi Julii sacello in Urbe Æterna; quod innunt etiam Pergæorum nummi, $\text{ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΑΣΤΑΟΝ ΙΕΡΟΝ}$, aut juxta Tranquillinæ vel Philippi nummos Regiæ Gallorum Gazæ, $\text{ΠΕΡΓΑΙΑΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΑΣΤΑΟΥ}$ cum Templo. Et quomodo Templum Dianæ in monte Aventi-
- no

no communi Latinorum sumptu exstructum narrat Ha-^{Lib. IV.}
 licarnassensis, ut iisdem esset ΙΕΡΟΝΑΚΤΑΟΝ . Cæ-
 terum $\text{ἰερὴν καὶ δωρεῆσθαιτον}$, quod idem ac ἄσυλον , Elæo-
 rum regionem vocat Polybius; qui mox tradit eosdem
 à Græcis recepisse $\text{ἡ Πυλαίων καὶ Πύργιον ΑΛΣΤΙΑΝ}$, ob^{Lib. III.}
 agonem Olympicum pridem iis concessam, & quam
 in eo positam docet, ut expertes essent omnis damni,
 omnisque bellicæ expeditionis. Neque mirum proin-
 de, jus adeo augustum & sæpenumero controversum
 aut imminutum, publico ære tot Græciæ Asiæque ci-
 vitatum, ad perpetuam rei fidem ac memoriam signa-
 tum. Hinc etiam illi Asiæ populi, quorum relatione
 Consulium compertum adferturque Tiberianis tem-
 poribus jus Asylorum, Senatusconsulto *jussi ipsi in Tem-^{Annal. III.}*
plis figere ÆRA sacrandam ad memoriam.^{63.}

Nec jus solum illud Asylorum, sed LIBERTATEM^{De Libe-}
 etiam variis Græciæ Asiæque civitatibus à Cæsaribus^{ris Urbi-}
 nonnunquam aut relictam aut concessam, celebrant^{buss.}
 etiam earundem Nummi. Ita *Amisus* urbs Galatiæ li-
 bertate donata ab Augusto, auctore Strabone, unde^{Lib. XI.}
 præter alios, Plinio juniore vocatur AMISENORUM^{Lib. X. Ep.}
civitas LIBERA ac Federata. Hinc eadem occurrit
 in nummo Caracallæ Mediceo, AMICOTEAETΘEP.
 Sicut in alio Hadriani, prout eum descripserunt cele-
 bres antiquarii, AMICOTEAETΘEPACETOTC^{Golt. Thef.}
 P P T. quæ utique eo magis observanda, quod inde li-
 quere videatur à parta libertate annos suos computasse^{& Occo pag. 250.}
 Amisenos, quod jam vidit illustris Scaliger, & qua de
 re infra. Equidem ante Augustum jam olim ab Ale-
 xandro, & dein à Sylla eadem Urbs LIBERA relicta
 legitur apud Appianum, & à Lucullo apud Photium.^{In Mithri-}
 Sic *Cæsarea Palæstina* non solum Colonix dignitate or-^{dat.}
 nata sub Flaviis, ut ante vidimus, sed LIBERA etiam
 decla-

declarata; sicut utroque illo cognomento insignis occurrit in Titi nummis, COLONIA CÆSAREA LIBERA FLAVIA. Hinc etiam tributum *capitis* huic suæ PRIMÆ COLONIÆ, sicut vocatur in aliis nummis, remisisse Vespasianus, *soli* etiam Titus à Paulo de Censib. J. C. traditur. Sic *Laodicea* LIBERA etiam Plinio tradita, quomodo & Ascalon aliæque. *Lacedæmonii* autem ob eandem prærogativam dicti jam olim ΕΛΕΥΘΕΡΟ-

^a Lib. VIII. ΛΑΚΩΝΕΣ; prout eosdem vocant ^a Strabo ac ^b Pausanias; unde T. Quintio apud ^c Livium, *Lacedæmon quoque vindicanda in antiquam LIBERTATEM traditur*. Haud aliter nempe ac *Rhodii*, qui ΕΛΕΥΘ. ΡΟΔΙΩΝ inscribuntur in sequenti Nummo Mediceo, illinc cum Sole, cui urbs sacra, hinc cum Victoria.

Ut pateat quo titulo *Rhodios* vindices non solum suæ, sed reliquorum etiam Græcorum *libertatis* vocet Polybius. Alioquin eam *libertatem*, quam superior Nummus illis tribuit, & quam Sylla iisdem concesserat juxta ^a Appianum, ademisse postea Claudium refert ^b Dio, & Vespasianum quoque Suetonius ac Eutropius. ^c Tacitus, *Redditur RHODIIS LIBERTAS adempta sæpe aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi seditione deliquerant*. Ita juxta Laconas & Rhodios, ELEUTHEROCILICES quoque olim dicti, ut vel ex Tullii Epistolis ad Atticum notum; ac præterea ex Diodoro, qui Cilices liberos à Myrina Amazone relictos docet, ac

Exc. legat.
LV.

^a In Mi-
thridat.
^b Lib. LX.
^c Annal.
XII. § 8.

Lib. III.

inde ad sua usque tempora ΕΛΕΥΘΕΡΟΚΙΑΙΚΑΣ dictos. Id vero de Ciliciæ parte explicat Stephanus Byzantius, cujus incolæ eo gauderent privilegio, & qui olim Eleutherocilices, sua ætate vero ΕΛΕΥΘΕΡΗΤΑΙ vocabantur. Eodem nempe modo, quo Macedonia in LIBERAM & non LIBERAM distincta jam olim à Romanis, ut apud Cæsarem legas. Bell. Civil. l. 111. *Liberæ* Ciliciæ locis adscribenda caput ejusdem Provincie *Tarsus*, juxta insignem Gordiani nummum, ΚΟΛ. In Cimel. Reg. Gall. Act. xxii. 22. ΕΛΕΥΘ. ΤΑΡC. qui insuper Romanam Coloniam eandem extitisse arguit; unde eximie illustratur Acto- rum locus, ubi Tarfi æternum decus natum se civem Romanum profitetur. Quamquam enim diu post Paulina tempora cufus sit ille nummus, nihil obstat tamen, quin ab antiquo deductæ in eam urbem aut urbis partem Colonie memoria ibi renovetur, qua de re sileant auctores, ut paulo ante vidimus de aliis civitatum id genus Nummis. Illud autem privilegium ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ Tarsensibus juxta ac Laodicensibus ab Antonio Bell. Civil. l. v. concessam refert Appianus, ut liberi essent ac immunes, & ab Augusto adsertum Dio Chrysof. optimus orat. xxxiv. superioris Nummi interpret; dum Tarso Terræ, Legis, Honoris, Potestatis, Fluminis ac Maris indultum à Cæsare beneficium notat. Neque aliter LIBERAM se inscribit inter alios titulos ejusdem Ciliciæ *Mopsuestia*, juxta antiquam loci illius inscriptionem in honorem Antonini Pii, ΑΔΡΙΑΝΗΣ ΜΟΨΟΥΕ- Thef. cclv. ΣΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΙΛΙΚΙΑΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕ- 4 ΡΑΣ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΥ, & quæ alia commemorantur; unde idem oppidum *Hadrianum* etiam dictum, neque frustra Plinio *liberum* percipere licet. Eleutherocilices quoque *Seleucenses ad Calycadnum*, ut liquet ex sequenti nummo Philippi Senioris, quem

Ggggg

cx

Inscriptus ille, ut vides, in averfa parte ΣΕΛΕΥΚΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑ. ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ, h. c. *Seleucensium ad Calycadnum Libera*. Sic in alio nummo Treboniani Galli legiffè memini, ΣΕΛΕΥΚΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ, & in Gordiano ejusdem Musei Seguniani ΣΕΛΕΥΚΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΩ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ: ad discrimen nempe aliarum *Seleuciarum* addito opportune fluvii *Calycadni* nomine, qua de re infra. Inde autem liquet rectè à Sigonio apud Livium ex Strabone & Appiano *Calycadnum* pro

- Σ. XXXVIII. *Calycandro* restitutum, *Neve navigato citra CALYCADNUM*; ac legendum omnino apud Plinium, *Seleucia supra amnem Calycadnum*; aut male eundem fluvium *Calycadnum* ab aliis dici, ut liquet ex Stephano Byzantio in voce *Τεμα*, nempe *τεμα καὶ τῆ Ἰσαυρίας* (leg. *Ἰσαυρίας*) ΣΕΛΕΥΚΕΙΑΝ ἢ περὶ ἧς ὁ ΚΑΛΥΚΑΔΝΟΣ, ὃν Καλυδὸν πνὲς καλεῖσιν. *Isauriæ* quoque eandem adscribunt
- L. II. c. 39. Concilia & Scriptores coætanei, è quorum numero *Socrates*, eis *Σελδυνεῖαν τῆ Ἰσαυρίας τῆ Πηνελόπειαν Τεμαχίαν*, in urbe *Isauriæ Seleucia*, quæ *Aspera* cognominatur. Quod de *Aspera* cognomine scriptor ille post *Ptolemæum* tradit, inde profectum videtur, quod *Ciliciæ Trachæ* seu *Asperæ* eadem urbs olim accenseretur, cujus *Ciliciæ* pars

pars dein in nomen Isauriæ tranſiit, & unde *Trachiotis* Plinio dicta eadem Seleucia. De ea quoque ut urbe Isauriæ & Calycadno fluvio Ammianus, *quam* (Isauriam) *mediam navigabile flumen CALYCADNUS interſcindit. Et hanc quidem præter oppida multa, duæ civitates exornant, SELEUCIA opus Seleuci Regis, & Claudiopolis.* Quam utramque etiam civitatem conjungit præclarus Claudii Gotthici nummus inde explicandus

ΚΛΑΥΔΙΟ' ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ. Ex Ammiano autem liquet, cur non *Libera* ſolum, ſed *Metropolis* etiam vocetur in aliis Nummis, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ. Cæterum eandem quoque libertatis prærogativam *Smyrniæ* tribuunt antiqui aliquot Nummi; ut fidem facit ille ab Occone & Goltzio jam ante & ſupra etiam nobis deſcriptus, ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΑ.

Adeo ut non fruſtra Ioniæ urbes liberæ & ſuis legibus à Judæis vocari videas apud Joſephum. Eodem quoque privilegio gaudent *Phryges* in Caii nummo à Goltzio itidem deſcripto, ΦΡΥΓΙΩΝ ΚΟΙΝΟΝ ΟΜΟΝΟΙΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ. cujus lectionem vereor ut ſit recte adſequutus. Illud enim ΟΜΟΝΟΙΩΝ plurimum numero hic inſolitum, pro quo ΟΜΟΝΟΙΑ paſſim legitur in ſimilibus nummis. Per vocem ΦΡΥΓΙΩΝ etiam, ſi vera lectione, (expertus enim loquor, prout frequenter evincit hoc opus, quam non continuo fides habenda ſit diligentibus alias antiquariis, ubi Græcorum nummorum inſcriptiones tradunt) utraque Phrygia Major nempe & Minor videtur eodem nummo deſignari. Agnoſcis nempe luculenter ex præclaris hiſce & publicis monumentis τὸ Φιλελευθερον id genus locorum, ut Polybio aliquoties vocatur innatus ille iuſdem libertatis amor. Immo inde Bacchus toties,

Ggggg 2 & Mar-

In Cimel.
Regin.
Chriſt.

Origin. l.
xvi. c. 4.

L. II. p. 40.
& l. v. p.
444.

& Marfyas ejus minister nonnunquam, in civitatum id genus nummis depi&cti videntur, aut occurrunt hic passim in statuis antiquis, quorum ille *Libertatis Deus* Servio & Macrobio, ac *ελευθεριος πατηρ* Achilli Tatio, iste *per civitates in foro positus Libertatis indicium*, juxta commemoratos modo Grammaticos. Alioquin notus Juppiter *ελευθεριος*, in memoriam concessæ divinitus Libertatis à Syracusanis cultus, ut constat etiam ex veteri nummo illius urbis, in quo caput Jovis & infer. *ΖΕΥΣ ΕΛΕΥΘ.* seu *Liberator* Romanis dictus, & cui novissimum liquorum libasse leguntur duo illi Stoicæ sectæ principes. Quin non unius solum urbis aut Gentis, sed *PUBLICA* etiam (quamquam vano & ad ostentationem comparato titulo) *LIBERTAS* jactata in aliquot Cæsarum nummis; puta Galbæ, Vespasiani, Nervæ, Hadriani; in aliis rursus *ADSEKTORI LIBERTATIS PUBLICÆ*, aut *LIBERTAS RESTITUTA*, sicut in aureo Vitellii nummo Etrusci Meccenatis, & altero Hadriani apud inclytam Reginam; aut sicut præfert nummus Pertinacis Segui-nianus, *LIBERATIS CIVIBUS*; aut denique juxta Gallieni nummum, *OB LIBERT. RECEP. TAM.* Immo dicta eadem *LIBERITAS* pro *Libertas* eodem Gallieni ævo, ut in sequenti Claudii Gotthici nummo invenuto quamquam & inconcinno, cum solito Libertatis typo,

Lib. III.
Satur. l. III.
c. 12. ad
Æn. IV.

In Cimel.
Cardinal.
Leopold.

In Cimel.
Regin.
Christ.

quomodo *UBERTAS* etiam, pro *Ubertas* legitur in Volusiani & Quintilli nummis.

Cum

Cum libertate vero AUTONOMIAM, seu suis legibus vivendi arbitrium variis Urbibus olim Romanos permisisse memorant non semel Auctores, & præ reliquis Polybius passim in Legationibus, qui simpliciter aliquando νόμους eandem prærogativam vocat, ubi agit de Carthaginensibus, quibus à Romanis relictam narrat Ἐλευθερίαν καὶ νόμους, h. e. interprete, ut sæpe alias, Livio, *Carthago libera cum suis legibus*. Utramque etiam Atheniensibus relictam meminit Strabo, ut alibi Spartanis, Rhodiis, Acarnanibus, in genere autem omnibus civitatibus Græcis tam in Europa quam in Asia Livius, ut LIBERTATEM ac SUAS LEGES habent. Frequens aliòquin antiquior ejusdem privilegii mentio apud Græcos Oratores ac Historicos, in rebus Græcorum & Macedonum, antequam hi cum Romanis congredierentur. De Græcis in genere Tullius: *Græci vero exultant, quod se AUTONOMIAM adeptos putant*. Unde utique adsequimur, cur eadem prærogativa, ut insigne aliquot beneficium, incisa sit non in vetustis solum Marmoribus, sed etiam in priscis variarum Græciæ Asiæque civitatum nummis, ut *Selenicia*, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ. *Tripolis Phœnicia*, ΤΡΙΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *Antiochia*, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛ. ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ. *Halicarnassi* in alio nummo Mediceo sub Geta percusso, ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΝ ΑΥΤΟΝΟΜΩΝ; ut mittam eodem titulo insignitos *Ephesios*, *Cæsarienses*, *Cyrenenses*, ac plures id genus *Ἀυτονομωμάτων*, ut loquitur Polybius, in variis nummis Cæsarianis. Immo inde petitæ etiam singulares Urbium id genus Epochæ; sicut de Damascenis, Antiochensibus, aliisque Syriæ, Palæstinæ, ac Phœnicia locis, ex eorundem nummis colligit ὁ πάλιν in Canonibus.

De Urbibus
AUTONO-
MIS.L. XXXVIII.
C. 54.

L. XXXII.

Lib. I. Ep.
ad. Att. 6.In Cimel.
Mediceo.In Museo
P. Seguin.In Cimel.
Regin.
Christ.

bus Isagogicis, qua de re suo loco. Equidem eo prærogativæ genere Urbs una altera nobilior censebatur.

Hinc Argivos à Spartanis nobilitate superatos narrat

Lib. VIII. idem Strabo, quod se *Αὐτονομίαις* conservassent, & *ἑλλωτομίαις*, seu præfecti communis Græcorum Ærarii

Lib. I. in Insula Delo, electi ex sociis *Αὐτονόμοις*, juxta Thucydidem. Quod privilegium proinde *Αὐτονομίας* pretio frequenter redimebant, ut de Tyriis memorat alibi

Strab. I. XVI. Geographus. Idem etiam de Antiochensibus tradit

Pag. 62. Porphyrus in Excerptis apud Scaligerum, *ὅ ἧ λαβὼν παρ' ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ χρήματα ΑΥΤΟΝΟΜΟΝ ἧ πῶ πόλιν εἶασι*, ille vero (Pompeius scil.) *accepta ab ANTIOCHENSIBUS pecunia, urbem eorum suis LEGIBUS reliquit.* Judæos quoque ideo *διδραχμον* pendisse

Lib. IX. docet Dio, ut eodem beneficio gauderent *Αὐτονομία*,

Exc. p. 503. seu ut de iisdem loquitur Nicolaus Damascenus, *πῆς ἀντῆς ἔχει χρῆδου.* Cujus monetæ mentio revocat mihi

in memoriam præclarum *ΡΟΔΙΩΝ ΔΙΔΡΑΧΜΟΝ* signatum in nummo Nervæ insigni, ubi duæ figuræ stantes, quarum una solis radiata aut Imperatoris sub illius effigie mulieri dextram porrigit, Phœbi nempe sponsæ, ut Pindaro vocatur, Rhodo.

Olymp.
Od. VII.

In Cimel.
Regin.
Christ.

Alium horum Rhodiorum Nummum possidet Gaza Medicea, in quo Victoria alata cum tropæo & inser.

ΔΙ-

ΑΙΔΡΑΧΜΟΝ, cui similem quoque Trifanus ad Tom. 1. p. 225.
 Neronem refert, qua de re lis illi cum erudito ejus Cen-
 fore. Certe in nummo Mediceo nulla Neronis men-
 tio, verum inscr. ΡΟΔΙΟΙ ΥΠΕΡΙΟΝΙΑΝ. i. e. *Rho-*
dii Hyperioni dedicarunt. Interim ex similibus Nummis
 formam & magnitudinem similis monetæ indubie col-
 ligas, sicut alterius in qua vel ΑCΑΡΙΑ ΤΡΙΑ vel
 ΟΒΟΛΟC inscribuntur; puta in aliquot antiquis &
 selectis Chiorum Nummis Gazæ Mediceæ. Sed hoc
 alterius loci. Cæterum titulum illum ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ,
 quem præferre tot Civitatum Nummos diximus, ex-
 plicat alicubi Strabo *ἡ πρὸς πατρίδος νόμος*, seu faculta- Lib. XVII.
 tem vivendi juxta quasdam patrias leges; alibi vero
 (ubi agit de simili jure Massiliensibus relicto) immu- Lib. IV.
 nitatem à jurisdictione Romani præsidis interpretatur.
 Mirum vero id, quod de Cappadocibus suis narrat ali-
 cubi, jus illud *ἀὐτονομείδου* eisdem à Romanis conces- Lib. XII.
 sum, quod tamen (nata quippe gens ad servendum)
 non admiserint.

Quis autem ex Scriptoribus Historiæ Augustæ *De Urbium*
 CONCORDIAM illam & COMMUNIONEM me- *CONCOR-*
 morat; quam variæ & nobiliores quidem urbes Roma- *DIA.*
 ni Orbis inter se solemnibus pactis sanciebant non-
 nunquam aut identidem renovabant? Dissidia quidem
 inter vicinas urbes, & municipalis æmulationis exem-
 pla apud eosdem Historicos nonnunquam legas; ut
 Lugdunensium cum Viennensibus, Puteolaneorum
 cum Capuanis apud Tacitum; Nicomedensium cum
 Nicænsibus, Laodicensium cum Antiochenisibus, ^a Lib. III.
 Tyriorum cum Berytiis apud ^b Herodianum; quemad- ^b Dio
 modum apud alios Auctores Cæsarianorum tempo- *Chryf. orat.*
 rum, ^c Ephesiorum cum Smyrnæis, aut Pergame- *xxxiv. & A-*
 nis; ^c Apamensium in Bithynia cum Prusænsibus? *rist. orat. de*
 Sid- ^c Dio orat. *Conc.*
 xli.

^a Strab.
I. XVI.
^b Dio O.
rat. XXXIV.

^a Sidoniorum cum Tyriis; ^b Syrorum Apamensium cum Antiochenis contentiones: puta de jure Metropoleos; Primatu Gentis, Templorum, Sacrorum; de antiquitate; aliisque id genus prærogativis: ne heri aut hodie natas de his rebus dissensiones reputemus, quarum nimis crebra etiam exempla suppeditant veteris Ecclesiæ Annales. Antiquiora vero Cæsarianis temporibus aliarum civitatum dissidia hic non attingo, ex eadem invidia & æmulatione profecta, quæ memorant nonnunquam prisca auctores. Ubi vero ΟΜΟΝΟΙΑΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ earundem civitatum, quales modo enumerabam, videas; ubi depositis odiis & simultatibus junctas fœderis dextras; ubi communionem sacrorum inter disjunctas etiam multis terrarum spatiis urbes; ubi illud cognationis & fraternæ charitatis, qua nonnullæ erant inter se colligatæ, vinculum, nisi in iisdem præclaris ac residuis Nummorum monumentis legas? Duos quidem eloquentissimos, quos ætas Imperatorum tulit, Græcos Oratores, hortantes aliquot ex prædictis paullo ante Civitatibus ad *Concordiam* videas; rationes etiam ejusdem refarciendæ; incommoda, quæ ægra & discordantia, ut ille loquitur, municipia manerent, iisdem copiose & eleganter declarantes. Eosdem tamen *Ephesios* cum *Smyrnatibus*, vel utroque cum Pergamenis in gratiam identidem rediisse, & solemnibus pactis, frequenter neque sub uno Cæsare sanxisse CONCORDIAM, nonne Dione oris aurei vel Aristide luculentius docent nos hodie vel Augusti nummi inscripti ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Pergamenorum & Ephesiorum Concordia*; vel Domitiæ nummus Medicus, ΟΜΟΝΟΙΑ ΣΜΥΡ. ΕΦΕ. *Concordia Smyræorum, Ephesiorum*; vel Antonini Pii ΣΜΥΡ. ΠΕΡΓ. ΕΦΕΣΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, *Smyr-*
ΝΑΟΥΜΙ,

Tacit. in
Agricola.

næorum, Pergamenorum & Ephesiorum Concordia? Immo eandem *Concordiam* cum aliis Urbibus minoris Asiæ, signatam itidem legimus, ut *Ephesiorum* cum *Sardianis* in præclaro Commodi nummo Mediceo, ΚΑΡΔΙΑΝΩΝ ΕΦΕCΙΩΝ Β. ΝΕΩΚ. ΟΜΟΝΟΙΑ; *Ephesiorum* item cum *Laodicensibus* in nummo Otaciliæ; eorundem *Ephesiorum* cum *Hierapolitis* in nummo Commodi supra jam descripto; *Smyræorum* cum *Thyatirenis* in alio insigni nummo ejusdem Gazæ Mediceæ, ΟΜΟΝΟΙΑ ΘΥΑΤ. Κ. CΜΥΡ. Sic similem *Antiochensum* cum *Syris Laodicensibus Concordiam*, quamquam, ut ex Severi rebus apud Herodianum licet colligere, haud valde diu-
Lib. III.
 turnam, probat nummus Commodi, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΚΑΙ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. Adde concordēs *Sidetes & Pergæos* ejusdem Pamphyliaë incolas, juxta nummum Gazæ Palatinæ, CΙΔΗΤΩΝ ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ, sub Gordiano percussum. Ita *Sidonios* cum *Tyriis* de antiquitate, magnitudine ac jure *Metropoleos*, juxta Strabonem, certantes, convenisse inter-
Lib. XVI.
 dum docet Otaciliæ nummus apud Goltzium ab utrifque conjunctim signatus, ΣΙΔΩΝ ΚΟΛ. ΤΥΡΟ. ΜΗΤΡΟ. adeo ut *Sidon Colonia*, *Tyrus Metropoleos* cognomento insignis remaneret. Immo *Concordiam* illam publice quoque sancitam inter dislitas nonnunquam, neque unius Gentis aut Communitatis Civitates, arguunt eadem Nummorum monumenta, ut *Ephesiorum* cum *Alexandrinis*, ΟΜΟΝΙΑ ΕΦΕCΙΩΝ Κ. ΑΛΕ-
In Cimel. Mediceo.
 ΞΑΝΔΡΕΩΝ, aut ΕΦΕCΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ
In Cimel. Regin. Christ.
 ΟΜΟΝΟΙΑ in aliquot Gordiani nummis, in quibus Dianæ Ephesiæ ac Serapidis vel etiam Phari expressæ icones, ne liceat dubitare, de qua Alexandria, quales plures florebant eo nomine, iidem intelligi debeant. Neque dissimilis alioquin utriusque urbis no-
 H h h h h bilitas

Ep. cii.

bilitas ac frequentia, ut vel ex Seneca colligas, *Primum, non humilem accipit patriam, EPHESUM aut ALEXANDRIAM; aut si quod est etiamnum frequentius incolis, latius tectis solum.* Sic rursus eorundem *Ephesiorum*

In Cimel.
Mediceo.In Cimel.
Regin.
Christ.

cum *Cyziconis Concordiam* in nummo Antonini Pii; aut cum *Pergamenis* simul ac *Perinthiis* in nummo Caracallæ; *Smyrnearum* cum *Atheniensibus* in nummo Commodi Mediceo, aut cum *Lacedæmoniis*, in alio nummo ejusdem Cæsaris Seguiniano; aut eorundem cum *Troaden-*

In Cimel.
Reg. Gall.
& Mediceo.

sibus apud Ligorium; item *Nicaensum* cum *Byzantiis* in nummis Treboniani Galli & Valeriani; *Mytilenæorum* & *Pergamenorum* in nummo ejusdem Valeriani, ut plures adhuc mittam cum similis conventionis seu ΟΜΟΝΟΙΑΣ memoria. Pacta nempe illa publicæ *Concordiæ* inter ejusdem Communitatis Civitates, *Ephesos* puta, *Smyrnaeos*, *Pergamēnos*, renovata aut inducta in solemnibus Gentis conventibus; prout de iisdem Ionibus tradit Halicarnassensis, agens de annuo illorum conventu ad Templum Dianæ Ephesiæ, ubi de bello contra barbaros, præterea & de mutua CONCORDIA

Lib. iv.

communia consilia capiunt, καὶ πρὸς τὴν κοινὴν ἀδελφείαν ἐμοφροσυνίης καὶ νῆας ἐπιέντο ἑελῶς. Unde quoque in signum ejusdem *Concordiæ* percussi nummi publico Communitatis earundem Urbium decreto, ΚΟΙΝΟΝ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕΣΙ. ut præfert nummus Commodi Mediceus. Inter eas autem Urbes, quæ extra ejusdem Communitatis jura agebant, inducta quoque, ut vidimus, & publico ære signata stabilitæ *Concordiæ* memoria; quæ vel *Sacrorum* inter easdem communio- nem inferebat, quod vere alibi monuisti; at clare arguunt præfides loci Dii iisdem Nummis insculpti; aut commune jus *Hospitalitatis*, quo non privati solum, sed plures olim Urbes inter se junctæ, ac præ reliquis Mile-

tus.

tus & Sybaris, teste Herodoto, ac sicut de Thracia Lib. vi.
Virgilius,

Hospitium antiquum Troja, sociique Penates. Æneid. III.

Et similiter Ædii Romanorum hospitio atque amici- Bell. Gall.
tia florentes apud Cæsarem; aut *jus Civitatis* utrisque l. I.
commune, ut inter Rhodios ac Athenienses, auctore Lib. XXX.
Livio, *civitasque Rhodiis data, quemadmodum Rhodii prius* c. 15.
Atheniensibus dederant, & quomodo Perinthios cum By-
zantiis restitutos εἰς τὴν Βυζαντίων συμπόλιτιαν Polybius Lib. XVII.
refert. Alioquin Selinuntiis Siculis ab Ephesiis olim
concessum narrat Xenophon, ut quando patriam illi Hist. Græc.
amisissent, Ephesi jus civitatis haberent. Adde jus l. I.
Commercii, ut inter Megarenses & Corinthios apud Ari-
stotelem, & quod videtur superioribus Alexandrino-
rum & Ephesiorum pactis, ut decebat duo nobiliora
tum Orbis Emporia, ansam quoque præbuisse. Adde
mutua *Connubia*, de quibus tradit idem Philosophus, Polit. I. III.
Connubium esse ex iis, quæ proprie civitatibus sunt c. 6.
communia, quod altera alteri civitas dans, non unam
tamen efficit civitatem. Sic Connubia finitimis exter-
nisque modo concessa à Romanis, modo adempta; ut
ex pluribus Livii locis constat. Tacitus autem de Cre-
mona, *annexu connubiisque adjacentium adolevit floruit* Hist. III. 34.
que; sic enim legendum crederem eo loco, non ut hac-
tenus, *annexu connubiisque gentium*, quod postremum
nimis vagum ibi ac longe petatum. Incrementa nempe
cepit Cremona ex annexu & connubiis vicinorum seu
adjacentium, sicut utrumque fieri consuevit. Connu-
bia certe Latinis *inter se* vulgo à Romanis permissa vi- Liv. I. VIII.
detas, immo sæpe extra unius populi aut regionis fines & IX.
vetita; sicut clare Macedonibus in quatuor Regiones
divisis pronuntiatum à Paulo, *Neque CONNUBIUM*, Id. lib. XLV.
neque commerciorum, agrorum, ædificiorumque INTER c. 29.

H h h h 2

S E

SE, placere cuiquam EXTRA FINES regionis sua esse. Cæterum similis Concordiæ beneficio firmata quædam Fraternitatis ac necessitudinis, ut inter forores, vincula; unde & Sorores etiam dictæ id genus Civitates, neque tam ob cognationem, ut de Utica & Carthagine

De Pallio.

Cap. xvi.

Terullianus, in proximo SOROR Civitas, aut alioquin Samaria & Hierosolyma apud Ezechielem; quam ob mutuam ac vere germanam inter se caritatem. Sic Aristides sermone de Epheso, Smyrna, Pergamo, quarum sancitam subinde publicis monumentis Concordiam vidimus, νῦν ἅπασιν πόλεις ἀδελφῶν ἀλλήλων ὑπολαμβάνειν, nunc decet omnes urbes SORORES se invicem reputare. Ita Syria Tetrapolis dicta à quatuor

Lib. xvi.

nempe Urbibus Antiochia, Seleucia, Apamea & Laodicea, quæ propter illam OMONOIAM, cujus fidem etiam faciunt descripti aliquot earum Nummi, SORORES, juxta Strabonem appellatæ. Ac ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΝ quidem legas in alijs Civitatum id genus Nummis, puta Perinthiorum & Nicænsium sub Severo ac Geta percussis, sed quæ fraternam Antonini & Geta, quamquam certe valde lubricam concordiam innuunt, quod jam monuit Tristanus, & firmant conjuncta insuper in simili nummo Juliæ Domnæ, utriusque fratris capita simul & nomina.

In Cimel.
Regin.
Christ.DE MUNIFICENTIA
Cæsarum
& QUADRAGESIMA
Remissa

MUNIFICENTIAM vero vel gratuita beneficia Urbi aut Provinciis à Cæsaribus concessa, seu in Vestigalibus, Tributis, Reliquis aliisque oneribus remittendis; seu in sublevandis restituendisque collapsis Civitatibus, plures Tiberii, Caii, Neronis, Galbæ, & sequentium Cæsarum nummi abunde prædicant, de quibus altum sæpenumero apud Auctores illorum temporum silentium. Galbæ certe, ut alia mittam, pulcherrimum facinus Quadragesimam Remissam. non aliunde quam

cx

ex præclaris ejusdem Nummis hodie novimus. Tales duo occurrunt ejusdem Galbæ, unus cum viro ferente spolia & inscr. xxx. REMISSA S. C. Alter rarior cum Arcu, quem aliquoties una inspeximus in luculentis Cimeliarchiis Ill. Camilli Massimi & Abbatis Bracefii, cum inscr. QUADRAGESIMA REMISSA. Geminum huic postremo vidit jam olim doctissimus Casaubonus, quem adtulit ad Suetonium & pluribus commendat, *Galbam revocasse abolitionem Quadragesimæ docemus nos invictò argumento Nummi veteris, qui ex S. C. ad tradendam posteris ejus beneficii memoriam & in honorem Galbæ fuit percussus, eum Nummum infra subjecimus.* Principum nempe brevioris ævi facta negligentius ab Historicis tradita, ut recte ibi observat *ô névo*, & plures hujus Galbæ ac successorum nummi luculenter ostendunt. Hinc omiſſa omni Galbæ mentione, male hujus Vestigialis abolitionem à Nerone repetit Tacitus; *Annal. xliii. Manet tamen Abolitio QUADRAGESIMÆ Quinquagesimæque, & quæ alia exactionibus illicitis nomina publicani invenerant;* quum Galbæ præcipuum hoc fuisse beneficium constet invictò hujus nummi argumento. Neque enim audiendus vir eruditissimus, qui hanc abolitionem Neronis de *Quadragesima* summæ litium à Caio invec̄ta haud ita pridem interpretabatur; & in qua sententia fuisse dudum ante illum video duos clari nominis Jurisconsultos, magnum ^a Cujacium & ^b Pancirollum. Clare enim eo loco Tacitus de abolitione Vestigialium, quæ paullo ante *Portoria* illi dicebantur, c. 31. & coërcitis sub Nerone, qui eadem exigere consueverant, publicanis; ut non alia ibi sit *Quadragesima*, quam ea de qua agit Quintilianus, *Præter instrumenta itineris, Declam. omnes res QUADRAGESIMAM publicano debeant,* ^{ccclix.} aut Suetonius, qui *Publicum Quadragesimæ in Asia* memorat,

Hhhhh 3

Th. Reine-
sius in Ep.^a Lib. vi.
^b Obs. c. 28.
^c Var. l. i. 11.Declam.
ccclix.

Hist. Eccl.
l. v. c. 18.

morat, ut eadem loca opportune olim ad Tacitum notavit Lipsius; & quomodo nempe apud Eusebium legas, τὸ τῆς Ἀσίας δημόσιον δεχέειν *publicum Asiae Tabularium*, juxta nuperam & accuratam viri doctissimi versionem. Adeo ut omnino non debuerit ἐπὶ Cujacius adferre, non aliam fuisse *Quadragesimam*, quam illam summarum de quibus litigabatur, cæterarum vero rerum vectigal fuisse *Centesimam* aut *Quinquagesimam*. Quod præter adducta modo clarissima testimonia, refellit insuper vetus inscriptio, *QUINCTIO AUG. TABULARIUS XXXX GALLIARUM*, ut vere de *Tabulario Quadragesimæ* eandem interpretatur eruditissimus Reinesius, & priorem sententiam suam jure revocat de mutandis illis denariorum notis, quasi de *quatuor Galliis* ibi esset mentio. Egregie nempe hunc & lapidem & sensum illustrat prior ille Galbæ Nummus, in quo *xxxx* pro *Quadragesimæ* Portorio eadem ratione signatur. Cæterum vel ex iis numeris liquet, adposite *Tabularios* id genus, quorum officium erat publicas civitatum rationes tractare, *Numerarios* etiam appellatos; ut constat ex *Notitia Imperii* & utroque Codice. Hanc vero *Quadragesimam* à Galba remissam, Symmachi ævo iterum persolvi solitam, ex ejusdem Epistolis notarunt jam eruditi. Alioquin *Galli sibi REMISSAM à Galba quartam tributorum partem* jactasse apud Tacitum dicuntur. Immo Galbæ remittenti *Quadragesimam* præiverat jam olim, sed nondum furens, Caius, qui, auctore Suetonio, *CENTESIMAM actionum Italiae remisit*, vel ut habet ejusdem Cæsaris nummus, quem descripsere diligentes antiquarii cum notis *R. C. C.* seu *Remissa Ducentesima*; quam nempe pro *Centesima* minuendo oneri invexerat Tiberius. Sic de Vectigali *Vicesima*, quæ à Nerva & Trajano restricta

Occo pag.
105.

stricta & aliis remissa consulendus est Plinius in Panegyrico; qualis non una olim existit, alia eorum qui manumittebantur; alia Vicefima portorii, ut Syraculis, teste Tullio, nonnunquam pro Vicefima parte frumens, quam unusquisque possidebat, sicut Hispanorum Vicefimas explicat apud Livium Marcellus Donatus; alia autem Hereditatum ab Augusto inducta, & de qua etiam leges latæ à M. Aurelio, juxta Capitolinum; quas Vicefimas nonnunquam confundunt viri docti. Ad priorem respexit Arrianus, εἰς τὴν αὐτῆς δέναι ὀφείλει, Vicefimam ejus dare oportet, scilicet servi manumissi; alibi autem, δοκεῖτε ὅτι τοῖς εἰς τὴν αὐτῆς δέναι ἀργύριον, Eone putatis, quod pecuniam dare cupiat Vicefima redemptoribus, non ut vertit prior interpret εἰς τὴν αὐτῆς pro tesseris vendentibus, quod unde hauserit fateor me nescire, errare autem certo scio, & scivit etiam alter interpret Volsius, ut postea animadverti, qui publicanos hic vertit. Vicefimam nempe sicut alia Vestigalia conducebant certo pretio publicani; unde passim, ut vulgo notum, dicti Vestigalium redemptores, Vicefimæ puta aut Quadragesimæ, &c. quales proinde εἰς τὴν αὐτῆς vocat ibi eleganter Arrianus, qui & illius εἰς τὴν αὐτῆς seu Vicefimæ jam ante meminerat. Immo simpliciter Redemptores etiam dicti, sicut alicubi Tullio, & aliquoties, ut præterea observo; apud Veteres Jurisconsultos, Curatores operum cum redemptoribus negotium habent, ac alibi in lege Cretæ Cotoriis. Mitto jam vicefimam proventusum, quam ab Atheniensibus exegisse triginta Tyrannos auctor est Thucydides. Quadragesimam etiam in ea urbe viguisse, eandemque inductam ab Euripide, videre licet apud Aristophanem,

Τάλαντ' ἑσθδαι πεντακόσια τῆ πόλις
 τῆς ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ, ἢ ἐπὶ εὐρῆσ' Εὐερίδης.

Quin-

In Concio-
 natr.

Ulp. l. 2. D.
 de op. publ.

L. 15. D. de
 Public.

Lib. vi.

In Verrem.

Lib. XLII.

c. 2.

Diol. LV.

Diff. l. 11.

c. 1.

Id. lib. III.

c. 26.

*Quingent a mox Reipublica talenta fore
EX QUADRAGESIMA, quam excogitarat Euri-
pides.*

De VEHI-
CULATIO-
NE Remissa.

Ad simile genus Munificentiae à Galba profectae plurima referri possunt in Nummis Caesarianis consignata, quae aliunde nesciremus. Cujusmodi VEHICULATIO ITALIAE REMISSA à Nerva, juxta praeclearum ejusdem Nummum vulgo apud Antiquarios obvium, cum duobus Mulis pascentibus, & quem commemorarunt etiam ad Spartianum viri summi. Quamquam & majorem adhuc lucem mereatur, quam ei hactenus adlata est, & hic nobis aliquod spicilegium reliquerint viri longe doctissimi, parum alias inter se concordantes, qui ad Historiam Augustam, vel nuper ad Codicem Theodosianum rem Romanorum Vehiculariam adtigere. Neque pigebit proinde Nummum ipsum etiam si obvium hic subjicere.

VEHICULATIONE | Ac primo inde discimus, nec aliunde quod sciam, Vehiculationem Romanis dictam, quae alias Vehicularis Cursus, Vehicularium munus, res Vehicularia, Vehicula publica, Cursus item & Cursus publicus dicebatur. Iis autem aliisque adhuc vocibus designabantur, ut nosti, disposita locis publicis per Italiam ac
Pro-

Provincias animalia seu Vehicula in publicos & privatos etiam nonnunquam usus. Originem autem illius Vehiculationis vulgo ab Augusto repetunt viri summi; quæ tamen paullo altius arcessenda est. Magistratus olim Romani ad Exercitus & Provincias profecturi, Mullis, Tabernaculis, aliisque instrumentis itineris è publico instruebantur. Soli Legati, qui repente aliquo mittebantur, singula jumenta per oppida, qua iter faciendum erat, exigebant. Primus L. Postumius Consul Anno V. C. DLXXXI. iturus in Campaniam ad agrum publicum à privato terminandum, Prænestinis infensus, cum publicum sibi hospitium, tum jumenta parata, quum inde exiret, imperavit. Inde similis continuo & major etiam licentia usurpata à sequentibus Magistratibus. Livius, ubi superiora commemorasset, *jus velut probato exemplo Magistratibus fecit graviorum in dies talis generis imperiorum.* Ergo prima illa origo rei Vehiculariæ impensis sociorum ac privatorum; quam à principio tenues essent & extraordinariæ, occasione subitarum Legationum, dein sola libidine ac licentia Magistratum niterentur: Ab Augusto postea, quo celerius nosceret statum Provinciarum, Vehicula per publicas vias disposita, atque ita inductus Vehicularis Cursus, hinc inde ad Principem aut à Principe commeantium; quam eandem moris hujus causam & originem secus Trajano tribuit Victor. Manfit autem illa *Vehiculatio*, sub sequentibus Cæsaribus, sed variis subinde mutationibus obnoxia; dum eadem à privatis ad fiscum translata, aut ejus onere sublevata certæ tantum Provinciæ, aut plures leges identidem lata, quibus ejusmodi Vehiculationis commodis & incommodis consultum; cautum de provisu, cura, alimentis Animalium publicorum; & restricta vel ampliata

Arcan.
Hist. c. 30.

pliata iisdem utendi licentia. Insignis autem de Cursu Publico apud Procopium locus, quem præterierunt viri docti, ubi docet eum ab Imperatoribus institutum, cum ut hostium aut aliorum seditiones nuntiarent id genus Cursores, tum ut annua Vestigalia portarent. In via unius diei octo circiter Stabula, ad minimum quinque; in singulis Stabulis Equos quadraginta dispositos existisse, unde cursu diurno decem dierum viam metiri poterant Cursores, inde autem privatorum commoda ob promercales fructus, quos alendis Equis & Stabulariis vendebant Quæstoribus: sublato autem passim illum Cursum à Justiniano, aut imminutum, ut in Ægypto & Oriente reliquo. excepta in Persidem via, Stabulorum numerum; eumque insuper ab Equis ad Asinos redactum. Minus accurate autem ibi vir doctus *δρόμον δημόσιον* per *Veredarios* reddit, qui pars tantum erant publici Cursus à Romanis Imperatoribus antiquitus constituti, de quo agit ibi Procopius, quum constaret præterea ex *Quadrigis*, *Rhedis*, *Birotis*, *Clabulis*, aliisque animalibus præter Equos, *Mulis* puta, *Bobus*, *Asinis*, & de quibus omnibus proinde agitur in Cod. Theodosiano sub titulo de *Cursu Publico*. Quamquam sub Justiniano ætate Procopii ad *Veredarios* redactus mihi videatur idem Cursus, sublato publicorum aliorum Animalium ac Vehiculorum eam in rem usu, (quod etiam sub Juliano contigisse tradit Socrates, ut infra dicitur) ac omissus proinde videas à Treboniano superiorum Imperatorum Constitutiones, quibus de *Quadrigis*, *Rhedis* *Mularibus*, *Birotis*, *Jumentorum* numero quibus traherentur, aliisque id genus sub eodem titulo *Publici Cursus* agebatur. Unde etiam alibi idem Procopius meminit *καταλυσιμῶν τῶν Veredarίων* *Diversorii Veredariorum*. Cæterum neque

Edif. l. v.

neque accedere possum alteri viro doctissimo, qui *Vehicularium Cursum* eatenus à *Cursu Publico* distinguit, ut Jac. Gothofr. ad C. Th. T. v. p. 200. priori dicta tantum proprie *Vehicula*, posteriori autem cum *Vehicula* tum *Veredos* designari existimet. De ultimo liquet: de altero eundem etiam vocis usum satis arguunt cum *Vehicula*, quæ Suetonio dicitur disposuisse Augustus, quo ipso tamen Publici Cursus ac proinde etiam Veredorum originem idem vir doctus alibi ad illum refert; tum *Vehicularis Cursus*, *Munus Vehicularium*, *Cursus Publicus* promiscue usurpata apud Historiæ Augustæ Scriptores; tum auctoritas Jurisconsulti, cui *Patrimonii sunt munera rei Vehicularia*, quo in genere *onus publici Cursus* designatur, prout ipsemet vir doctus immemor alterius notationis eadem verba alicubi interpretatur. Sic ὄχημα Græcis promiscue de Vehiculatione illa, seu Veredis seu Rhedis usurpetur. *Angarias* quidem à *Veredis* aperte distinguit Julianus peculiari lege, qua per Sardiniam Cursus publici rationem disponit. Quamquam & *Vehicula* etiam ac *Veredos* haud obscure se jungi videam à Valentiniano ea Constitutione, qua vetat *Veredos aptari Vehiculis*; restricta tum nempe ad vulgarem usum horum significatione; sicut alia lege rursus per *Vehicula*, solæ *Rhedæ Mulares* eadem designantur. Qua ratione etiam factum observo, ut *Publicus Cursus* ab *Angariis* & *Parangariis* distinguatur in Codice Justiniano, & fere ibi ad Cursum Veredorum seu Equorum Cursualium restringatur. ITALIÆ] Inde intelligimus à Nerva sublevatos illo onere Italos, non autem Provinciales. Sæpe equidem potior præ reliquis Italiæ conditio. Hinc, ut alia mittam, *Fus Italicum* & urbes Juris Italici à censu soli & capitis (prout illud alicubi explicat commemoratus paullo ante Jurisconsultus ad Cod. Theodosianum)

Jac. Gothofr. ad C. Th. T. v. p. 200.

L. 1. D. de Mun. & Hon.

L. 200. T. v. C. Th.

L. 16. C. Th. de Curs. Publ.

L. 24. cod.

L. 17. cod.

immunes; hinc *Centesima* à Caio Italiae remissa, non autem Provinciis, juxta Suetonium; hinc ALIMENTA ITALIAE à Nervæ successore, juxta ejusdem Trajani nummum, distributa; hinc denique juxta alium Severi Nummum, mihi quoque visum apud illustrissimum Colbertum, INDULGENTIA IN ITALIAM. At postea receptum, ut Italia exemplo nonnullis Provinciis eadem *Vehiculatio* remitteretur, onere nempe illius ad fiscum traducto, ut liquet ex

L. 5. C. Th. de Curiof. Constitutione Constantii; *In his duntaxat Provinciis, in quibus Cursus à Provincialibus exhibetur.* Ergo quaedam

Provinciae, in quibus Cursus ille aliunde, è fisco nempe exhibebatur. Talis *Africa*, ut ex aliis legibus ejusdem Codicis haud male videtur colligere diligentissimus ejus interpres. Neque vero insolita ejusmodi in Africam beneficentia, sicut alioquin in ejus Metropolim Augustorum *Indulgentiam* praedicant rursus Italiae exemplo antiqui Nummi, INDULGENTIA AUGG. IN CARTH. *Indulgentia Augustorum in Carthaginienses.* De Hadriano etiam Spartianus, *Multum beneficii Provinciis Africanis attribuit*; an forte Cursu fiscali ibi primum instituto, quod in genere illi tribuit idem Auctor? Sic varia saepe nec eadem Provinciarum Romani orbis

Tac. H. 1. 8. sub Caesaribus conditio. Gallis jus Civitatis & tributorum immunitas, postrema etiam Batavis concessa; Id. H. 111. 17. quum aliae Provinciae essent tributariae. A Mesopotamiis impositum à Trajano tributum ab Hadriano non exactum. At vicissim certa quaedam onera hujus aut

Spart. in Hadr.

illius Provinciae, ut Bithyniorum onus & impendia pro legatione annua ad Principem, & ad Mæsiæ Rectorem, apud Plinium: sic Fiscus Judaicus; sic gravius onus Provinciarum, quae parebant Proconsulibus, quam quae Legatis Caesaris, ut exemplo Achaiae & Ma-

L. x. Epist. 62.

& Macedonia Tacitus docet, & quod non debuit pe- Annal. 1. 76.
 ritissimo alioquin Romanorum rituum Lipsio nego-
 tium faceſſere. Ratio enim meo iudicio obvia, quod
 annua eſſent Imperia Proconſulum; inde ſumptus
 Provincialium graviores in itinera, in adventum co-
 rundem Magiſtratum, quem Cicero non multum Pro L. Ma-
 nil.
 ab hoſtili expugnatione differre ſolitus alicubi teſta-
 tur, & quam gravis eſſet Provinciis ſæpe alibi incul-
 cat: adde in plures Legatos, & majorem Comitatum
 Proconſulum, penes quos etiam ſex faſces, quum Le-
 gatorum Cæſaris eſſent quinque, & diuturniora im-
 peria, & minora proinde Provinciæ onera, adde de-
 nique, eidem Tacito illuſtrando inſignem Tullii de De Provin.
 Conſul.
 eadem Macedonia *Conſulari Imperio* vexata locum. **R E-
 M I S S A**] An quod in Italia ſublata fuerit omnino
Vehiculatio, ſub Nerva; an quod tantum remiſſum e-
 jus onus, eodem à privatis ad fiſcum translato? Prius
 ſuadere videntur Muli clitellis depositis paſcentes;
 poſterius autem publicæ utilitatis ratio, & ſingularis
 ejuſmodi beneficentiæ exempla. Equidem apud Dio- L. LXXVIII.
 nem lego, Macrinum ſub Severo, *Vehiculis Principis*,
qua diſpoſita erant via Flaminia ad curſum, præſectum,
 ἠὲς μὲν τοῖς ἑξ ἑβήρην ὀχήμασι τοῖς κτ' πλὴν φλαμίνιαν ἔδον
 διαφέρον ἐπιτάχνη. Qui locus in primis notandus, quod
Vehicula Principis eadem vocet, quia nempe ad fiſcum
 ſpectarent, & ita in Italia à Nervæ temporibus mos
 obtinuiſſe videatur. *Remiſſa* vero ac ſublevata latius
 eadem *Vehiculatio* ſub Hadriano, Pio, ac Severo; quo- Spart. in
 Hadr.
 Capitol. in
 Pio.
 rum ille, *Curſum fiſcalem* inſtituit, ne *Magiſtratus* hoc one-
 re gravarentur; Pius *Vehicularium Curſum* ſumma diligen-
 tia ſublevavit; Severus, *Rei Vehiculariæ munus* à privatis
 ad *Fiſcum* traduxit, auctore Spartiano. Quæ loca valde
 exercuerunt viros doctos, cum *Hiſtoriæ Auguſtæ*,
 Iiiii 3 tum

tum Concilii Theodosiani interpretes, quorum expositiones jam hic non ventilo. Ita autem capio Spartiani de Hadriano locum, de quo illi inter se potissimum digladiantur. Hadrianum nempe curam Vehiculationis, quam antea gerebant Rectores Provinciarum ac Magistratus Urbici, ut è Plutarcho liquet in Galba, ad Fiscum traduxisse, constitutis certis personis per singulas Provincias, qui in posterum nomine Principis sollicitudinem illam in se reciperent. Hinc instituti videntur in Provinciis illi *Præfecti Vehiculorum*, quorum mentionem sæpe videas in Inscriptionibus antiquis, eorumque aut *per Gallias*, aut *trium Provinciarum*. Inde etiam postea illud *Agentium in rebus* officium, quos legimus in Constitutionibus sequentium Imperatorum, & quidem modo unum, modo duos per singulas Provincias missos, qui curam publici Cursus gererent, ac unde *Cursus Publici Præpositi*, *Curiosi*, *Evocati*, & *Exploratores* dicti, sicut constat ex Codice Theodosiano. Ita Magistratus cum Pop. Rom. tum Civitatum gravi onere liberati ab Hadriano, quod iis, quamquam impensis Provincialium, in speciali provisu & cura illius Vehiculationis incumberebat. Eo modo res plana & sublatae difficultates variae, quibus laborant aliae interpretationes. Neque obstat, quod Cursui Publico præfuisse legamus Præsides Provinciarum in Annalibus sequentium temporum, ut in Constitutione quadam Juliani, quatenus nempe generalis cura & administratio Provinciae ad eos spectabat. Nihil quidem certius, quam per *Cursum Fiscalem* ab Hadriano institutum, intelligi Cursum ad Fiscum pertinuisse, seu *Fisco obnoxium* redditum, ut loquuntur alibi Imperatores; non autem quod communis Magistratibus esset factus, ut existimabant viri summi. Nihil præterea certius, quam ita

Thef.
 ccccxciii.
 3. &
 ccccxli. 3.

L. 4. C. Th.
 de Curs.
 Publ.

L. 1. de A-
 ctuar. &
 Numerar.
 C. Th.

Cur-

Cursum Fiscalem ab Hadriano institutum, ut tamen jam antea Magistratus Italiae essent eo onere sublevati, & post eundem restarent adhuc onera & impensæ Provincialium. Prius è superiori Nummo liquidum; posterius ex iis, quæ de Pio Hadriani successore, ac Severo tradentes auctores vidimus. *Sublevari* autem potuit à Pio variis modis res Vehicularia, non Diplomatica solum seu licentiam Publici Cursus usurpandi paucis concedendo; sed insuper vel Stabulorum, quod à Constantio etiam factum, aut Pabulorum, aut Animalium comparandorum onus pro locorum situ & oportunitate Provincialibus remittendo; vel familiam seu Muliones, Carpentarios, Veredarios, aliosque id genus è fisco alendo; alios denique abusus in Vehiculatione usurpanda tollendo, minuendis oneribus, aut impensis Provincialium, neque tamen omni circa eam sumptu iisdem adhuc remisso, quod à Severo demum factum innuere videtur Spartianus. Neque tamen vel diuturna, vel certe universalis illa Severi beneficentia, rem Vehiculariam à privatis ad fiscum traducentis. Mansit utique aut renovatum hoc onus privatorum in certis Provinciis, ut jam diximus, & ad quas proinde restringenda lex supra adlata, *Patrimonii sunt munerari Vehicularis*. Iterum vero ab aliquot Imperatoribus, ut à Valeriano scribente ad Præfectum Illyrici, ne aut *Vehiculis aut sumptibus Remp. gravent*, tum in primis à Constantio & Juliano variis modis sublevata res Vehicularia, juxta leges de *Curiosis & Publico Cursu*, quæ leguntur in Codice Theodosiano, ac Libanii & Ammiani de Juliano testimonia. De Constantio vero eum in id intentum postremus refert, ut *Rei Vehiculariæ succideret nervos*. Adeo etiam ut mutatis rerum vicibus, non sublevatos solum provinciales omni onere

Treb. Poll.
in Balista.

Lib. XXI.

re

re aut sumptu, sed rem inde largiter facientes luculenter doceat Procopius loco supra indicato, ob commectus nempe alendis Equis & Stabulariis suppeditatos, qui continuo iisdem ex Ærario à Quæstoribus perfollebantur; ita quidem ut sublato eò Cursu à Justiniano gravi dispendio multarentur. At non proinde damno aliquo, aut vero levi etiam beneficio adfectam à Nerva *Italiam* quis putet, *Remisso* illo Cursu aut *Vehiculatione*, quæ ea ætate nondum ad fiscum traducta, varia secum privatorum onera importabat. Conquirenda iis erant & comparanda Animalia; Pabula subministranda; extruenda stabula; de Vehiculis Opificibus, Mulionibus, Mulomedicis, Carpentariis, Veredariis, Hippocomis providendum: Adde licentiam & abusum onerantium Vehicula; Jumenta iniquius tractantium; deducendum per Vias veritas: Adde frequentiam eadem subministrandi; Evectionum contractus, aliaque incommoda plenius alicubi à Libanio enarrata, & signanter à Gregorio Theologo, ubi Saffimorum tanquam *Στάδμῶν* seu unius è Mansionibus publici Cursus incommoda inde orta describit, quem locum jam notavit vir doctus ad Procopium. Quibus damnis aut incommodis subinde obviam ire voluerunt variis Constitutionibus sequentes Imperatores, quæ non *Remissa* quidem sed *sublevata* illa *Vehiculatione*; dum modus & mensura illius præscribitur; numerus præterea Vehiculorum aut vehendorum in singulis; pondus oneris iisdem imponendi; Viarum definitio; Cautelæ in eadem Vehiculatione concedenda & usurpanda; Evectionum necessitas; constitutio denique, ut diximus, certarum personarum, quæ omnium horum curam gererent, lata; ut non immerito tam insignis beneficii à Nerva Italiæ concessi memoria publico ære signari

Orat. Fun.
Jul.
In Carmi-
nib.

signari decreto Senatus meruerit. Neque frustra etiam, ut vides, *Muli* pascentes in eodem nummo expressi, quo *Remissa* ejusmodi *Vehiculatio* indicaretur. Præcipuus enim in ea *Mulorum* usus, à quibus *Rheda Cursuales* aut *Fiscales* Sulpitio Severo dictæ, trahebantur, & quorum animalium postea præscriptus alicubi octo numerus tempore æstivo, hyemali decem, Birotis trina. Inde etiam *Vehiculum* pro ejusmodi *Rheda mulari* à Valentiniano usurpatum, quod ante diximus, ut *Rheda mulares* Columellæ; ac *Muliones*, quorum sæpe mentio in Codice Theodosiano, & *Mulomedici* in Constitutione Valentiniani, ac apud rei Veterinariæ scriptores, ut notavit ad eandem vir doctus. Hinc *Muli* inter alia itineris instrumenta data olim è fisco Magistratibus, cum ad Exercitum tum ad Provinciarum regimen profecturis, ut liquet ex Livio, Suetonio, Lampridio, quibus adde Tullium de lege Agraria. Hinc Edictum Justiniani, quo *Mulus* ad Cursum Publicum antea assignatas Præsidibus Provinciarum Pontici tractus, in potestatem illius Vicarii revocat. Hinc denique *Muli Angariales* Libanio, & quod de Juliano tradit Socrates, *Mulorum*, Bòum, & Asinorum Cursus ab eo sublatus. Sed rectius idem Libanius, qui duntaxat modum præscriptum & in meliorem formam circa eadem animalia redactam à Juliano Vehiculationem tradit, sicut probant adhuc ejusdem Cæsaris leges ea de re latae. Mitto L. Veri Vehicula cum Mulabus & Mulionibus argenteis, & quæ jam alibi de Mulis, non jam in Cursu, sed in pompa Muliebri aut Circensi, è Nummis ac antiquis auctoribus notavimus. Cæterum præter *Mulos*, aliaque solita Vehiculationis aut Cursus publici animalia, *Equos* puta, *Boves*, *Asinos*, (de quibus peculiares etiam leguntur Imperatorum Constitutiones in

Kkkkk Codice

L. 8. C. Th.
de Curs.
Publ.

Ed. viii.
c. 3.

Orat. Fun.
Jul.

Lib. iii.
c. 1.

Codice Theodosiano, & quorum postremos *Asinos* nempe in *Ægypto* & reliquo Oriente excepta in *Perfidem* via, à Justiniano Equorum loco constitutos, tradentem diximus Procopium) *Cameli* quoque suo quodam jure recensendi veniunt. Certe ubi de *Veredis* egisset Procopius, mox insequentibus *Camelos* magno numero è publico ali solitos observat vehendis impedimentis militaribus, ne aut onus subire cogentur coloni, aut necessariorum quidpiam militi deesset; hoc vero beneficium à Justiniano sublatum. Ad quem *Camelorum* usum respicere etiam videntur ea quæ de *Camelasia* & *Camelariis* ac *alimentis Camelorum* leguntur in una vel altera lege *Digestorum*, & illi *καμηλων Φροντισει*, quorum alicubi meminit Eusebius. In eundem militarem usum recepta quoque apud alios gentes res *Vehicularia*, quod aliunde notum; sicut de *Philippo* contra Romanos bellum gesturo *Livius* narrat, *Vehicula* Macedonibus imperasse tormentis aliisque bellicis instrumentis vehendis. Sed hæc aliaque eo spectantia docebit nos brevi eruditissimus *Schefferus*. Opportune enim superioribus jam scriptis, moneor ex ultimo *Septentrione* à clarissimi nominis & ingentium in litteras simul ac litteratos meritorum *Nicolao Heinsio* nostro, cum alia parata ad prælum habere virum illum inter paucos hodie diligentia & eruditione præstantem, tum luculentum & accuratum de *Re Vehicularia* *Commentarium*. Ea solum hic adtingimus, quæ in veterum de rebus *Nervæ* silentio, & recentium dissidentibus aut incertis de hac *Vehiculatione* sententiis, ad pleniorum præclari ejusdem *Nummi* declarationem spectare videbantur. Neque etiam alienum ab hoc loco insigne ejusdem *Nervæ* facinus *CALUMNIA FISCO JUDAICI SUBLATA*, juxta

L. 2. & 18.
D. de Mun.
& hon.
De Marty.
Palæf. cxii

Lib. XLII.
c. 3.

xta nummum jam in superioribus adlatum, & quomodo decessor ejus Domitianus *fiscales Calumnias* repressisse dicitur Suetonio, aut Orofio Marcus *Fiscaliū negotiorum Calumniosa monumenta* incendisse, Justiniano autem *Calumnias litium* dici videas. Ut mittam alias ejusdem Nervæ liberalitates cæteroquin ignotas, quas reperias iterum in ejus Nummis, de quibus paullo infra.

Ad similem vero beneficentiam spectat quoque liberalitas illa Hadriani, juxta quam Remissa fisco Principis aut ærario Pop. Romani **RELIQUA** debita ab annis sedecim, syngraphis debitorum in foro incensis, sicut Dio & Spartianus in ejus vita tradidere. Hujus præclari facti memoriam ac imaginem transmisere ad posteras & nostram etiam ætatem præclari ejusdem Cæsaris Nummi, in quibus Hadrianus sinistra Sceptrum tenet, dextra autem facem accensam, qua jacentem in terra fasciculum exurit, ante tres figuræ stantes, quarum una (aut juxta nummum Mediceum tres) sublata manu gaudium & acclamationes suas contestatur, Nummi autem inscriptio, **RELIQUA VETERA HS. NOVIUS MILL. ABOLITA.**

Viderat jam olim similem Nummum vir incomparabilis, sed quem male in Aufonianis lectionibus ad Trajanum

Kkkkk 2

janum

janum non Hadrianum refert, deceptus, ut puto, lectione prioris partis ejusdem nummi, in quo iste TRAJANUS HADRIANUS vocatur; ut posterius nomen, quod sæpe accidit, vetustate exesum in nummo vix amplius comparuerit. Unde cadit omnis ejusdem Scaligeri sollicitudo, *mirum est quod & Aufonius & Numisma tribuunt Trajano*, quod Hadriano nempe imputant Scriptores Historiæ Augustæ. In Aufonio enim aut *Hadrianus* pro *Trajano* omnino reponendus, ubi hujus facti in Panegyrico ad Gratianum meminit, aut inter *μνημονικὰ ἀμαρτήματα* Aufonii referendum: Numisma autem index hujus facti sub Hadriano non Trajano percussum. Neque id insolitum, ut Hadriani acta Trajano adscribant auctores; errore forte itidem ex ea nominum communione profecto. Ita quum Hadrianus Cursum instituisset fiscalem, Victor Schotti, ut supra innui, id Trajano tribuit, ac de prima publici Cursus institutione perperam accepit, quæ Augustum auctorem habuerat. Eandem alias Hadriani munificentiam superiori Nummo expressam refert quoque Abul Pharagius, ut primum ac præcipuum Cæsarisillius factum. Per *RELIQUA* autem eodem Nummo designantur publica & fiscalia debita tam Civium Romanorum (quamquam eà distinguit in commemoratione hujus rei Spartianus) quam residua Provinciarum ex præteritis Vectigalibus aut Tributis; & quæ postrema vulgo *Reliqua*, *Reliqua publica*, *Reliqua tributaria*, *Reliqua ex fiscalibus titulis*, *Reliquationes* etiam passim vocantur in libris veterum Jurisconsultorum & Constitutionibus Cæsarum; sicut alias quoque Paulo J. C. *Reliquationes Vectigalium*. Unde Eusebius etiam ex versione Hieronymi, in mentione hujus facti, *Reliqua Tributorum Urbis relaxavit chartis publice incensis.*
Græcis

Dyn. VII.
P. 76.

L. 9. §. 1. D.
de Publ. &
Vect.

Græcis vero eadem dicta similiter non *λοιπίδες* solum & *λοιπιζαφίαι*, sed etiam *λείψανα* seu *Reliquia*, (contra quam censet doctissimus Casaubonus ad Spartianum) ut mox è Procopio audiemus. Neque vero ignoras quam frequentia essent *Reliquia* illa, ad quæ exigenda & compellendos ad solutionem debitores, præter ordinarios Judices ac Rationales, tot *Exactores*, *Executores*, *Compulsores* item & *Opinatores* extra ordinem missos, iidem libri Juris Romanorum nos docent. Inde *Tabularii* insuper seu *Numerarii* constituti, qui in rationes referrent ac Judicibus iisdem aut *Exactoribus* indicarent, à quo & quantum id genus *Reliquorum* deberetur, ut liquet ex Constitutione Valentiniani, quæ in utroque Codice legitur. Unde etiam explicanda & supplenda venit vetus Inscriptio, in qua scribitur Florus Augusti Libertus TABULARI. FISCO ALEXANDRINI RELIQUO... h. e. *Tabularius Fisci Alexandrini Reliquorum*, ac simul illustrantur aliæ Constitutiones Imperatorum, in quibus iidem *Tabularii* *Civitatum*, aut inter *officia fisco obnoxia* recensentur. VETERA autem dicuntur in Nummo eadem *Reliquia*, prout apud Tacitum, *Vetera* Provinciarum onera, & notantur apud Suetonium, *Tabula VETERUM ærarii debitorum*, h. e. præteriti temporis, sicut ea vocantur Jurisconsultis, ut *præteriti temporis Vectigal* à Papirio, & *præteriti temporis Reliquationes* in Novella Justiniani, ac nonnunquam *præterita*, ut de *præteritis condonatis* in eadem, alibi *Reliquia debita à præterito circulo Indictionis*. Ita *superiorum omnium temporum Reliquia* in alia Constitutione Theodosii. Et eatenus distinguitur Hadriani Indulgentia ab ea quorundam Cæsarum, qua non *Vetera* vel *præterita*, sed futura Tributa subinde remissa leguntur. Immo per eadem *Vetera* designata in Nummo

Theod. d. cxi.

5.

L. 1. de Num. & Actuar. C.

Th.

In Augusto.

L. 7. D. de Public. Nov.

CLXIII.

Nov. CXLVII. c. 1.

Lib. LXX.

De Athen.
Rep.

Thef. x. 6.

non promiscue omnium superiorum temporum Reliqua, sed præterita annorum sedecim, ut ex Dione scimus. Ita duplo major M. Aurelii Indulgentia, à quo Reliqua sex & quadraginta annorum remissa tradit alibi idem Dio. Inde vero, & arte haud sine fundamento, Indictionum exempla colligit in Eusebianis *ὁ μὲν*, & ex Hadriani Indulgentia annorum XVI. seu XV. absolutis, Marci autem XLV. itidem absolutis, quatuor Indictiones completas efficit, per quas nempe ejusmodi fiscalium debitorum Remissiones fieri solitæ. Atque ita longe aute Constantini tempora quærenda esset origo earum Indictionum, de qua tamen nihil certi aut eodem Constantino antiquius docere nos potuit Petavius. Quamquam interdum aut citra limitationem temporis remissa in genere omnia præteriti temporis *Reliqua*, ut cum aliunde tum ex commemorata paullo ante Constitutione Theodosii manifestum; aut ad pauciores etiam annos, quam è quibus vulgo constabat Indictio. Ita *quinque annorum Reliqua* à Constantino Flavienfibus *Æduis* remissa, ut ex eorundem Pannegyrico scimus. Athenis vero Tributorum indictiones quinto quoque anno fieri solitas observat alicubi Xenophon. Sicut ergo futura Tributa in triennium, quinquennium, aut simile annorum spatium subinde remissa apud Historicos leguntur; sic præterita etiam seu *Vetera* ad simile tempus nonnunquam condonata. **QUIN HS NOVIES MILL.** summa eodem Nummo adscripta, ut & in veteri Lapide apud Gruterum, nisi quod huic summæ addantur ibi *Centena Millia*, sed descriptorum errore, quem merito ad Spartianum castigavit *ὁ μὲν*, & cui suffragatur interiorum hodie litterarum decus & Pecuniæ Veteris optimus interpretes Jo. Frid. Gronovius. Inde autem magnitudinem illius largi-

largitionis, quam non referunt auctores, adhuc hodie scimus, & quam (prout Nummo expressâ) ad ducenties vices quinquies centena millia scutorum Philipeorum, seu ut hodie loquuntur, viginti duos *milliones* cum dimidio reducerunt jam ante nos viri docti. Digna utique, mi OCTAVI, munificentia Romano Principe seu Parente publico, & vel quo nomine LOCUPLETATOR ORBIS TERRARUM dici merito potuit Hadrianus, prout in antiquo Nummo vocatur. Certe in tantum laudanda beneficentia, in quantum culpanda Vitellii profusio, qui eandem summam NOVIES MILLIES SESTERTIUM *paucissimis mensibus intervertisse* creditur. ABOLITA autem dicuntur signanter eadem Reliqua, quod igni traditæ fuerint debitorum syngraphæ, sicut Deum ædes igni *abolutas* dixit Tacitus, aut Poëta, *aboleri carmina flammis*, immo in simili facto Honorius juxta tres eade re Constitutiones in ^aCod. Theodos. *Chartis ABOLITIS*, quibus debita publica continentur, alibi, ^b *Atque ut ipsa memoria RELIQUORUM intercidat, Chartas omnes &c. undique in medium congregatas palam flammis jubemus ABOLERI*, item in Cod. Tit. *Chartis ABOLITIS* debitorum. Alioquin *Remissa* aut *Condonata* dicta vulgo ejusmodi Reliqua, ac sequiori ævo, ut observo, *Relaxata*, cum in Constitutione Honorii, *Privatae quoque rei debita similiter relaxamus*, tum Eusebio in Chronico ex versione Hieronymi loco paullo ante adlegato, ac similiter Cassiodoro, *fiscalia tributa relaxasse*. Quæ liberalitates cæteroquin vulgo *Indulgentiæ*, ut norum, illa ætate dici solitæ, sicut *relevatio* de futuris, juxta Justiniani Novellam. Hinc etiam haud ignoti Tituli *de Indulgentiis Reliquorum*, aut *Indulgentia Tributariorum Reliquorum*, & quod eodem spectat, *de Reliquis publicis*

non

Tac. Hist. 2. 95.

Annal. 11. 49.

L. 6. de Indulg. deb. C. Th.

L. 3. Eod.

L. 14. Eod.

L. 6. supra.

Var. l. 111.

c. 32.

Nov.

CLXIII.

non exigendis. Alias liquet, quo sensu fumatur *abolitio* aut *abolitio publica* apud eosdem Jurisconsultos, quæ nempe ad *Indulgentias Criminum*, de quibus Codex Theodosianus, non autem *Reliquorum* spectant: quamquam & juxta Nummum, nec in dispari beneficentia

Annal. xi. Tacitus, loco alibi excusso, *Manet tamen ABOLITIO Quadragesimæ*; alibi autem, *Tributorum abolitio*. Similes vero cum temporarias tum perpetuas largitiones Cæsarum in condonandis residuis Tributorum aut Vestigalium, vel abolenda eorum parte commendant sæpe Auctores, ut in Augusto, Aurelio, M. Aureliano Dio, Aristides, Capitolinus, Vopiscus; in Antonino

Lib. xxv.

Pio Fasti Siculi, in Juliano Ammianus & ipsemet

^a Ep. xlvii.

in ^a Epistolis ac Misopogone; in Valente idem ^b Ammianus, cui traditur *in adferendis RELIQUORUM de-*

^b Lib. xxxi.

bitis non molestus; ac denique in Gratiano Ausonius. Immo si Procopium audimus, id non jam ab uno sed à singulis Cæsaribus, neque semel sed aliquoties fieri

Arcan.

Hist. c. 30.

index hujus moris meretur hic adscribi; πρώτου μὲν εἰδη-
σθῆναι ὡς ἐν παλαιῇ ἐπέσει τῶν Ῥωμαίων δεχθῆναι ἐκ αὐ-
τῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ παλαιῶν τοῖς ἑθελούσων ἐφλημάτων
ΛΕΙΨΑΝΟΙΣ ὅν' κατηρέεσθαι δαρεῖσθαι πάντας: primo qui-
dem solitum erat ab antiquo, unumquemque è Romanis Cæsa-
ribus, non semel sed sæpius publicorum debitorum RELI-
QUA omnibus, qui erant in ditione Pop. Rom. remittere;
& ratione addita, ne perpetuo in his angustiis versarentur, aut Quæstorum Reliqua exigentium molestiæ essent obnoxii: Justinianum vero spatium annorum duorum & triginta nulla ejusmodi Reliqua remisisse; quo factum ut miseri subditi non novam sed præteriti temporis gravem & iniquam exactionem veriti, fortunis omnibus exuerentur. Quam immerito autem hac labe

one-

oneretur Justinianus, & quam non inferior fuerit ea laude, quam ex *Indulgentiis Reliquorum* captaverant Deceffores, abunde arguunt duæ ejusdem Novellæ anno imperii xxviii & xxix latæ, quibus xxiii annorum Reliqua omnia condonat. De Juliano alioquin observat Ammianus, cavisse illum *ne per Indulgentias quas appellat Tributaria rei concederet RELIQUA*; idque ob rationem quam addit haud absurdam, quod ejusmodi Indulgentiæ cederent tantum in commodum divitum, non vero pauperum, qui ad universam solutionem omnium id genus Reliquorum, sub exordia principatus compelli sine laxamento consueverant. Similem vero Indulgentiam Reliquorum ut Romanis Cæsari- bus, ita jam olim in regni auspicio cum Laconum tum Perfarum Regibus consuetam tradentem videas Herodotum, ἐν δὲ αὐτῶν Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸ πρῶτον Φέρων μέγιστος πείσῃσι τῆσι πόλεσι, *apud Persas Rex creatus omnibus civitatibus Tributum quod debent remittit.* Neque disparem in aliis Regibus beneficentiam commendant nonnunquam auctores, ut in Alexandro Magno Arrianus, Solensibus L Talenta Reliqua remisisse; in Perseo Polybii Excerpta eum universis Macedonibus fiscalia debita condonasse; in Mithridate Justinus, *debita Civitatibus publica privataque remittit*; & in Theoderico Cassiodorus, eum Arelatensibus, ut modo audivimus, *fiscalia tributa relaxasse.* At Rhodiorum singulare facinus memorat Dio Chrysof. qui remissionem omnium debitorum sibi à Romanis factam admittere detrectarint. Neque insolitus etiam modus abolitionis superiori Nummo expressus, Imperatoris nempe face accensa Reliquariorum sygraphas comburentis; quo sublata vel præcipua calumniandi (ut aliunde scimus) materia, securitati eorundem perpetuæ

Nov.
CLXVII.
& CLXVIII.

Lib. XVI.

Lib. VI.

Lib. II.

περ. ἀνασ.
Pag. 125.
L. XXXVII.

c. 3.

Orat. XXXI.

tuæ confuleret. Hunc morem certe videtur ab Augusto
 haussisse Hadrianus, de quo simile factum referunt
 præter Suetonium Dio ac Appianus; & quem rursus
 Lib. LXX. post Hadrianum æmulatus cum Marcus juxta Dionem
 Lib. VIII. & Orosium, tum Aurelianus apud Vopiscum, *tabulas*
 c. 15. *publicas ad privatorum securitatem exuri in foro Trajani se-*
mel jussit; ac præterea juxta Aufonium Gratianus, &
 latis aliquot ea de re Constitutionibus, ut paullo ante
 vidimus, Honorius. Immo quod laudabile facinus
 Pag. 207. Pio quoque adscribunt Fasti Siculi seu *Ἐπιτομή χρονίων* à
 Scaligero edita; quamquam altum sit apud auctores in
 rebus Pii de eo facto silentium. Quum vero iidem Fa-
 sti nihil tale de Hadriano referant, quod tamen invi-
 cta Auctorum, Lapidum ac Nummorum simul fide
 constat, haud vane suspicari licet, illos id Pio secus
 tribuisse, quod ad Hadrianum Decessorem aut succes-
 sorem Marcum referri debuit. Neque vero pauca id
 genus occurrunt in Fastis illis male ordinata, quæ in-
 tacta reliquit, aut è quibus in lubrico ædificat *ὁ μέ-*
τερος.

De LIBE-
 RALITA-
 TIBUS &
 CONGIA-
 RIIS Cæsa-
 rium.

Ejusdem vero aut Hadriani, aut Decessoris Traja-
 ni, aut aliorum priorum juxta ac sequentium Cæsa-
 rum LIBERALITATES, CONGIARIA DATA
 POP. ROMANO, vix aliunde rursus, quam ex præ-
 claris eorundem Nummis scimus, in quibus repetita
 sæpius illarum largitionum memoria: adeo ut in Ha-
 driani Numismatibus VI ejusdem LIBERALITA-
 TES, in Pio VIII, in Marco VI aut VII, in Severo VI,
 & Antonino Caracalla etiam VIII diversis temporibus
 factæ reperiantur. Ita CONGIARIUM PRIMUM
 P. R. DAT. in præclaro Titi nummo apud il-
 lustrem Sevium, in aliquot Trajani nummis Medi-
 ceis, CONGIARIUM PRIMUM, SECUNDUM,
 TER-

TERTIUM; in Nerone CONG. II. DAT. POP. in M. Aurelio etiam CONG. AUG. III. & CONG. AUG. IIII. Quibus vero temporibus, aut qua occasione eadem largitiones factæ, docere possunt adscripti in iisdem Nummis Consulatum aut Tribunitiæ Potestatis numeri; atque ita inde suppleri deficientes hic passim Romanæ Historiæ Annales, qui nonnunquam bis aut ter ad summum dati ab uno vel altero Cæsare *Congiarum*, aut *Liberalitatis* præstitæ meminere. Quis jam similem Nervæ beneficentiam memorat, præter præclarum ejus Nummum inscriptum CONGIAR P. R. S. C. aut geminum Gazæ Barberinæ, CONGIARIUM DA. P. R. ? Quis Getæ, præter Antonini fratris nummos, in quibus illius LIBERALITAS V, hujus VI. signatur, cujus generis aureum vidi etiam in Gaza Regia Gallorum? Quis Maximi & Pupieni, præter insignem eorum Nummum, qualem areum quoque suppeditavit mihi Museum Seguinianum, LIBERALITAS AUGUSTORUM? Quis vel Philippi aut Decii, præter inscriptum prioris Nummum, LIBERALITAS AUG. II. & alterius LIBERALITAS AUG. ut sexcentos id genus omitam sub singulis ferme Cæsaribus aut majori eorum parte signatos? Quid vero illustrius in Actis Pacis eorundem Cæsarum, quid ad eorum commendationem & ad aliorum simul exemplum magis opportunum? Unde præterea nisi ex eorundem Nummorum contemplatione discas omnem rationem hujus moris, qui non semel viris doctissimis imposuit, ac præ aliis τὸ πένυ ad Historiam Augustam; dum in Amphitheatri gradibus omnes illas argenti & tesserarum largitiones & panum divisiones fieri existimat; ac de iis interpretatur inscriptionem antiquam, QUÆ DIVISÆ SUNT
LIIII 2 POPU-

POPULO PER GRADUS, & locutiones frequentes
in Codice Theodosiano, *de Gradibus, in Gradibus, &*
Gradibus Panem distribuere? At vero hanc ejus sententiam

H. Valef. ad
Amnian.
& Jac. Go-
thofr. ad C.
Th.

merito jam ante nos ab aliis impugnatam, præ cæteris
Nummi veteres abunde refellunt, qui ob solemnitatem
ejusmodi largitionum percussi, ostendunt erectum Tri-
bunal seu suggestum, & Gradus ante quibus conscende-
batur; sedentem in Curuli Imperatorem; stantes in eo-
dem suggestu unam aut plures figuras, cum Congio aut
Tessera, Frumentarias aut Nummarias Tesseras distri-
buentes singulis per illos gradus easdem recipientibus.
Cujus generis en tibi duos nummos priorem cum Ner-
væ Congiario supra indicato, alterum Alexandri Seve-
ri è Mulco Christinae Augustæ.

Foro autem vicinum fuisse illum suggestum, & eandem
simul harum divisionum rationem firmat illustris apud
Josephum locus, male ab eodem viro summo acceptus,
ubi inter alia de illo suggestu loquens, *ὕψηλόν τε ἐστὶ τὸ στή-
γιον εἰς τὸν ἀγοεῖν φέρων*, *sublimis vero est ille suggestus ducens*
ad forum, & quo respexit Prudentius loco haud ignoto,

Origin. l.
xix. c. 1.

Et quem panis alit gradibus dispensus ab altis.

Quæ satis ante oculos ponunt, quid sibi velint locutio-
nes illæ PER GRADUS, aut PANUM GRADI-
LIUM

NUMIUM obviæ in inscriptione veteri, apud Cassiodorum, & in Codice Theodosiano; quæ non alio, quam ad Gradus erectos ante illum suggestum respiciunt, è quibus Tessera nummaria aut frumentaria, ac postea id genus Panes quoque dividebantur. Neque proinde tamen superiores alique id genus Nummi, de Panum illorum Graduum dispensatione seu Annonis Civicis cum clarissimo hujus ætatis Jurisconsulto explicandi veniunt. Illæ enim *Annonæ* seu *Panes Civiles* quotidie distribui soliti, unde ἄρτοι ἡμερήσιοι vocabantur, quod è Codino notavit jam ad Historiam Augustam ὁ πίνυ. At Nummi, de quibus agimus, ad extraordinarias Imperatorum largitiones spectant, quas nempe vel sub auspiciis Imperii, vel die virilis togæ destinatis heredibus datæ; vel adoptato aliunde successore, declarato Cæsare, Natalibus aut Quinquennialibus vel Decennialibus Principis; liberorum Nuptiis; solemnibus Victoriarum ac Triumphorum; adventu in Urbem; aliisque id genus publicis festivitibus, Populo aut Militibus erogabant. Has enim ut plurimum video ejusmodi largitionum occasiones in antiquis monumentis. Quo spectant etiam extraordinariæ illæ Annonæ largitiones Urbi aut Italiæ pro temporum ratione concessæ; ut à Nerva, cujus facti rursus solus index ejus Nummus in quo Modius cum spicis & inscr. PLEBEI

URBANÆ FRUMENTO CONSTITUTO. Quamquam id factum ad certam & stabilem frumenti divisionem spectare videatur; qualem menstruam Principum liberalitate Romæ constitutam nosti, & fidem inter alios facit Philo de Augusto ἡ μὲν ἀλλὰ καὶ ταῖς μηνιαίαις τῆ πατριῆς Δαγομαῖς, δεγόμενον ἢ σίτον ἐν μέρει παντὸς τῆ δῆμος λαμβάνοντες. Domi quoque quoties menstruas pecunie frumentive distributiones populus acciperet. Adde *Alimenta*

LIII 3

Italia

Jac. Gothofr. ad C. Th. T. VI. p. 240.

Legatio. ad Caium.

Capitol. in
M. Aurel.

Italia sub Trajano decreta, juxta ejusdem Nummum ALIM. ITAL. S. P. Q. R.; unde postea etiam constituti Curatores Alimentorum Italiae, qualis Didius Julianus Spartiano, *curam ALIMENTORUM in ITALIA meruit*; aut quomodo similiter à Marco Italiae civitatibus in annonae penuria ex Urbe subventum. Cæterum nonnunquam signata similis Cæsarum LIBERALITAS, per Mulierem stantem cum Cornucopia, è qua frumentum effundit, aut quæ utraque manu Cornucop. & Congium vel Tesseram tenet. Insignis etiam nummus Hadriani Mediceus, in quo pro more insidens tabulato Imperator, stans ante illum Mulier frumentum è copiae cornu effundens in sinum alterius stantis, alia autem discedens cum sinu pleno frumenti recepti, ac inscr. LIBERALITAS COS. III. S. C. Quæ insuper satis arguunt, eosdem Nummos ad ea tempora respicere, quibus per Tesseras frumentarias Annona publica distribui viritim consueverat, nondum autem per Panes Gradiles loco frumenti, siue illa ordinaria, quæ menstrua olim erat, ut modo audiebamus, siue extraordinaria ob causas commemoratas. Interdum etiam designata per similes LIBERALITATES Donativa Militum, ut liquet ex iis Nummis, in quibus ante suggestum adstant Prætoriani milites, aut in quibus figura stans dextra Congium, sinistra Labarum tenet. Ut enim *Liberalitas*, sic *Congiarium* nonnunquam pro quovis munere; ut quum Seneca ad Urbes aut homines datos eandem vocem transfert, *ut tua Congiaria urbes sint*; alibi, *Sejanus patrem tuum clienti tuo Satrio Secundo Congiarium dedit*; in specie aliquando pro Donativo militum, ut apud Tullium de legionibus Macedonicis, *hæ Congiarium ab Antonio accipere noluerunt*, & apud Capitolinum in Pio, sicut

De Benef.
l. 11. c. 16.

Conf. ad
Marciam
c. 22.

L. xvi. Ep.
ad Att. 8.

sicut vicissim Donativum pro Congiario apud Spartianum, *Donativum Populo ac militibus expendit. Largitiones* ^{In Hadriano.} alioquin & *largitates* dictæ sequiori ævo ejusmodi Cæsarium Liberalitates; quomodo posterior occurrit eo sensu in duabus Constitutionibus Theodosii, in titulo de Annonis Civicis Codicis Theodosiani, item apud Spartianum in Caracalla, *non tenax in largitate.* ^{Tom. v. p. 252.} Prior autem, cum haud infrequens eidem Spartiano, tum apud Hieronymum, *quidquid & Imperatoris LARGITIO & honoris insula dederant, in usus pauperum conferebat.* ^{Ep. ad Salvin. T. 1. p. 74.} Hinc similis etiam LARGITIONIS mentio in sequenti nummo Constantii, in quo sedens Imperator cum Tiara inter duas figuras unam militis stantis, alteram cum Corona radiata dextram Constantio porrigentem, aut ab eo aliquid accipientem,

In Cimel.
Regin.
Christ.

Chiffletius noster, qui haud vulgarem hujus antiquitatis amorem ac peritiam conjunxit, & cui hujus nummi iconem debeo, opportune eundem referebat ad illam Constantii liberalitatem, qua Arfacem Armeniae Regem prosequutus dicitur apud Ammianum, ^{Con- Lib. xx.} *stantius accitum Arfacem Armeniae Regem SUMMAQUE LIBERALITATE susceptum pramonebat & hortabatur, ut nobis amicus esse perseveraret & fidus; mox, MURERA-*

NERATUS cum Comitibus quos duxerat, rediit ad regnum, nihil ausus temerare postea promissorum, obligatus gratiarum multiplici nexu Constantio. Commodè itaque de eodem Rege Armenio explicanda illa figura radiata, & signatus nummus in memoriam liberalitatis illius seu largitionis, quam in eum contulit Constantius, & cui lucem feneratur insuper Spartianus in simili Hadriani munificentia, Reges eorum LARGITIONIBUS prosequutus. Hinc nota etiam illo ævo Largitionis pro Ærario significatio, unde Comites sacrarum Largitionum, qui ante Procuratores aut Præfecti sacri Ærarii vocabantur. Cæterum distributæ nonnunquam ejusmodi largitiones, quæ fiebant Populo Romano, Curatoribus Tribuum & Centurionibus plebis, qui nempe easdem postea viritim dividerent, sicut factum ab eisdem Constantii conjugè Eusebia. Index mihi hujus moris ipse Cæsar Julianus, insigni loco ubi de Augustæ illius in Urbem adventu verba facit, ὅποσιν τε ἐνεμεν τῶν Φυλῶν πῖς Ἰπσισίταις καὶ ἐκατὸν ἑξαρχαῖς ἔπειθ' οὐκ ἀπαρῆμῆσαι οὐκ ἔμελλεν, quantum autem pecuniæ Tribuum Curatoribus & Centurionibus plebis numerari jussit. Liberalitate scilicet in adventu Cæsarum haud infueta, quam & infra illa tempora in Theodosio scilicet seniore commemorat Idatius, & juxta eundem Marcellinus Comes, Theodosius Imp. cum Honorio filio suo Romam mense Junio introiit, CONGIARIUM Romano populo tribuit. Ne abolitum jam quis putet illa ætate Congiavorum usum aut nomen, quod vix tamen in Nummis, qui supersunt, illorum temporum videas. Mitto alia, quæ addi hic possent forte haud protrita, neque scitu injucunda, de varia & multiplici ratione ejusmodi Liberalitatum & Congiavorum, de ætate illorum, qui ad ea admittebantur, de Tesseriis Frumentariis ac Nummariis, earumque varietate,

Orat. 111.
P. 241.

In Chroni-
co.

tate, nec una appellatione; de multiplici numero sum-
mæ viritim datæ; de pondere & valore Nummorum,
qui destinabantur nonnunquam ad similes largitiones:
sed partim quibus non licet leviter defungi; partim
quæ ab aliis jam dicta, aut vero dicentur uberius & ac-
curatius à viro utriusque nostrum amicissimo ac insigni
Lycei Pisani ornamento Valerio Chimentelli, lucu-
lento opere de Re Donatica veterum, ad cujus editio-
nem se publice nuper obstrinxit. Nos vero hic ad alia,
& quidem ad finem operis, ita urgente Typographo,
properamus.

Singulari quoque superiorum Cæsarum Benefi-
centiam ac Providentiam signant varii illorum Num-
mi, qui vel PROFECTIONIS ab Urbe, ac AD-
VENTUS eorundem in Provincias meminere, aut
singularum RESTITUTORIS titulum iisdem Cæ-
saribus sæpenumero tribuunt. Ibi videmus utique Ha-
drianum aliquem, aut Marcum, aut Severum, Au-
gusti exemplo, ac ut decuit *cunctarum Provinciarum pa-
rentes*, circumferentes terrarum orbi præsentia sua va-
ria subinde ac insignia beneficia. In Mauretiam Ex-
peditionem suscepisse Hadrianum colligit alicubi ex
Spartiano eruditissimus Reinesius. Certum vero id
ex ejus Nummis, ubi ADVENTUS MAURETA-
NIÆ legitur, quomodo & similem Trajani profectio-
nem memorant itidem ejus Nummi, ADVENTUS
AUG. MAURETANIÆ. Neque vero *Africam* so-
lum, *Alexandriam*, *Asiam*, *Bithyniam*, *Hispaniam*, *Ju-
deam*, *Italiam*, *Macedoniam*, *Thraciam* lustrasse Hadria-
num docent similes ADVENTUS eorundem loco-
rum, totidem Nummis inscripti, qui occurrunt in
antiquariorum libris, sed *Ciliciam* quoque, ut liquet
ex numismate parum obvio, quod nuper Cimeliar-
M m m m chio

De Ad-
VENTU Cæ-
sarum aut
RESTITU-
TIS Pro-
vinciis.

chio inclytæ Reginae accessit ADVENTUI AUG. CILICIAE. Ut pateat quam vere à Dione sit adfer- tum, neminem Principum tantum terrarum peragraf- se; quo nomine HERCULEM etiam eundem appel- latum existimavit doctissimus Casaubonus. Sic dupli- cem Severi in Thraciam profectioem arguit num- mus ejusdem Mediceus, ΕΠΙΔΗΜΙΑ Β. CΕΤΗΡΟΥ ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. *Adventus II. Severi, Pe- rinthiorum Neocoron.* Tacitum vero Augustum etiam extra Urbem profectum ac Romam reversum, vix aliunde quam ex præclaro ejusdem Nummo colligas, in quo Imperator equitans, præeunte victoria, à tergo ve- ro miles, & signa Legionum cum inscr. ADVENTUS AUG. Frequenter vero plures figuras juxta Aram & cum Tauro videas, ad sacra nempe facienda paratas, quibus illum ADVENTUM AUGUSTI prosequuntur eæ, quas adibat Imperator, Provinciæ. Sacra nempe olim peracta in adventu aut reditu Principum; quomodo Clytemnestra apud Senecam nuntiatio illi Con- jugis adventu,

In Cimel.
Mediceo.

In Aga-
mem.

Astron.
l. 11.

In Panegy.

Sacris colamus prosperum tandem diem;
ne alios testes huc advocem in re haud obscura; aut alio- quin Rhodiorum exemplum, qui juxta Hyginum, quoties à littore longius prodeunt classes, *prius sacrificant Phorbantis ADVENTUI.* Sicut sacris nempe Deo- rum loci præsidum, quod alibi diximus, præsentiam, ita iisdem salutarem Augustorum Epiphaniam cele- brant Urbes & Provinciæ, ac felicitatem suam prædi- cant iis, quas interdum præferunt id genus Nummi, inscriptionibus, ADVENTUI AUG. FELICISSI- MO; aut FELIX ADVENTUS AUG. NN. Hinc de Adventu Constantini ac filiorum, quem Roma sibi pollicebatur, Nazarius, *Unum modo quo fieri posset Roma*

FE-

FELICIOR, *maximum quidem, sed tamen solum, ut Constantinum, ut Beatissimos Cæsares videat, & fruendi copiam pro desiderii modo capiat, ut vos ALACRIS excipiat, &c.*

Certe ubi Hadrianus in Africam venit, ad ADVENTUM ejus post quinquennium pluisse, auctor est Spartianus, ac ideo ab Africanis dilectum. Inde etiam quum partim presentia sua, ut Hadrianus, Marcus, Severus; partim etiam absentes, ut Pius, ac nonnulli id genus Cæsares, variis modis easdem Provincias sublevarent; jacentes erigerent; damna earum in gloriam Principis verterent; refovendo easdem aut instaurando; modo Tributa, Vectigalia, Reliqua, Vehiculationem remittendo aut abolendo; modo tertiam partem vel Vectigalium, vel fundorum civitatibus ad publicas necessitates aut reparanda mœnia deputando, quorum

illud prisca institutione receptum docet Constitutio Theodosii, posterius ab Honorio demum & Arcadio inductum Codex Theodosianus; modo pecunia aliunde, ut à Pio factum narrat Capitolinus, easdem

L. 13. C. de Vectig.

adjuvando; modo Præsides & Procuratores suos licentius in eo munere versantes coercendo, sicut de Hadriano Spartianus; haud immerito idem RESTITUTOR

L. 32. de oper. publ. C. Th.

ACHAÏÆ; AFRICÆ; ARABIÆ; ASIÆ; BITHYNIÆ; CILICIAE; GALLIÆ; HISPANIÆ; ITALIÆ; MAURETANIÆ; MACEDONIÆ; PHRYGIÆ; SICILIAE, aliarumque adhuc regionum publico aere signatus. Ut proinde de illo Cæsare, jure optimo dixerit Aur. Victor, *cum oppida universa RESTITUERET.* Immo non BITHYNIÆ solum, sed in specie ejusdem Metropoleos Restitutor legitur in rarissimo nummo Abbatis Bracesii inscripto, RESTITUTORI NICOMEDIÆ; cujus nempe, ut aliorum id genus, solemnibus typus, stans Imperator

M m m m 2 sup-

supplicem posito genu Urbem aut Provinciam dextra
erigens.

Hinc de Hadriano in Chronico Eusebius, *Terra motu facto NICOMEDIA ruit, & vicina urbes plurimae everse sunt. Ad quarum instaurationem Hadrianus de publico est largitus impensas. Ut liqueat quo titulo ac jure NICOMEDIAE aut BITHYNIÆ RESTITUTOR dicatur in iisdem Nummis. Sic collapsas terræ motu duodecim Asiæ Urbes à Tiberio erectas ac restitutas præter Auctores, celebrat notus ejusdem Nummus CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS. Quo respexit Velleius, Fortuita non Civium tantummodo, sed Urbium damna Principis munificentia vindicat. RESTITUTÆ URBES ASIÆ: qua de re consulendus item Strabo, & quod simile Marci beneficium prædicant Nummi à Communitate XIII. civitatum signati, quos alibi descripsimus. Ita eodem exemplo Galba REST. NUM. seu Restitutor Numidiæ, dictus in præclaro Nummo Seguiniano, & Postumus aut Gallienus RESTITUTOR GALLIARUM; quomodo Vopisco etiam vocatur Aurelianus; ac nonnunquam augustiori titulo in aliis Nummis, RESTITUTOR GEN. HUMANI, ut Licinius Valerianus, aut RESTITUTOR ORBIS Valerianus ac Aurelianus, alique;*

Lib. XII. &
XIII.

liique; de quo Aureliano proinde Vopiscus, *per quem totus Romano nomini ORBIS est RESTITUTUS*; seu, ut in nummo insigni Hadriani, RESTITUTORI ORBIS TERRARUM. Mitto jam aut L. Vero si-
In Cimel. Regin. Christ.
 gnatos nummos ut RESTITUTORI PARTHIÆ; aut Marco SARMATIÆ; aut denique eodem spectantestitulos RESTITUTORIS URBIS; EXERCITUS; REIPUBLICÆ; acetiam MONETÆ; quos Severo, Alexandro, Probo, Jovino, Valentiniano aliisque tribuunt itidem antiqui Nummi. *Respublica nempe, juxta Athalarici decretum apud Cassiodorum, non est unius civitatis cura, sed totius regni provisã custodia.*
Var. l. ix. c. 11.

Neque minora Munificentia & Majestatis eorundem Principum exempla præbent REGES ab iis frequenter exteris gentibus DATI. Præverant Augustus, Tiberius, Claudius, Nero, à quibus Arsacidarum aut Armeniorum solio Reges subinde impositi leguntur; ut de Mauris, Judæis, aliisque nihil jam dicam. Inde plures iique haud vulgares Nummi, hinc cum Cæsarum effigie, illinc eorum Regum, quos vel datos à Romano Principe, vel in fidem acceptos liquet: cujusmodi, quos supra enumeravimus, qui hinc Augustum, Claudium, Flavios, Lucillam, Pium, Severum, Gordianum, illinc RHŒMETALCEM, AGRIPPAS, MANNOS, ABGAROS, SAUROMATEM, aliosque id genus signant aut recensent. Ut certe haud illustriori documento delati beneficii, aut obsequii debiti fidem contestari potuissent iidem Reges *ἑταίροι*, prout eos haud immerito vocat Strabo. Quibus
Lib. vi. Lib. lxxxii.
 adscribendus etiam venit Ponto ac Bosporo ab Augusto impositus juxta Dionem POLEMŒ; unde Nummus argenteus quantivis pretii, qui in priori area Augustum,
 M m m m 3 gustum,

Annal. II.
56.

gustum, in altera eundem Regem Ponticum, ut Tacito vocatur, & à quo dictus seu à filio *Pontus Polemoniacus*, exhibet, & quem Regiæ Gallorum Gazæ novissime insertum indicabat mihi vir plenus officii omnique laudum ac virtutum genere ornatissimus Henricus Justellus. Sub Trajano vero, ut propagati latius, quam sub Decessoribus imperii fines, sic ampliata quodammodo juris illius & majestatis prerogativa. Non jam Romæ; sed Ctesiphonte in ipsa Parthorum Regia Rex nomine *PSAMATISSORIS* iisdem Parthis à Romano Principe constitutus: quod factum præter Dionem ac Spartianum tangit quoque in Parthis Arrianus apud Photium. Id vero, si aliunde non constaret, docerent nos hodie præclari hujus Cæsaris Nummi inscript. in averâ parte *REX PARTHIS DATUS*; & quo referendus itidem cum alter apud Oeconem, *REX PARTHICUS RESTITUTUS*; tum alius parum obvius, *REX PARTHUS*. Armeniis etiam Regem nomine Parthamatum dedit, illato proinde Parthis & Armeniis bello, quod Rex Armeniorum non à se, sed à Parthorum Rege Diadema accepisset. Haud uni etiam genti barbaræ ad Pontum Euxinum, impositos ab eodem Trajano aut ejus successore Hadriano Reges commemorat in Periplo Arrianus. Inde constitutos illos per Orientem aut alios terrarum tractus Reges signat etiam memorandus ejusdem Trajani nummus aureus, cum inscr. *REGNA ADSIGNATA*; quem & alibi non semel visum Etrusci Mæcenatis Gaza nobis suppeditavit.

In Cimel.
Regin.
Christ.

In Peripl.
Pont. Eux.

Vides

Vides in priori tam augustæ solemnitatis morem, curuli in suggestu insidentem inter duos milites Imperatorem;posito autem genu supplicem Arsacidam,quem Parthis Regem protensa dextra constituit, juxta nempe Phraatis exemplum Horatio commemoratum,

— jus imperiumque Phraates

L.I.Ep.xii.

Cæsar is accepit genibus minor :

aut illud Claudiani, *positoque Tiarâ submisere genu.* Posterior vero non quinque, ut cælator male expressit, sed sex figuras exhibet, sedentem itidem in substructione Imperatorem; stantes cum Tiaris aut Coronis Reges ab eo creatos; eundemque alteri figuræ stanti manum porrigentem. Ut proinde haud obscurum, quænam designetur divino Revelationum Scriptori, *εχρησθη βασιλειαν ὅτι ὁδὸν βασιλείας ἐγὼς, imperium habens supra Reges Terræ.* Sic Trajani, aliorumque Decessorum exemplo, à Pio & L. Vero Reges rursus Armeniis dati, juxta præclaros Nummos utriusque Cæsar is, REX ARMENIIS DATUS, aut REX ARMENIÆ DATUS, quos descripserunt diligentes antiquarii. Inde mos ille ad sequiora tempora transmissus, cujus meminit Procopius, ut Armeniæ minoris satrapæ quinque constituerentur, qui insignia à Rom. Imperatore Chlamydem, Tunicam, Calceamenta coloris

vi. Conf. Honor.

Apoc. xvii. 18.

Lib. III. de Ædific. c. 19.

ris

ris puniceæ, quæ nemo nisi Imperator Romanorum & Rex Persarum possit gestare, obtinere consueverant. Immo non *Armenis* solum sed *QUADIS* etiam *REGEM* à *PIO DATUM*, de quo silent Auctores, docuit me rarissimus ejusdem Cæsaris nummus, quem videre licuit in Museo Seguiniano.

Stantes hic cernimus duas figuras, unam nudam Regis illius barbari; alteram Legati Cæsaris dextram illi porrigentem. Bella nempe aliasque id genus Expeditiones per Legatos ac Præfides obiisse Pium refert Capitolinus, qui extra agros aut Campaniam pedem non extulerit. Ita in altero Nummo modo indicato, *REX ARMENIIS DATUS*, non Imperator, sed Legatus nomine Cæsaris coronans Regem visitur. Haud aliter ac iisdem Armenis olim à Caio nepote Augusti Ariobarzanes, & à Germanico Artaxias sub Augusto ac Tiberio impositi. *Regis* autem illius *Quadis dati* nulla mentio aliunde in rebus Pii, nisi quod fide & auctoritate hujus Nummi *Quadis* pro *Ladis* apud Capitolinum videretur restituendum *Pacorum Regem Ladis dedit*, quæ de *Lazis* vulgo explicant viri docti, ac ita reponendum statuunt; alii *Lados* pro *Lazis* dictos exempli tuerentur: quibus consona *Diabolus* & *Zabolus*; *Diarryto* & *Zarryto*; *Diabas* & *Zabas* juxta Cl. Valesium ad Ammianum; apud Philostorgium similiter *Nadriavdov* ἢ *Naljavov* ἐξ-*νοπέλει*, & quæ alia id genus addi possunt. Quibus etiam

Lib. VIII.
c. II.

etiam suffragari videtur, tum quod apud Procopium lego, credi Romanos sub Trajano Lazos usque & Saggidas pervasisse; tum qui fidem facit ea de re Arrianus, ubi Lazis Regem nomine Malassam ab Hadriano datum scribit: ut proinde nihil obstet ab Hadriani successore idem quoque factitatum. Accedit & *Pacovi* illud nomen Armeniis, quibus finitimi Lazi, familiare. Alioquin, ut Lazorum frequens sequiori ævo ac ætate Justiniani apud Procopium & Agathiam mentio, quorum postremus insignia Regia Lazorum Regi à Justiniano pro more missa commemorat; ita obscura in rebus Romanorum anteriorum ætatum. *Quadorum* autem non frequens solum memoria in rebus Marci, qui Pium excepit; sed iidem jam ante Romanis pridem noti, ac similibus imperiis adfucti leguntur; unde etiam sub Tiberio barbaris *dato Rege Vannio gentis Quadorum*. Immo, quod huc potissimum facit, Marcomannis & *Quadis* Reges quidem fuisse, *sed vis & potentia REGIBUS in auctoritate Romana*. Id vero clarius explicat in Marco Capitolinus, *QUADI autem amisso REGE suo, non prius se confirmaturos eum, qui erat creatus, dicebant, quam id nostris placuisset Imperatoribus*. Aderat nempe præter antiquam consuetudinem, recens illud Pii exemplum, à quo (quicumque tandem fuerit) Regem *Quadis* datum, testis idoneus superior Nummus. Quæ de *Quadis* autem iste loco modo adlegato, eadem de Mauris tradit Procopius; prisco more apud eos receptum, ut nemo etiam Romanorum hostis, Regem se declaret, nisi Regia insignia ab Imperatore habuisset; unde quum & ii à Vandalis accepissent, male fundatum imperium credebant: Alioquin non *datum*, sed sublatum *Quadis* Regem, nomine *Gabinium*, insigni Romanorum perfidia inter sacra hospitalis mensæ Valen-

L. iv. Bell. Gotth. c. 2.

In Periopl. Pont. Euxi.

Lib. i. p. 90. ed. Reg.

Tac. Annal. 11. 63.

De German. c. 42.

Bell. Vandal. l. 11. c. 25.

N n n n

len-

Lib. xxix. lentiniani temporibus trucidatum, apud Ammianum legas.

De EXPEDITIONIBUS & VICTORIIS *Cæsarum.*

Orat. I. in *Julian.*

Mitto jam eorundem Cæsarum EXPEDITIONES bellicas; subjugatas PROVINCIAS; VICTORIAS; TRIUMPHOS; devictarum Gentium spolia, Troppæa; quibus plena omnis hæc memoria, plenietiam doctorum virorum, qui in ea tradenda hæctenus aut explicanda, laborarunt libri. Describit prima Philippica Gregorius Theologus, solemnes Imperatorum Statuas ac Imagines, quibus modo Urbes dona offerentes; modo Victoriæ eosdem coronantes, modo jacentes ad eorum pedes & prostrati Barbari; modo multiplices Venationes insculptæ visebantur. Nonne vero eodem adhuc spectaculo nos oblectant cælatæ id genus imagines in antiquis iisque copiosis Imperatorum Nummis? Quam insuper nobiles adjunctæ id genus symbolis Inscriptiones, æterna propagati à Trajano ultra Euphratem ac metas Romanæ potentæ præscriptas imperii monumenta, ASSYRIA IN POTESTATEM P. R. REDACTA; vel ASSYRIA ET PALÆSTINA IN POTESTATEM P. R. REDACTA. aut ARMENIA ET MESOPOTAMIA IN POTESTATEM P. R. REDACTÆ: aut BABYLONIA, vel EUPHRATES, vel TIGRIS; aut ADIAB seu *Adiabene*, unde dicti *Adiabeni* Imperatores? Ita dilatatum sub eodem Trajano trans Istrum imperium prædicat cum DANUBIUS, tum DAC. CAP. seu *Dacia capta*, & clarius DACIA AUG. PROVIN. CIA, ac ideo quidem *Augusti*, quod post divisionem Provinciarum Cæsaris ac Populi, Cæsaribus non Populo accederent novæ Provinciæ, ut alibi jam è Dione vidimus, & quæ proinde non à Proconsulibus, sed Legatis Augusti regebantur. Vetus lapis Pio Imperatori positus.

positus, CUJUS NUTU ET AUSPICIIS PROVINCIA DACIA GUBERNATUR. Ita in aliis nummis Trajani, non solum ARABIA ADQUIS. aut ARABIA CAPTA, sed similiter ARABIA AUGUST. PROVINCIA. Iisdem accensendæ veniunt cum eadem *Arabia Capta* aut *Adquisita* inscriptiones in nummis L. Veri ac Severi, tum in eodem Vero PARTHIA CAPTA; sicut obvia in Vespasiano JUDÆA CAPTA; aut GERMANIA CAPTA vel SUBACTA, in Domitiano & M. Aurelio, vel DEVICTA in Alex. Severo; aut frequens similiter ARMENIA CAPTA, vel DEVICTA, vel RECEPTA, in M. Antonio, Augusto, Vero, & cujus *Armenia Capta*, inclinata nempe & lugentis Mulieris, Pharetra & Arcu depositis, iconem, quæ forte erat ad manus, hic subjecimus.

Thef. cclix. 7.

Unde apposite juxta ejusmodi iconem Hieronymus, *deposuit pharetras Armenius*. At mentio devictæ Germaniæ non solum obvia in adlegatis nummis Domitiani, Marci, aliisque; sed in altero etiam Maximi, in quo figura Equestris sternens hostem præcedente Victoria, cum inscr. VICTORIA GERMANICA. Singularis quoque raritatis Nummus æreus è maximorum itidem genere ejusdem Cimeliarchii, qui hinc Philippum & Otacilium Conjuges, illinc duas Victorias exhibet cum

Epist. ad Lactam.

In Cimel. Regio. Christ.

N n n n 2 Cly-

Clypeo & inscr. *VICTORIAE CARPICIAE*. *Carpic* nempe sub Maximo & Baltino, quod Capitolinus tradit in eorum vita, contra Mæfos pugnantes, Scythico bello principium dedere; qui à Gordiano dein repulsi, dum in Persas tendit, à Philippo tandem successore profligati fuere; cujus postremi successus unicus index nobis superior Nummus. Deleti postea iidem denuo insurgentes ab Aureliano; unde illi *Carpici* cognomen à Senatu delatum, quamquam repulso eodem cognomine, ut è Vopisco scimus. Sub Diocletiano vero gens universa in Romanorum dittonem ac fidem transiit, sicut observo apud Idatium in Lib. xxviii. Fastis; apud Ammianum vero eisdem antiquis excitos sedibus, in Pannoniam ab illo principe translatos. *VICTORIAE* quoque *SARMATICAE* mentio cum in nummis Maximiani & Constantii Junioris, quos jam descripsere viri docti, tum in aliis Diocletiani & Constantii Chlorig, quos habet Gaza Barberina. Occurrit itidem *VICTORIA GOTHICA* in nummo Constantini, eoque majoris, ut vocant, moduli, quem recondit illustre Cimeliarium Cardinalis Buoncompagni. Neque vero iisdem explicandis immoramur, quum notæ sint abunde ex Annalibus illorum temporum reportatæ de Sarmatis aut de Gotthis victoriæ, & natæ inde *GOTHICI* & *SARMATICI* appellationes supra jam commemoratæ. De Quadis etiam Carum & Numerianum triumphasse, devictis nempe bello Sarmatico, quod à Caro confectum memorat Vopiscus, clare arguit insignis Nummus, in quo uterque triumphans depictus, cum inscr. *TRIUMFU. QUADOR.* At augustiores adhuc ii tituli, juxta quos non unius aut alterius Gentis, sed *UBIQUE* vel *UNDIQUE VICTORES* prædicantur in aliis nummis idem Numme-

In Cimel.
Regin.
Christ.

Numerianus aut Constantius junior, & postremus etiam in nummo argenteo illustrissimi Colberti, VICTOR OMNIUM GENTIUM. Quid referam debellatum ab eodem Constantio Magnentium, ac in ejus rei memoriam coronatum à Victoria eundem Cæsarem Labarum tenentem, in quo Crucis effigies & monumentum historiæ, quæ de eodem haud minus ac Parente circumfertur, consentaneum, HOC SIGNO VICTOR ERIS; cujusmodi Nummum ab Occone descriptum noveram, & nuper etiam apud Patinum nostrum videre licuit? Immo quid inde passim *Vexillarium*, ut verbis utar Hieronymi, *Crucis insignia* reddita, aut ejus picturam *ardentes Diadematum gemmas* condecorantem, cujusmodi ab ævo Constantinianæ plena omnis hæc memoria: ritu, ut fieri solet, qui majora paulatim & alia etiam dein cepit incrementa. Quid sæculo proinde septimo susceptam ab Heraclio contra Cosroem Regum Regem expeditionem recenseam, cum ut alias ulcisceretur injurias, tum ut Crucis signum ab eo Hierosolymis avectum repeteret; prout colligas è Zonara, Cedreno, aliis, & certe arguit singularis ejus Nummus, cujus ectypum damus è Museo Leonardi Agostini celeberrimi Urbis Antiquarii. In eo nempe depictus Eraclius cum filio Eraclio Constantino, seu ERACLIUS ET ERA. CONST. PP. AUG. in altera parte Crux supra globum & basim erecta, cum memorabili inscr. DEUS ADJUTA ROMANIS.

Socrates,
Sozomenus,
Philostorgius,
&c.
Epist. ad
Lætam.

Quamquam nec de Germanis solum, Quadis, Gothis,

N n n n n 3

this, Sarmatis, Britannis, Parthis, Armeniis, Judæis, Arabibus, Dacis; Persis, aliisque hostibus Populi Romani erecta in Cæsarianis Nummis Tropæa videas, aut actos Triumphos, sed de deleta etiam scilicet actriumphata Christianorum gente, sub symbolo Herculis Hydram perimentis in nummo Maximiani supra jam à nobis illustrato. Ad geminos sed infaustos Diocletiani Collegæ Triumphos refero quoque nummum aureum eximia raritatis, qui laudatum sæpius Cimeliarchium magni litterarum Mæcenatis Medicei Cardinalis exornat. Exhibet ille hinc Diocletianum, IMP. C. VAL. DIOCLETIANUS AUG. illinc tres Mulieres stantes cum cornucop. & inscr. FATIS VICTRICIBUS S. C.

Mythol. l. i. Vides hic TRIA FATA, ut *Parcas* vocat Fulgentius, ac passim Græcorum more Romani auctores, certe iuxta Artemidori regulam, cui tres Mulieres vestitæ *Parcas*, nudæ *Horas* aut *Gratias* signant. Quamquam & *Furias*, tres Mulieres vestitæ, sed facibus insuper ac flagellis armatæ adumbrent in præclaro Philippi nummo, & præterea *Parcas* ac *Fata* distinguit Aufonius, *tres ordine Parca,*

Tres Charites, TRIA FATA.

Equidem Templum olim in Urbe *Parcis* dicatum, sub nomine TRIUM FATORUM, cujus meminit aliquoties Anastasius, & de quo audiendus, qui illum

Bell. Gotth. explicat, Procopius; ἔχει ἡ τὴν νεὼν ἐν τῇ ἀγορᾷ παρὰ τὴν ἑξελ-
l. i. c. 25. p. λουτήριον ὀλίγον ὑπερβαίνον τὰ ΤΡΙΑ ΦΑΤΑ. ἔτι γὰρ Ρω-
375. ed. μαῖοι
Reg.

μαῖσι τὰς Μοῖρας νενομίνας καλεῖν. *Ædem vero habet (Janus) in foro pro Curia, paullo super TRIA FATA; sic Romani Parcas vocare consueverunt.* Unde non male liceret colligere, sub Diocletiano erectum Romæ Templum illo nomine. Certe nondum exstabat illud ætate Tertulliani, qui Romanos fugillat, quod non tantum honoris Fatis decreverint, à quibus tradita illis erat invita Junone Carthago, quam lupæ Larentinæ. Quamquam Zozimus Parcas quoque recenseat inter ea numina, quibus in Ludis sæcularibus sacra fiebant in Campo Martio. *Parca* autem vel eadem cum *Fatis* in Theologia Gentilium, juxta sexcenta auctorum loca; vel *Fati domina*, ut Ovidio appellantur;

In Apolog.
Lib. 11.

An domina FATI quiddid cecinere sorores, Trist. l. v.
& quibus Parcis proinde ab Horatio invocatis additum inter alia, El. 3.

BONA jam peractis jungite FATA.

Neque vero solum Romæ Parcarum Ædes aut Cultus, sed & earum etiam sacra apud Phæacenses, juxta Apollonium Rhodium. *VICTRICIA* vero vocantur eadem *FATA* in superiori Nummo, cum juxta consuetam apud Gentiles Deorum Dearumque appellationem, ut *DIANÆ VICTRICI*, *VENERI VICTRICI*; & sexcenta id genus; tum juxta propriam & peculiarem vim ac potestatem horum Fatorum, quibus stat Juppiter ipse, quæ orbem regere passim tradita; quorum occurrentes ubique de cupiditatibus hominum *VICTORIAS* prædicat Libanius, καὶ τὴν ΝΙΚΗΝ πανταχῶς τῶ μοιρῶν; & quæ denique eodem etiam juxta Nummum epitheto à Claudiano ornata,

Lib. iv. Argon.

De Servit. p. 644.

In proprium sed ducta larem, VICTRICIA reddit In 11. Conf. Stil.

FATA solo.

Alioquin ut *VICTRICIA* hoc loco, sic *Victa*, *Superata*.

rata.

perata nonnunquam legas, eadem FATA, ut apud Senecam,

Hercul.
Fur.

Et FATA VICI, morte contempta redit;
& Maronem,

Æn. xi.

Contra ego vivendo, VICI mea FATA superstes;
& ab OEdipo ejusdem Senecæ, FATA superavi impia.
His enim titulis nonnunquam, ob præcipitata funera,
ornantur in antiquis Elogiis; quæ Sinistra, Diræ, Impia,
Invida frequenter eadem vocant.

De ADLO-
CUTIONI-
BUS Cæsarum, EXER-
CITIBUS,
Etc.

Neque alienæ ab hoc loco ADLOCUTIONES, seu Conciones illæ militares, quarum memoriam & ritum tot præclari Cæsarum Nummi conservarunt. Hinc nempe Suggestus seu Tribunal juxta Plinium, viridicespice extructum; stans in eodem Imperator stipatus prætorianorum Præfecto, infra milites cum Aquilis & Signis, ac Inscriptiones, ADLOCUTIO vel ADLOCUTIO COH. seu Cohortis; ADLOCUTIO MILITUM; ADLOCUTIO AUGUSTI vel AUGUSTORUM; tot enim modis designantur, & cujus generis duo hic habes ectypa è Cimeliarchio inclytæ Reginae deprompta.

Lib. xvii. Agnosceis ubique circumdatum Aquilis signisque Tribunal, ut de eo Tacitus alique loquuntur, & quem ritum sæpius præ aliis tangit Ammianus, Constantius Sarmaticus dictus

dictus Tribunal insissens signisque ambitus & Aquilis, & agmine multiplicium potestatum, his Exercitum ADLOCUTUS est; qui & alibi docet signo per lituos dato, vocatos ad ejusmodi Concionem milites. Inde dictus Lib. xxiii.

quoque aliis auctoribus, ut Tacito aut Scriptori belli Africani, Imperator pro *suggestu* aut de *suggestu* vel simpliciter *suggestu* locutus, aut *aggere assistens*, ut eidem Ammiano, & quo adlusit Poëta, Lib. xxiii.

celso medius stans aggere fatur;

ac luculentus etiam superiorum Nummorum interpres Claudianus,

Dictis ante tamen Princeps confirmat ituros

Aggere conspicuus, stat circumfusa juventus

Nixa hastis, pronasque ferox accommodat aures.

De Bell.
Gildon.

Neque vero frustra ADLOCUTIONES AUGUSTI dictas eadem in Nummis videas. Peculiaris enim illa Augustorum prærogativa, non autem inferiorum Potestatum, milites è *suggestu* illo aut *aggere* adloqui; sic ut clare docet eximius ejusdem Ammiani locus, ubi Julianus Cæsar dicitur è Tribunali ADLOQUI milites noluisse, quia vitabat gravioris invidiæ pondus, ne *vi-* Lib. xvi,

deretur id affectasse, quod sibi SOLI deberi AUGUSTUS existimabat. Unde insuper Tacitus illustratur, qui de tumultuantibus Germanicis Legionibus verba faciens & imperium Galbæ exuentibus, addit; *Non tamen quisquam* Hist. i. 55.

in modum Concionis, aut SUGGESTU LOCUTUS; neque enim erat ad huc, cui imputaretur. Inde etiam eam Marco quamquam Collega & Augustus L. Verus reverentiam tribuit, ut ei soli milites pro ambobus adloquendi facultatem relinqueret, *obsequutus ut Legatus Proconsuli,* Capitol. ia

ut Præses Imperatori, jam primum quum Marcus pro ambobus ad milites EST LOCUTUS. Unde utique adsequimur, cur Metio Pomposiano capitale sub Domitiano Sueton. ia

Ooooo

fuerit, Domit.

fuerit, quod Conciones Regum ac Ducum ex T. Livio circumferret. Immo unde lucem quoque haud exigam foeneratur Appianus, ubi inducit M. Antonium pace cum Parthis facta, in concionem præ pudore non prodiisse, Domitio vero Ahenobarbo id muneris demandasse, quo nomine pluribus indignationem quasi spretis eo facto conciliavit, *Δομέτιον ἢ Ἀηνοβαρβον ἐκέλευσε τὸ πρῶτον ποιῆσαι, καὶ τινὲς μὲν ἀγανάκτουσιν ὡς ὑπεροράδμοι.* Quæ utique abunde ante oculos ponunt præclarum horum Auctorum cum superioribus Nummis consensum. Fiebant enim illæ *Adlocutiones* militares, cum ante prælium, tum post victoriam aut pacem; quo vel præmia

In Parthi-
cis.

Tac. Annal.
11. 22.

aut laudes distribuerent, *laudatis*, ut ille inquit, *pro concione victoribus*; vel de pace inita, sicut ibi iussu M. Antonii, certiores eosdem redderent. Aliquando etiam cum parte tantum Exercitus aut cum una Legionem de illo Suggestu concionati Imperatores, nonnunquam etiam convocatis tantum Legionum Tribunis ac Centurionibus; ut vel è Cæsare & Scriptore belli Africani

Com. Gall.
1. VI. I.

constat. Quas etiam Adlocutiones numquam impune à Romanis Principibus omittas, cum aliunde, tum ex Tacito colligas, arguente inter alias improvidæ in Vitellio mentis notas, *non ADLOQUIO* (ita enim illi passim aliisque, quod constanter in Nummis *ADLOCUTIO*) *exercitioque militem firmare.* Quo loco etiam notandum, quod à Theophylacto Simocatta & P. Diacono traditur, indignatos milites, quod Priscus Orientalis militiæ dux à Mauritio Imp. creatus, in castra profectus, more veteri equo desiliens, ac in pedibus milites non salutassèt. Alia enim hic ipsorum Augustorum ratio, aut earum Adlocutionum, quas in Suggestu sublimes habere consueverant. Quamquam & ab equitantibus nonnunquam factæ, ut recte observat e-

rudi-

ruditissimus Lipsius in Hocschelianis ad Photium notis, & clarissime arguunt alii Nummi, in quibus Imperator modo de Suggestu ut supra, modo in Equo milites compellat, cum inscriptione Exercitus, quem alloquitur. Tales præclari aliquot Nummi Hadriani, in quibus legitur EXERCITUS DACICUS, aut GERMANICUS, aut BRITANNICUS, aut SYRIACUS, & reliquis adhuc rarior CAPPADOCICUS, juxta sequentem iconem.

In Cimel.
III. Cam.
Mallini.

Illud nempe consuetum apud Romanos nemo nescit, ut à locis ac Regionibus, in quibus agebant Romanorum Legiones & Exercitus, vulgo iidem appellarentur; unde obvii apud Tacitum aliosque iidem modo è Nummis adlegati *Britannicus*, *Syriacus*, *Germanicus Exercitus*, & alicubi *Cappadocia Legiones*. Hinc alius ejusdem Hadriani nummus, in quo RHETICUS EXERCITUS, quomodo *Rhetica copia* Tacito; quamquam illæ non de Romanis Legionibus, sed de *Rhetorum juventute*, seu *Rheticis auxiliis*, *Rheticis aliis cohortibusque*, eidem designantur; ac unde liquet insuper vera hujus vocis scriptura, pro qua male *Rheticus* accurata eruditorum virorum editiones expressere. Alioquin & tertia legio in Rhetia à M. Antonio constituta juxta Dionem, sed sub nomine *Italica*. Ejusdem notæ occurrunt adhuc alii

Ooooo 2

alii

alii & rari quidem Nummi, quos videre insuper contigit, in quibus EXERCITUS MAURETANICUS, vel EXERCITUS NORICUS, ubi nempe secundam Legionem collocasse dicitur apud Dionem M. Antonius. Quamquam & *Norica juvenus* de auxiliariis Tacito; cujus generis trecentos equites à Rege Norico ad J. Cæsarem missos refert ipse summus auctor Julius; ac vulgo *Norici* juxta Italos, Hispanos, Macedonas inter Cæsarem corporis Custodes apud Dionem. Inde etiam, ut obiter hoc addam, alii Hadriani Nummi, in quibus MET. NOR. seu *Metalli Norici* mentio, sicut in aliis METAL. DELM. seu *Metalli Delmatici*. Unde certe illustrare liceret ea quæ de *Norico ferro* ac *are* ab iis primum elaborato Clemens, Eusebius, aliique tradidere, & in voce *Νώρου* Stephanus, quamquam ibi male è Norico Provincia Urbem facit. Ita *Metalli Parthici* de quo supra, jam olim apud Plinium juniorem mentio. Ejusmodi autem Metallis, Noricis puta aut Delmaticis præpositi Procuratores Cæsaris, quod vel docebit Galenus, *Ἐργαστῶν* Antid. pag. 7 Ms. *Ἐργαστῶν Ἐπιπέτρῃ & Καλαύρῃ*. Ut vero à Metallis ad Castra redeam, occurrit rursus in alio Hadriani nummo, EXER. HISPAN. h. e. *Exercitus Hispanicus* vel *Hispaniensis*, sicut Suetonio ac Tacito, *Exercitus Hispaniensis*; Velleio *Hispaniensis militia*, alias *Hispana legio* vel *Hispania miles* eidem Tacito. Ita Hadrianus Spartiano *ab Hispaniensibus* ortus, ac similiter Vopisco Bonofus *Hispaniensis*; qui nempe nati in Hispania, aliunde autem originem ducerent; sicut innuunt iidem auctores. Haud insolitum nempe Romanis, unum ex alio Gentilitium formare. Sic *Exercitus Europenses* apud Vopiscum; *Romanensis* Ecclesia apud Tertullianum; Pistor *Romanensis* in Inscriptione veteri sub Trajano, quem-

^a Lib. 1. de Antid. pag. 7 Ms. 424. ed. Gr. Bas.

^b In Cimel. Regin. Christ.

^c In Vespas. Annal. 1.

^a In Probo De Præfer. Hæret. Thef. xl.

quemadmodum *Ρωμαϊκῆ ἀγορῆ* de Foro Romano a Chron. Gr. Euseb. pag. 215.
 pud recentiores Græcos; & Exercitus non *Germanici* solum aut *Illyrici*, sed *Germaniciani* etiam & *Illyriciani*, In Vespas.
 illi apud Suetonium, *Mæsiaci Exercitus, Hispaniensis, Germaniciani*; hi in Nummis Decii, EXERCITUS IL-
 LYRICIANI; quomodo & apud Marcellinum Comitem legas *Illyriciani militis & Illyriciana militia*; alibi ut
 præter Acta Conciliorum, apud Victorem Tununen- In Chronico.
 sem, *Illyricianos Episcopos & Illyriciana Synodus*; & apud Casiodorum, *Marcellinus Illyricianus*. Non audiendus vero
 Erizzo, qui Nummum ΕΛΑΙΤΩΝ ΕΠΙΣΤΡΑΤΗΓΟ ΙΑΤΡΠΙΟΥ explicat, sub Imperatore *Illyriciani Exercitus*,
 aut Tempore *Illyriciani Exercitus*, quod reddi debuerat, sub Præside *Illyrio*, aut forte *Illyrico*, qui in antiquis
 Inscriptionibus legitur. Occurrit quoque in nummis Postumi EXERCITUS VAC. seu *Vaccensis*; à *Vaccanempe* Numidiæ oppido, ac foro ibi rerum venalium è Belli Jugurthini & Africani Scriptoribus satis noto. Nisi potius *Vaccæus* aut *Vaccensis* dicendus sit à *Vacca* sita ad Pyrenæos montes, quod Postumi, qui in Gallia imperium tenuit, nec inde pedem extulisse traditur, mentio in eodem nummo suadere videtur. Hinc etiam
 ab omni Exercitu & ab omnibus Gallis, alibi *Exercitibus consentientibus*, nempe qui in variis Galliarum partibus agebant, dicitur Imperator salutatus. Quamquam apud Tristanum occurrit quoque inter nummos Postumi filii EXERCITUS ISC. seu *Ischanicus* ab *Isca* oppido magnæ Britanniæ, ac secundæ Legionis Augustæ, juxta Ptolemæum & Antonini Itinerarium, domicilio: unde lustratam ab eodem Postumo vicinam Galliæ Insulam haud male colligit idem Tristanus. Mitto aliam amici nostri conjecturam, qui priorem illam epigraphen, *Exercitum Vacantem* interpretabatur, seu *Exercitum*

Trebell.
 Poll. in Post.
 sumo.

tum ex Vacantibus scriptum à Postumo, sicut *Exercitum ex Causariis* dixit Livius, ac de Balista Valerianus apud Trebellium, *gaudens quod ejus consilio nullum adscriptitium id est Vacantem haberet.* Quibus addi etiam possent Tribuni illi *Vacantes*, quorum Ammianus non semel meminit. Cui conjecturæ, ut alia jam mittam, repugnat ille veterum ac similium Nummorum consensus, in quibus consueto more appellati à locis ac regionibus *Exercitus*, ubi castra illos habere placuerat. Immo similes *Exercituum* appellationes ut in Nummis sculptæ, ita videntur majoribus Vexillis cum nomine Imperatoris adscriptæ, ac inde explicandus Dio, à quo traditur Vexillum magnum Veli instar litteris puniceis inscriptum, ad notitiam dandam Imperatoris aut Exercitus. Equidem de Imperatore vel fidem facit Constantini Nummus, in quo Labarum cum littera C quam de *Constantino* recte interpretatur eruditus Aerschotanorum Numismatum interpret. Referendi huc quoque haud minus insignes Nummi, in quibus commemorata non solum *Exercitus*, sed etiam rei præclare ab egestæ memoria, ut *VIRTUS EXERCITUS ROMANORUM*; aut *VIRTUS EXERCITUS ROMANI*; vel *VIRTUS EXERCITUS GALL.* item *GLORIA EXERCITUS GALL.* seu *Galliciani* aut *Gallicani*, quomodo apud Ammianum *miles Gallicanus*, ac denique *VIRTUS ILLYRICI*, in aureis Nummis Maximiani, Constantini ac filiorum, item Juliani desertoris; in quibus nempe aut Eques supra navim, aut Miles cum Tropæo & Captivo; aut Miles gradens inter duos Captivos, aut duæ Figuræ jacentes, tanquam totidem Virtutis illius ac Gloriæ bello partæ symbola conspiciuntur. Alium quoque citat Savotus inter Severi Nummos, *FIDEI EXERCITUS GALL.*

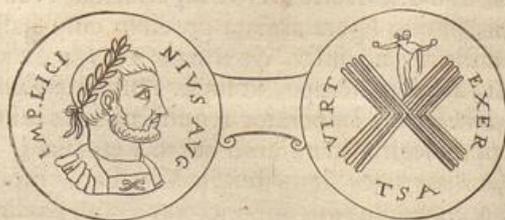
Lib. xviii.
& xxxi.

Lib. xl.

Lib. xxv.

GALL. LUG. Diverfus vero à superioribus Nummus Vitellii, in quo figura armata gradiens cum hasta & signo militari, ac inscr. *CONSENSUS EXERCITUUM*, à quibus nempe, ut supra Postumus *Exercitibus consentientibus*, Imperator renuntiatus, & cui similis inscriptio legitur in nummo aureo Vespasiani. Qui *Consensus Exercituum* signanter in Vitellianis nummis positus mihi videtur, ut opponeretur æmuli paullo ante Othonis jactationi, qua non quidem Exercituum, sed *CONSENSUM populi ac Senatus pro se attollens* apud Tacitum refertur; idque ea oratione, quæ in Ur-^{Hist. 1.}be ab eodem pro concione habita, publice post ejus facta extabat, ut ex eodem Tacito videas. Alia jam mitto sexcenta, quæ ad *Militiæ* veteris illustrationem peti continuo ex iisdem Nummis possunt; quæ Armorum apud varias gentes forma; quod verum Parmæ, Clypei, Scuti, Peltæ ac Ancilis, quod Pili & Hastæ discrimen; quis Militum habitus; quale Paludamentum Imperatorium; quæ forma Castrorum; quæ Aquilæ & Vexillorum, ac in specie quæ Labari, aut Cantabri figura; quæ Manipulorum signa; quis Fidei aut juramenti militaris ritus; quæ Disciplinæ cura; sed quæ partim jam obvia in antiquariorum ac eruditorum libris, partim ex superioribus manifesta, partim etiam peculiaris tractationis argumentum & otium flagitant. Neque de *Militiæ Navali* inde quoque illustrata, facile quidquam desiderare patietur eruditissimi Schefferi de illa re opus, quod secunda fœtura brevi proditurum audio. Unum hic adferam, eumque novum ac singularem Licinii Nummum cum Vallo Romanorum, ac inscr. *VIRTUS EXER. TSA.*

Nihil

Nihil autem certius, quam *Vallum* Romanum eodem nummo, quod viderunt insignes Urbis Antiquarii, designari. Locus etiam Varronis, quem cum transmissa superiori icone innuebat Chiffletius noster, rem extra dubium ponit; *Vallum* vel quod ea varicare nemo potest, vel quod singula ibi extrema bacilla fulcri illata figuram habent litteræ V. Id vero satis perspicue evincit superioris Nummi figura, cujus extrema quavis parte sumpta litteram V signant. De tota autem Valli ratione ac fi-

L. xxiiii. c. 5. gura videndus est Livius, qui *levés & bifurcos plerosque & trium aut cum plurimum quatuor ramorum Vallos cædi ostendit*; alibi de Valli Romanorum à Græcis & Macedonibus discrimine agit. Exhibet idem Nummus in

Lib. xxx. c. 23. summo Vallo militem, qui *Vallares coronas manu tenet, Muralibus nempe Vallaribusque insignis Coronis* juxta Livium, & quo symbolo VIRTUS EXERCITUS ejusdem Licinii denotatur, quem militiæ custodem ad veterum instituta severissimum refert Aurelius Victor.

De PACE sub Casari-
bus parta. Neque vero fortes solum Exercitus aut Victorias Æternas, sed & ORBEM QUIETUM, quod orabant olim pro Imperatoribus Christiani juxta Tertullianum in Apologetico, iisdem etiam vindicant aut gratulantur hæc monumenta. Hinc præter CLAUSUM JANI TEMPLUM PACE TERRA MARIQUE PARTA, toties in iis expressa PAX AUGUSTI vel PAX AU-

AUGUSTA, quam nempe Orbi terrarum præstabat Tiberius, Vespasianus, Hadrianus, alique; unde jam olim Poëta,

Que minus AUGUSTA PACE fruatur humum, Ovi. l. de Pont. l. II. El. Amphy. v. 1.
& quomodo aut *Pacem Deum* Livius ejusque exemplo Justinus, Symmachus, ac *Jovis Pacem* Plautus, aut Germanicus ad Tiberium,

PAX TUA, *tuque adsis nato, numenque secundes,* ac Nero apud Senecam, *hinc tot millia gladiatorum, quæ PAX MEA comprimit.* Lib. 1. de Clem. c. 1. Scilicet quod Pax illius cense-

retur, penes quem erant auspicia; ac unde *Pacis* juxta *& Belli Domini* Dioni vocantur iidem Cæsares Πολέμης καὶ ΕΙΡΗΝΗΣ κέρας, sicut alibi diximus. Quamquam

& ad Deos quoque illud Pacis & Quietis bonum retulere iidem Augusti, juxta nummum Maxentii, PRO- In Cimel. Regim. Christi.

VIDENTIA DEORUM QUIES AUGG. cui similem in Maximiano quoque videas. Eandem vero PACEM AUGUSTAM *diffusam,* juxta Velleium, *per omnes terrarum ORBIS angulos* celebrat itidem in nummo Othonis aureo, PAX ORBIS TERRARUM, aut in Vespasiano verius PACI ORBIS TERRARUM AUG. h. e. juxta Lucanum nostrum, PAX *missa PER ORBEM,* & quam laudem Hadriano tribuit haud vane Spartianus, *tenenda per ORBEM TERRARUM PACI intendit.* Sicut in aliis Nummis paullo

ante descripti UBIQUE VICTORES, ita rursus U- In Cimel. Card. Medic. Tacit. An. nal. xv. 27.
BIQUE PAX in nummo Gallieni aureo, juxta Corbulonis de Nerone dictum, *Imperatori suo immotam UBIQUE PACEM,* aut Vopiscum in Probo, UBIQUE

PAX; *ubique Romana leges.* Sic FUNDATOR PACIS in aliis Nummis tum Constantinus, tum pridem ante illum Severus, juxta simile Spartiani de eodem testimonium, *in æternum PACE FUNDATA;* & quomo-

Ppppp do

do idem PACATOR ORBIS vel filius ejus Antoninus vocatur, prior in aureo, alter in æreo nummo Regiæ Gallorum Gazæ, qualem & in Postumo notat etiam Tristanus: scilicet juxta Poëtam,

Virgil. Ecl. IV. PACATUMQUE *reget patriis virtutibus* ORBEM.

Singularis vero Philippi Nummus PAX FUNDATA CUM PERSIS, haud aliter ac Justinus, *Parta Pace & securitate* FUNDATA. Neque vero diffusam solum aut fundatam, sed ÆTERNAM eandem ac PERPETUAM prædicant rursus illorum Cæsarum Nummi, Tiberii puta, Vespasiani, Hadriani, ac aliorum,

Æn. IV. *Quin potius PACEM ÆTERNAM pactoque hymenæos,*

Inde etiam iis monumentis insculptæ aut ARA PACIS in Nerone; modo PAX EQUITUM, ut in Postumo; PACIS EVENTUM in Vespasiano; modo PAX PUBLICA; modo in Græcis nummis Pax ipsa spicis coronata, & inscr. ΕΙΡΗΝΗ; ad quas Pacis icones respexit Tibullus,

L. I. El. 10. *At nobis PAX alma veni, SPICAMQUE teneto,
Perfluat & pomis candidus ante sinus.*

Et hæc quidem scripseram, quum opportune à te accipio cætypum præclari nummi, quale tua opera ad me curatum voluit vir summis quidem ornamentis generis, animi, fortunæ præditus, sed novo adhuc ostri fulgore brevi, ut augurari licet, futurus splendidior, Camillus Maximi. Exhibet autem ille Nummus hinc Vitellium laureatum cum solitis principatus titulis, A. VITELLIUS GERMANICUS IMP. AUG. P. M. T. R. P. illinc tres figuras, unam Romæ sedentis, solito typo, cum Victoria præ manibus, quæ coronam offert Vitellio, ante duas stantes, unam togati ipsius Vitel-

Vitellii, alteram à tergo muliebrem, non quidem, ut statuere quis posset, Germaniæ, sed quod liquet mihi cum ex habitu, qui nihil habet barbari aut consoni aliis Germaniæ typus, sed juxta usitata Dearum id genus apud Romanos simulacra, tum ex inscriptione apposita, PAX GER. ROMA, non *Pax Germaniæ Roma*, prout primo etiam intuitu augurabar, sed *Pax Germanici*, apposite ad ty-
pum, & amatum Vitellio cognomen, illasque solemnes & indicatas paullo ante inscriptiones, *Pax Augusti*. Sed non decet ut lectori invidemus insignis nummi, neque vulgo apud antiquarios obvii conspectum.

Neque indiget ille ulteriori commentario: quum plana sint omnia partim ex studio illo paullo ante commemo-
rato Romanorum Principum, non à devictis solum, sed à pacatis etiam Urbe ac Provinciis, gloriam suorum temporum, quamquam vana sæpius, ut hic loci, præ-
dicatione celebrandi: partim ex rebus Vitellii, opera & fide Germanici Exercitus, cui præfuerat, ad imperium promoti, & inde GERMANICI appellationem sibi filioque adhuc infanti tribuentis. Quo spectat etiam matris ejusdem Vitellii dictum, non GER-
MANICUN à se sed Vitellium genitum. Ut mittam in^{11.}

Ppppp 2 priori

ibid.

priori Nummi area omisſum *Cæſaris*, expreſſum vero *Auguſti* cognomen; utrumque rurfus ad Taciti fidem, *vocabulum AUGUSTI differret, CÆSARIS non reciperet*; mox, *abnuentique nomen AUGUSTI expreſſere ut aſſumeret*; & quibus etiam conſentanea alibi ex Suetonio retuli. Cæterum huc etiam referenda Pacis opera, ac inter ea *LUDI SÆCULARES* ſub Domitiano, Severo & filiis Philippis, vario ſpectaculorum genere, ſicut jam alibi vidimus, celebrati. Inde paſſim in *iis SÆCULARIA SACRA*, & ſacrificantes Imperatores cum adſtante tibicine aliisque figuris, aut juxta ſequentem iconem, in qua plures figuræ, una ex iis jacens cum Cornucop. duæ nudæ ſtantes, aliæ duæ ante Aram, infra Aper cum alia figura.

Haud valde diſſimilem videas inter Nummos Getæ Ducis Arefhotani, de quo conſulendus Rubenius brevis ſed elegans eorum interpres, qui duas illas figuras nudas ſtantes de Hercule & Baccho, vere, ſi quid iudico, interpretatur. Hic enim eorum habitus in aliis Severi nummis ſupra quoque traditis, cum inſcr. *DIS AUSPICIBUS*; unde ambobus Templum ingens ex-
 Lib. LXXVI. truxiſſe legitur apud Dionem. At figura jacens cum Cornucop. eidem Rubenio Terra, ſed cum aliis ſymbolis, ſpica nempe & Palma, mihi in ſuperiori nummo *Tiberis*

beris juxta solitum ejus typum. Aper vero in eodem, aut aliud nonnunquam animal in similibus Nummis, prout nempe Diis aut Deabus hoc vel illud sacrum, quibus in solemnibus illis sæcularibus sacra fieri solita per triduum in Campo Martio, Jovi nempe, Junoni, Apollini, Dianæ, Parcisi, Lucinisi, Cereri, Plutoni, Proserpinæ Zozimus refert. Sub Philippis vero occurrit inter alios Nummos similis celebritatis indices unus, in quo sæcularia itidem Sacra, septem nempe figuræ ante Aram sacra facientes, cum inscr. SÆCULUM NOVUM, quo Milliari nempe sæculum ab Urbe Condita designatur, & quod *νεοαἰῶν* *ἑῖς* vocarunt Græci, ut Eusebius, apud quem per *Sæculum Novum* easdem voces expressit Cl. Valesius; Symmachus, *NOVI SÆCULI fatarentur*. Unde similiter Gratiani nummus, qualem vidi apud diligentissimum integerrimumque Gallici Ærarii Custodem Ampliatoremque Colbertum, *GLO-RIA NOVI SÆCULI*. Ex superioribus autem Philippi nummis cum solemnibus Gentilium sacris satis liquere videtur fabulis adnumerandum, quod de hoc Imperatore ut Christiano Eusebius, alique dein tradidere, inter quos etiam Abul Pharagius. Quamquam videam virum rara eruditione ac inter præcipua hodie litteratæ Galliæ ornamenta Danielem Huetium, eandem de Philippo Christiano sententiam in Origenianis tueri; eum nempe circa ipsa imperii initia Christi doctrinam sub Papa Fabiano amplexum, idque occulte & clam Ethnicos; & qua de re consulere poterit eum Lector, antequam huic vel alteri sententiæ accedat. Neque enim id jam agimus; sed sola quæ è Philippi nummis erui possunt argumenta si non privati saltem publici Gentilium cultus obiter commemoramus. Sub Honorio quidem celebratos eosdem sæculares, sed Sa-

Lib. 11.

De vit.

Const. l. III.

c. 1.

Lib. 1. Ep. 7.

Dyn. VII.

p. 80.

cris sæcularibus omisſis, ſolo Circenſium aut Theatralium ludorum apparatu tradiderunt auctores. Conſtat vero id ex præclaris ejuſdem Nummis, in quibus Quadrigæ & Victores cum Corona & Palma, ac inſcr. SPECIOSUS DIGNUS EUGENIUS ACHILLIS SIDEREUS.

In Cimel.
Regin.
Chriſt.

De OPERI-
BUS Caſa-
rum Publi-
cis.

Annal. XIII.
51.

OPERA varia non commemoro ab iſdem Caſaribus erecta vel reſtaurata, quorum formam aut nomina priſca hæc Nummorum ſupellex præbet, & quæ nobis hodie pro diurnis Urbis Actis, quibus talia mandari ſolita Tacitus refert. Hujus generis tot *ÆDES* Deûm, puta *JANI* Quadrifrontis; *JOVIS* TONANTIS, *SOSPITATORIS*, *CUSTODIS*, *ULTORIS*, *VICTORIS*; *MARTIS* *ULTORIS*; *VENERIS* *FELICIS*, *VICTRICIS*; *APOLLINIS* *PALATINI*; *SOLIS* *INVICTI*; *DEÆ* *SEGETIÆ*; *VOLKANI*; *ROMÆ* *ÆTERNÆ*; aliæque, quæ cum Conditoribus ſuis aut Reſtauratoribus Auguſtis, Neronibus, Domitianis, Caracallis, Alexandris Severis, Valerianis, aliſſque Caſaribus ſacratae his monumentis conſpiciuntur. Ita *JOVIS* *OLYMPII* Templum in nummo Auguſti videas haud paſſim obvio, de quo jam ante; ſicut *JOVIS* *OPTIMI* *MAXIMI* *CAPITOLINI* in ſequenti Nummo Vitellii, cujuſ iconem laudatus aliquoties Chiffletius noſter ad me haud ita pridem tranſmiſit:

At notum ex Auctore illorum temporum Tacito, Sueto-

Suetonio, arfisse sub Vitellio Ædem Jovis Capitolini, sub Vespasiano postea restitutam. Sed quod dubium quasi & anceps foret, an incendium illud ab obsidentibus Vitellianis, an à Flavianis obsessis profectum, magna autem esset infamia illius facti, quo multi *fi-* Tacit. Hist. IV. 54.
nem imperii adesse credebant, eam certe à se amoliri voluisse videtur Vitellius, hac suæ erga sedem Jovis Opt. Max. ac imperii pignus pietatis contestatione. Equidem quantum curæ ea res foret Vitellio, abunde ostendit absolutus ab eo Atticus Consul, quamquam è dūcibus Flavianarum partium, *quod interrogantibus quis Ca-* Hist. III. 75.
pitolium incendisset, se reum Atticus obtulerat. Eaque Con-
fessione, sive aptum tempore mendacium fuit, invidiam crimenque amovisse, & à partibus Vitellii amolitus videbatur.
 Et certe crebrior fama, ut tradit in hoc facto idem Tacitus, obsessis Flavianis hoc incendium adscripsit, quo Hist. III. 71.
 nitentes ac progressos Vitellianos depellerent. Quot
 vero alias Ædes insuper in his monumentis restitutas quasi & restauratas videas? Ita Templum JUNONIS MARTIALIS in Nummis Volusiani non solum sed etiam Philippi ac Triboniani Galli; *SPEI PUBL.* seu *Publicæ* in Tetrico juniore apud Trifanum; *MEMORIE ÆTERNÆ* in Divo Romulo; *VICTORIÆ* in Gordiano; *DIANÆ PERG.* *Pergæ* nempe, non *Pergamena*, ut censēbat Trifanus in Nerone, ac juxta Nummos Græcos alibi in hoc opere descriptos, *ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΠΕΡΓΑΙΑΣ* quamquam *Pergasiam* eandem dictam doceat Stephanus Byzantius, ni corrupta vox pro *Περγαια*, ut Nummi veteres constanter eam vocant. Ita sua consecratis Cæsaribus Tempa, ut *DIVO JULIO* in Augusto; huic vero etiam à Pio restituto, juxta ejus Nummum; *DIVI AUG. REST. TEMPL.* aut etiam in Nummo Faustinae Pii Conju- In Cimel. Barberin.
 gis,

gis, ÆDES AUG. Adde Templum Gentis FLAVIÆ; item ejusdem FAUSTINÆ, cujus alioquin supersunt adhuc in Urbe rudera; adde plura id genus cum duabus, aut quatuor, aut sex, aut octo, aut decem etiam Columnis, eademque modo cum una, modo cum pluribus statuis, quamquam citra illius Dei aut Deæ nomen, cui eadem erant dicata. Neque prætereundum hic nobile illud Vespasiani opus, PACIS Templum, cujus effigiem non solum adumbrant ejusdem Vespasiani aut Titi Nummi, sed Commodi insuper; ac proinde nondum incendio, quod mox sub eodem, teste Herodiano, contigit, dirutum. Certe ætate sua combustum illud docet una cum sua *ἱστορία* Galenus eo libro, quem scripsit Severo & Caracalla imperantibus, *ὅπου τε καὶ τὸ τῆς ΕΙΡΗΝΗΣ τῆς ἐν αὐτῇ*, quando *ἔστω* Templum PACIS arsit. Contigit vero illud incendium anno Commodi XII. seu Æræ Christianæ cxcii, ut notatur in Eusebii Chronico. ÆSCULAPII vero Insulam ac Templum ex præclaro Pii nummo alibi jam eruimus. Immo ipsius URBIS Templum ab Hadriano conditum anno, quo Natalem ejusdem celebravit, indicat Nummus descriptus pridem ab antiquariis, ac citatus quoque viro incomparabili in Eusebianis, & doctissimo Valesio ad Ammianum, DCCCLXIV. NAT. URBIS R. CIR. CON. S. C. *Natali Urbis Romæ Circenses Concessit Senatusconsulto*. Jam quot veteres ac insignes ARCUS in iisdem Nummis videas etiamnum erectos vel AUGUSTO ob Vias Munitas, & signa à Parthis recepta; vel DRUSO & CLAUDIO de Germanis ac Britannis devictis; vel GALBÆ ob Remissam Quadragesimam; vel NERONI, DOMITIANO, TRAJANO, SEVERO, POSTUMO, CONSTANTINO MAGNO, solita adulationis illorum temporum

Lib. 1. de
Antid. pag.
433.

rum juxta ac Victoriarum monumenta? Quam insignis inter alios sequens Arcus TRAJANI, tertio ejus Consulatu erectus, juxta præclarum Nummum, quem è divite ac eleganti penu antiquaria laudati sæpius genere ac meritis splendidissimi Camilli Maximi, multa rei antiquariæ peritia insignis Petrus Bellorius noster suppeditavit.

Ex eodem vero Arcu diruto, eum qui in Urbe adhuc hodie visitur Arcum Constantini extractum, liquere continuo fide hujus Nummi. Neque proinde male id jam conjecerant superiori sæculo antiquarii, ut auctor est Martianus, unde etiam Nummi hujus præstantiam licet cuivis æstimare; *In hoc autem (Arcu Constantini) sunt quadam mira arte sculpta, quadam non satis probantur: ideo multi volunt illa ex ARCU TRAJANI destructo ad hujus ornatum translata, hæc ultro illis addita.* Pro Arcu vero fornicem dixisse Veteres vel ex Tullio videas, *ad Verrin. 11. ipsum fornicem Fabianum: unde illa glossa ad hunc locum veteris Grammatici inediti & alibi jam mihi citati è Bibliotheca Vossiana, Arcus Latinum non est.* At præter Suetonium, Tacitum, aliosque, à quibus jam hæc vox Latio donata, certe ætate Severi ac filiorum eadem ut *Latina* in Nummo Caracallæ publice signata, AR-
CUS AUGG. Quid commemorem tot alia Trajani
Opera, quæ illum Pace non minus quam Bello clarum
Qqqq posteris

In Cimel.
Regin.
Christ.

posteris prodidere, cujusmodi occurrunt in his monumentis CIRCUS, PORTUS, FORUM, BASILICA, VIA, AQUA, BIBLIOTHECA, singula ULPIÆ vel TRAJANI nominibus appellata? PONTES denique ejusdem supra *Euphratem, Tigrim, Danubium*, in iisdem Nummis adhuc conspicui; qui inscripti vel EUPHRATES; vel VIRTUS AUGUSTI TIGRIS, vel PONS TRAJANI DANUVIUS non minus ac Araxes autem *pontem indignatus*, & de quo Ponte scribit Procopius, cum Istri adluvie ac temporis lapsu corruisse, operis vero architectum exstitisse Appollodorum Damascenum. Alios Pontes non commemoro, modo cum tribus aut pluribus fornicibus, quos exhibent interdum Nummi Augusti, Severi Valeriani, aut supra Naves positos cum trajectu militum, ut in M. Aurelio & Gordiano. Quot alia insuper Urbis Æternæ decora eadem Nummorum icones adumbrant, *Thermas; Theatra; Porticus; Vias; Macellum Neronis; Circum Maximum cum Obeliscis; Metis; Quadrigis, Euripo; Circum Caracalla; Amphitheatrum cum Meta sudante*, ac parte *Domus Aurea*, quæ vulgo, si rudera quædam excipias, non aliunde, quam ex his Nummorum monumentis, antiquæ Romæ enarratores tradere solent, ac in conspectu legentium ponere. Præter notam in hoc genere Onuphrii, Donati, aliorumque industriam, docuit id novissime Nardini ROMA ANTIQUA tuo beneficio in lucem feliciter adserta. Ita *Amphitheatri à Gordiano restituti memoria* non alibi, quam in præclaro ejusdem Nummo conservatur; unde illustratur Capitolinus, qui paulo ante in Senatu, h. e. tempore delati Balbieno & Papieno imperii, inter alia relatum refert à Consule, de *adificatione Amphitheatri*. Sic in exorta nuper inter eruditos Urbis Antiquarios controversia,

Ædif. l. iv.
c. 6.

In Cimel.
Mediceo.

In Maxim.
& Balbin.

versia, de Arcu *Portugallia* vulgo appellato, nosti me
 iis continuo accessisse, qui non Claudio cum Ligorio
 aut Domitiano, vel Philippo cum aliis, sed M. Aurelio
 eundem adjudicabant. Id enim mihi non minus ac o-
 ptimo vindici Romanæ antiquitatis Benedicto Melli-
 no nostro, fide veteris nummi comprobatum, in quo
 Faustina minor Victoriæ humeris in cœlum sublata
 cernitur, haud insolito consecrationis ritu, & cui ge-
 mina plane in illo Arcu figura ejusdem Augustæ specta-
 tur. An vero illæ figuræ vel M. Aurelii & L. Veri &
 Faustinae, aliunde in Arcum illum insertæ fuerint, is-
 que sit revera longe Antoninorum temporibus re-
 centior, quæ sententia est laudati paulo ante rerum an-
 tiquarum egregie periti P. Bellorii, illi aliisque expen-
 dendum relinquimus. Hoc unum addere liceat, ean-
 dem Victoriæ alatae figuram in cœlum Augustam fe-
 rentis, in matris Faustinae nummo mihi quoque ob-
 servatam, quem Museo Augustæ Christinae credo ac-
 cessisse. Ut enim de Victoria potius, quam de Diana
 Lucifera, prout existimant nonnulli, easdem figuras
 alatas explicem, facit præter solemnem hunc Victo-
 riæ typum, Elagabali, quod narrat Lampridius, som-
 nium, *Pater eadem nocte in somnis vidit alis se ROMANÆ VICTORIÆ, quæ in Senatu ad COELUM VEHI.* Quin agmen hic claudat Sacrum illud Servatoris
 Sepulchrum seu Ædícula eidem superimposita, ac
 ANASTASIS etiam dicta, qualem exhibet singula-
 ris Nummus, de quo post Tristanum ac Sirmondum
 disseruit nuper ad Eusebium doctissimus Valesius. E-
 jusdem notæ Nummum vidisse haud ita pridem juvit
 apud clarum urbis Antiquarium Leonardum Agostini.

Sed opportunum jam foret ab Historia, ad duas e-
 jus ancillas dicam an verius comites, CHRONOLOGIAM

Qqqqq 2

LOGIA.

*Specimen U-
 silitatis
 Nummo-
 rum in
 CHRONO-
 LOGIA.*

GIAM & GEOGRAPHIAM, ex eadem penu illustrandas ingenii aciem convertere. Amplus quidem ac patens industriæ campus, sed quem late nunc decurrere non finit (quod certe ab initio operis constitutum fuit) hujus commentationis, jam plus justo longius productæ ratio. Ad CHRONOLOGIAM e-
 quidem seu notitiam temporum Romanæ Historiæ, quis non videt continuo quantum conferant tot Consulatum, Tribunitiæ Potestatis, aut Imperii anni in Nummis id genus signati, ex quibus Fastos aut Annales veteres supplere licet ac emendare? Viam illam ingressi jam pridem clari scriptores, Goltzius, Onuphrius, Baronius, Pighius, Scaliger; sed in qua premenda penuria, aut minus accurato usu eorundem ductum, non semel à recto tramite aberrarunt. Neque immunitas hac labe inclytus quidem multis palmis, sed immitior Scaligeri adversarius, dum collectis aliunde viribus ferocior incedit, his auxiliaribus copiis aut spretis aut non advocatis. Neque tamen alii certiores Canones occurrebant, unde colligas an L. Verus IX vel XI annos regnarit, qua de re jam olim dissensisse Auctores docet in Chronico Eusebius, neque rem definit, quot annos imperii compleverint Antoninus vulgo Caracalla; Gordiani Africani; Philippus junior; Claudius Probus; Constantius Chlorus, alique, de quibus certant adhuc hodie Chronologi, qui secant sæpe non solvunt nodos: aut vero quo anno imperium susceperint vel Philippi, vel Decius, vel Valerianus; aut unde hiatus temporum inter Gordianum & Valerianum apud Eusebium aliosque Veteres auctores obvisus suppleri liquido debeat; ac post Decium series Licinianorum, Volusianorum, Hostilianorum, vulgo apud eosdem mutila aut confusa, melius & accuratius ordinari.:

1.
*Ad Fastos
 & Ann
 Cesarum
 ordinanda.*

nari; aut Cari & filiorum tempora, quibus nil turbatum magis aut perplexum tradidit simul & expertus est illustris Scaliger, distingui & explicari; qui denique è Tyrannis, quibus feracia fuere sæculum tertium & quartum, in Augustorum ordinem inferendi veniant; qua de re etiam quædam supra jam adtigimus. Quamquam enim in Justinii primum & Justiniani Nummis adscripti occurrant anni imperii, idem tamen, quoad priores eorum Decessores, beneficium præstant, cum plures Græci variarum civitatum nummi, qui eosdem imperii annos signant; tum potissimum illi, quos inuebam, Consulatum & Tribunitiæ Potestatis numeri continua serie descripti, quibus tanquam notis & characteribus temporum, non solum initia principatus ac durationem; sed Acta præterea, de quibus modo agebamus, eorundem Cæsarum, Bella; Victorias; Triumphos; Liberalitates; res quasvis illustres domi ac foris gestas, licet continuo ad annos suos, quibus ea contigerunt, revocare. Inde itaque demum liquido adsequimur, quando aut Congiaria dederint Caius, Nero, Trajanus, Hadrianus, aliique; aut Profectiones susceperint in Provincias idem Hadrianus, Marcus præterea, Severus, & qui ejusdem laudis confortes; aut Colonias deduxerint Augustus, Vespasianus, similesque Conditores; aut Opera illa publica, quæ paullo ante enumeravimus, erexerint vel instaurarint Claudius, Trajanus, Antonini, Gordianus; immo quando à Trajano transmissus Euphrates ac Tigris, ac novis Provinciis auctum imperium; quando ab eodem aut Parthis Rex datus, aut à Pio Quadis, aut à L. Vero Armeniis; quando Reliqua remisit Hadrianus; aut denique quando vel de Dacis ac Scythis triumphavit Trajanus, vel de Carpis Philippus, vel

In Dissert.
VII.

de Quadis Carus ac Numerianus, vel de hostibus ubique debellatis cum Herculio collega Jovius. Quoties enim hic aut refingendi numeri Eusebiani Chronici, ut feliciter nonnunquam factum horum subsidiorum opera ab illustri ejus emendatore, aut emendator ipse ex similibus monumentis corrigendus venit; aut locupletandus inde luculenta accessione ille Thesaurus temporum; & certa haud minus quam facili via novi ac plenioris Chronici, quam hactenus factum, materia simul & probatio defumenda? Neque vero solum id intra fines Romanæ Historiæ. Ad illustrandos enim aut supplendos aliarum Gentium Annales haud inutilis quoque eadem memoria; quæ aut plerosque & præcipuos quidem Alexandri per Asiam, Syriam, Ægyptum, Thraciam & Macedoniam Successores accurate suis cognominibus distinctos refert; aut tot aliarum quoque Gentium Heroas, Reges, ac plures etiam obscuros ferme vel aliunde ignotos continet, cujusmodi aliquot alia parte hujus operis enumeravimus, unde laterculi Regum aut Ponti & Bospori, aut Thracum, Oesroënorum, aut Parthorum etiam augeri possunt ac illustrari. Ac de Seleucidis quidem & Ptolemæis, præter ea quæ supra quoque adtigimus, fidem facient quæ in illustri Peireskii vita referuntur, quo nemo hac ætate majori studio aut feliciori fato in has antiquitates incubuit; *Ejus scilicet generis (h. e. Græca numismata) coëgerat jam supra mille, quæ forent penitus intacta rei nummarie auctoribus, & cum haberet cusa tam ante quam post Rom. imperium in civitatibus quibusque Græcia Asiæque præcipuis, ex quibus contexerat SERIEM SELEUCIDARUM Principum ab Alexandro ad Romanos usque eam ob rem Sirmondus hanc seriem desideravit cognoscere, ut illius instar seriem principum Ægypti tenere posset.* Quale in-
super

2.
Ad Seriem
et Annos
Regum Ex-
teriorum.

Dissert. 1.
& v.

super monetæ hujus beneficium illustri exemplo docet Arrianus, qui ex Nummis adhuc sua ætate apud Indos Barygazæos exstantibus, aliquot Successorum Alexandri in eo tractu nomina ac notitiam colligit; & quem proinde locum operæ pretium erit adponere demerendis antiquariis valde, si quid judico opportunum: *ὡς ὁ μέχρι νῦν ἐν Βαρυγάζοις ΠΑΛΑΙΑΙ προχωρήσει, ΔΡΑΧΜΑΙ γραμμασιν ἑλληνικοῖς ἐγκεχαραγμένα, Πίσσημα ἦ μὲν Ἀλέξανδρον Βασιλευσάντων Ἀπολλοδότου καὶ Μενάνδρου ἃ quo ad hæc usque tempora Barygazis VETERES occurrunt DRACHMÆ, litteris Græcis inscriptæ, signantes qui post Alexandrum ibi regnarunt, Apollodotum & Menandrum. Immo ne quidem nuda solum Nomina, sed regni etiam Annos in iisdem peregrinis Nummis aut Drachmis signari nonnunquam videas; de quibus altum apud Chronologos silentium, aut male subductus eorum calculus. Prioris fidem faciunt duo insignes nummi, quos forte inter alios penus quondam Peireskianæ, jam apud illustrem Harlæum notabam; duorum nempe Cappadociæ Regum Ariarathis & Ariobarzanis cum adscriptis annis regni, de quibus vulgo silent antiqui & recentiores Chronologicorum aut Historiarum conditores: unus ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΡΙΑΡΑΘΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΑΔ. seu Regis Ariarathis Eusebis vel Pii xxxi; alter, cui cætera similem alia occasione supra tradidimus, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΡΙΟΒΑΡΖΑΝΟΥ ΦΙΛΟΡΟΜΑΙΟΥ ΚΑ. Regis Ariobarzanis Philoromai xxiv. Posterioris autem insigne & memorandum exemplum præbent Agrippæ junioris ultimi Judæorum Regis Nummi, qui hinc Vespasiani aut filiorum Titi ac Domitiani vultus præferunt, illincin averfa aut Figuram stantem cum Cornucop. & spicis, aut Triremim, aut Victoriæ cum annis regni ejusdem Agrippæ ΕΤΟΥΚΘ*

In Peripl.
Mar. Rubr.

ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno XXIX Regis Agrippa*; ΕΤΟ Κ Ϛ
 ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno XXVI Regis Agrippa*; .ΤΟ ΙΘ
 ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑΣ *Anno XIX Regis Agrippa*; ΤΟ ΚΔ
 ΒΑ. ΑΓΡΙΠΠΑ *Anno XXIII Regis Agrippa*, cujusmodi
 suppeditavit mihi Museum Seguinianum jam Chri-
 stianissimi Gallorum Regis, ac priorem quidem cum
 Vespasiani effigie, duos sequentes cum Titi, postre-
 mum cum Domitiani iconibus.

Ejusdem notæ etiam aliquot videas in Gaza Medicea cum Victoria & Titi effigie percussos, ac annos regni Agrippæ κ Ϛ & κ ϙ seu xxvi & xxix. Ex iis autem & superioribus indubie colligas, eosdem tum superflite adhuc Vespasiano signatos, quomodo plures occurrunt Titi ac Domitiani adhuc Cæsarum nummi, ac unde ΚΑΙΣΑΡΟΣ etiam nomen in adlato Domitiani nummo adscriptum, non autem Augusti; tum quam gravis sit geminus quidem error Eusebii in Chronico, & qui illum compilarunt Græculorum Scaligerianæ collectionis, (quod vere etiam auguratus est *ὁ πένυ*) qui ab anno Clau-

Claudii IV regni hujus Agrippæ initium, finem autem Regni & vitæ ab excidio Templi ac anno Vespasiani III arcessabant. Ex quo etiam sua fides Photio adferitur, qui è Justo Tiberiade auctore Agrippa *συγγραφεύς*, refert hunc Regem ad annum III Trajani vitam produxisse. Accedit præterea ad notas & characteres temporum ex eadem memoria declarandos, cum ratio annos notandi varia in pluribus Græcorum, Asiaticorum, aliorumque Barbarorum nummis obvia; tum *Ære* singulares, qualis olim nobilissima *Seleucidarum* seu *Dhilkarnain*, quæ ab Alexandri successoribus duodecimo post ejus mortem anno inducta, in Arabum postea & Christianorum veterum Annalibus celebris remansit. Eiusdem vero vestigia observo in præclaris & antiquis aliquot Nummis eorundem Seleucidarum, ut ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΥΡΙΩΝ IMP. h. e. obvio in aliis nummis more *ρμζ* nempe *ἔτη ἑβδόμῃ πρὸς ἀρχῆς ἑκατῶν*, seu Anno CXLVII, qui incidit in tempora Antiochi Epiphaniis, & Acta ejus contra Judæos, quorum mentio Machabæorum primo, seu biennium ante ejus mortem, quæ nempe anno CXLIX. in eodem libro statuitur. Eiusdem notæ quoque sequens nummus ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ ΣΗΝΡ, seu potius ΕΗΝΡ, ut legendum videtur, h. e. *ἔτη ὀγδόῃ πεντηκῶν ἑκατῶν*, qui annus CLVIII. incidit in tempora Demetrii Soteris & Acta apud Josephum, quæ in Originibus leguntur. Hæc autem eo lubentius monuimus, quod ex similibus Nummorum notis, quas vulgo secure prætereunt antiquarii, liceat demum colligere, non solum ad quæ tempora referri debeant iidem Nummi sed insuper ad quem vel Antiochum, vel Demetrium, vel Ptolemæum spectent, in multiplici illorum, qui eadem nomina & cognomina etiam

3.
Ad Æras
Seleucidarum, Antiochenium,
&c.

In Cimel.
Mediceo.

1 Mach.
III. & IV.

VI. 6.

L. XIII. c. I.

R rrrr gesta

gestarunt, numero. Neque minus hic observandæ peculiare *Æra* nobilissimarum Urbium, *Antiochie* puta, *Tyri*, *Sidonis*, *Ascalonis*, *Gaza*, *Gadzarorum*, *Aradi*, *Cyrrhi*, *Amisi*, ac plurium id genus, quarum accurata notatione eadem Temporum Doctrina non parum juvari potest ac illustrari. Agnovit id pro solita sua solertia magnus Scaliger, qui & inde aliquot urbium id genus Epochas in Canonibus suis Isagogicis firmat ac demonstrat, sed nonnunquam lubrico fundamento, seu descriptis ex aliorum fide depravatis nummorum numeris. Ut vero feliciori fato plures id genus Nummos tractare nobis licuit, ita inde etiam diversas *Æras* illarum Urbium, (quamquam etiam unius gentis) neque ab ab uno capite arcessendas facile licuit observare. *Æra* quidem *Antiochene*, ut celebrioris ob Urbis nobilitatem, ita præter Eusebium in Chronico, haud infrequens apud Euagrium, ac inde apud Scaligerum, Petavium, aliofque majorum gentium Chronologos mentio, qua utitur nonnunquam idem Euagrius in notatione temporum, & quam, ut supra diximus, à concessa eidem Urbi Autonomia petitam docet. Eiusdem quoque exempla suppeditant Nummi, qualis *Gazæ* Palatinæ cum urbis symbolo, capite nempe turrato & inscr. ANTIΟΧΕΩΝ, in aversa autem parte Ara accensa, ET. ΔΙΡ, cui consentaneam Epocham videas in alio Nummo cum Neronis effigie, ac Cestii tum *Syriæ* Præsidis mentione, ΕΠΙ ΚΕΣΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ET. ΔΙΡ. *sub Cestio Antiochensium Anno* CXIV. ΔΙΡ nempe in utroque pro ριδ seu ἕτεi πεπέρτω δεκάτω ἑκαπτεῶ, qui putati ab anno ante Christum XLVIII, quo initium habuit hæc *Æra*, incidunt in annum Neronis x, vel juxta numeros Eusebianos xi, quo tempore *Syriæ* præerat, ut ex Josepho constat, hic Cestius. Unde etiam liquet recte
in.

L. III. C. 12.
& lib. XLII.
c. 2.

in Chronico Eusebii ex versione Hieronymi, adsignatum caput hujus Epochæ; male autem in Fastis Siculis sexennio serius adscribi, quum triennio tantum post superiore numerum supervixerit Nero. Alius quoque Nummus horum Antiochenfium Gazæ Palatinæ, in quo similiter caput turratum, in averfa Aries cum dimidia Luna, confuetum in hac memoria Antiochenfium infigne, & infer. ΕΠ. ΚΟΥΑΔΡΑΤΟΥ ΕΤ. ΕΡ. *sub Quadrato Anno CV.* Huic fimilem videas in additis Patinianiis ad Fulvium, nifi quod pro numeris ΕΤ. ΕΡ. ficut clariffime præfert Nummus Palatinus, adfcriptus fit numerus ΕΤ. Δ. *Anno IV.* qui fi ita legatur in Nummo, referri debet non ad superiorem Antiochenfium Epocham, fed ad annum Neronis IV. Prio- res vero illi numeri CV Æræ Antiochenæ incidunt in annum Neronis III. aut itidem IV. juxta Eusebianos numeros, Rectorem Syriae T. Vinidio (vel ut quidam refingunt, *T. Numidio*) Quadrato, de quo multa Tacitus. Immo alius quoque Nummus Gazæ Palatinæ, cum superioribus capitis turrati & Aræ symbolis, ac in utraque facie ANTIOXEΩN ET. AKP. *Antiochenfium Anno CXXI.* qui proinde referendus ad annum Vefpafiani IV. Quin ejufdem Epochæ neque paulo vetuftioris mentio fieri videtur in duobus Nummis Mediceis, ΕΠΙ ΣΙΛΑΝΟΥ ΓΜ, altero ΔΜ, qui tamen anni XLIII. aut XLIV, hoc eft, IV. aut V. annis ante Chriftum, juxta caput hujus Æræ fupra adfcriptum, in Saturnini & Volumnii Syriae Præfidum tempora, ut è Jofepho liquet, inciderent, non autem Cretici Silani, qui fub extremis Augufti & initiis Tiberii eidem Provinciæ, ut è Tacito notum, præfuit. Neque vero iidem numeri de annis XLIII aut XLIV imperii Augufti explicandi, quibus nondum ifte Silanus fed Quin-

tilius Varus Syriam regebat. Unde de iisdem litteris eundem ulterius in consilium. Ex iis autem ac superioribus Nummis liquido insuper colligas, quod aliquin è Josepho constat, ut in aliis Provinciis, sic in Syria Præsidium Romanorum nomine annos signari solitos. *Laodicensium Æram* uno anno Antiochena recentiore statuunt cum Græca Eusebii Collectanea, seu potius Georgius Syncellus, tum Chronicon Eusebianum Hieronymi in Probo. Neque tamen illius Epochæ occurrit mihi hæctenus vestigium in Laodicensium Nummis, sed alterius vulgaris cum annis imperii Elagabali, LAODICEON Δ, & in aliis Gordianicum Coloniae mentione, quæ deducta sub Severo fuerat, unde etiam illi *Septimia & Severa* seu *Severiana* cognomina in antiquis aliquot Nummis. *Ascalonitarum Æra* mentio itidem in Probo Chronici Eusebiani, & in Græcis Collectaneis adsignatum ejus initium Mario II & Fimbria Coss. vel juxta Scaligerum anno sequenti, Mario III & L. Aurelio Oreste Coss. seu annis ante Æram Christianam CI. Inde vero opportune explicabam nuper nummum horum Ascalonitarum, quem occurrentem forte in Cimeliarchio laudatissimi Principis Durlacensis, celebris antiquarius ad Titum, ego ad superiora tempora referebam, ob adscriptam in aversa parte Epocham ΑΣΚΑΛΩΝΙΤ. ΔΠ. qui numerus LXXXIV ducto initio à superiori capite hujus Æræ, incidit in annum Augusti XXVI. Neque vero aliud nomen quam ΣΕΒΑΣΤΟΣ legebatur in anteriori parte, si quid aliud fuit additum, eo vetustate exeso, neque etiam ignotum, quam parum quadrent signatæ in vetustis civitatum id genus Nummis effigies, ut huic vel illi Cæsari facile possint adaptari. Quod si, ut primo quoque augurabar, addatur littera P quæ nempe in
exca.

Pag. 196.

Pag. 193.

exesa nummi extremitate, ut sæpe accidit, intercidisset, tum ΔΠΡ seu ρπδ vel CLXXXIV non inciderent in annos Titi, sed Domitiani III, ac proinde tribus vel quatuor annis vetustius hujus Epochæ initium esset statuendum, quo Tito idem Nummus adferatur. Videant proinde antiquarii, aut qui Nummos id genus possident, quanto cum dispendio vetustatis & certæ notationis in iisdem explicandis, ejusmodi notæ vulgo parum observentur. *GAZÆORUM* in Ascalonis vicinia *Æram* aliquantum recentiore ac uno anno Philadelphensi minorem statuunt eadem Græca Collectanea, nempe Julio Silano & L. Muræna Coss. seu annis ante Pag. 195. Christianorum *Æram* LXI. quo tempore Syriam & Palæstinam subegit ac ordinavit Pompeius. Unde etiam causam peritæ illius *Æræ* licet mihi ex Josepho eruere, qui de Pompeii Actis illius temporis ac in ea terrarum parte verba faciens, ΓΑΖΑΝ πρὸς τῆς Antiq. lib. XIV. *λαδωσῆ καὶ Ἰόππῳ καὶ Δῶρα καὶ Στρατωνίαν* &c. *παύσις ὁ Πομπηίου ἀφῆκεν ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ καὶ ἀποσέτασε τῆς ἐπιχειρίας*, *Maritimas* vero *GAZAM*, *Ioppen*, *Dora*, *Stratonis Turrim* &c. Lib. 1. c. 3. *has omnes Pompeius LIBERAS esse iussus Provincia contribuit.* Eadem replicantem videas in libris *Αλώσεως*. A parta itaque illa aut recuperata Libertate deduxerunt *Æram* suam in posterum *Gazæi*, sicut ab Antiochenis, Tyriis, Laodicenis, Amisenis, aliisque subinde factum constat, relictis liberis vel *ἀπὸνέμοις*, quemadmodum de quibusdam id genus verissime monuit magnus Scaliger. Illustrat autem id egregie Nummus Hadriani apud illustrem Sevium, ΓΑΖΑ ΜΑΡΝΑ ΔΠΡ. h. e. ρπδ *Gaza Marna* CLXXXIV. De *Marna* apud *Gazæos* cultu alibi diximus, & audiendus adhuc obiter Hieronymus, *Jam & Ægyptius Sera- Ep. ad Lz-tam. pius Christianus factus est, & ΜΑΡΝΑΣ ΓΑΖÆ luget inclusus.*

Rrrr 3. clusus.

In Vita Hi-
larii.

clusus, & eversionem Templi pertimescit. alibi, sed & Itali-
cus ejusdem oppidi municeps Christianus, adversum GAZEN-
ZEM Duumvirum, MARNÆ idolo deditum. Ii autem
anni Nummo adscripti retro putati ad prædictum ca-
put illius Epochæ, incidunt in annum Hadriani VII.
quo cufus scilicet hic Nummus. At rursus, ne quid dif-
simulem, turbare hic videtur alius Faustinae Matris
Nummus, quem descriptum vidi ab eruditis Urbis
antiquariis, ΓΑΖΑΘΚC. qui numerus CCXXIX anti-
quiorem eandem Epocham statueret; quum tamen in
Chronico Siculo septennio adhuc recentior tradatur
superiori numero, ex male ordinatis Consularibus Fa-
ctis. Videndum proinde, annon litteræ illæ ΘΚC alio
referri possent, quam ad Epochæ alicujus notationem,
aut an revera ita signatæ sint in eo Nummo, quem jam
possidet inclyta Regina. Quin ad eandem ex Josepho,
Græco Chronici Auctore, ac Nummo Hadriani ad-
fertam modo horum Gazæorum Æram, referre insuper
aliam licet de qua silent Græca illa aliaque Chronica,
urbis nempe ejusdem tractus Gadarensis, seu Ἡ Γαδάρων,
quam signant itidem antiqui Nummi, ut in Elagabalo
inclytæ Reginae ΑΔΑΡΕΩΝ ΑΠC. seu Gadarensium
CCLXXXI. Legendum enim in eodem ΓΑΔΑΡΕΩΝ,
priori littera Γ vetustate, ut passim accidit, exesa, præ-
ter alia liquet mihi ex Nummo Gordiani apud illustris-
simum Colbertum, cum eodem Triremis symbolo &
inscriptione integra ΓΑΔΑΡΕΩΝ. Iidem autem nu-
meri retro putati ab Elagabali anno ΙΙΙ incidunt in ean-
dem Gazæorum Æram. Sic alius in L. Vero Medi-
ceus ΓΑΔΑΡΕΩΝSKE, seu verius CKE, h. e. CCXXVII.
qui ducto ab eodem capite initio, incidunt in annum
V Veri. Et hæc jam notaveram, quum opportunè iis
lucem ac robur foenerantem Josephum reperio, eodem
de

de illis Pompeii Actis in Syria ac Palæstina loco, καὶ
 ΓΑΔΑΡΑ μὲν μισρὸν ἔμισροθεν κατασκευάσθη ANEKTΙ-
 ΣΕ Δημητρίῳ χαλεζόμην τῷ Γαδάρει. GADARA deinde
 paulo ante diruta INSTAURAVIT in gratiam liberti sui
 Gadarensis Demetrii. Inde itaque ab illa nova instauratione
 petita pro more nova Gadarensium Epochæ. Amiseno-
 rum etiam Æræ haud infrequens mentio in Nummis
 Cæsarianis, & quorum aliquot ab Occone descriptos
 citat in Canonibus Isagogicis ὁ πένυ. Unum hic habes
 è nummis Caracallæ, quem vidi apud illustrem Se-
 vium AMICOT EΛEYΘEPAC ET CME. *Amisi Libe-*
ræ Anno CCXLV. A Libertate ergo illius Urbis, quod
 innuunt quoque alii Nummi, sumendum caput illius
 Epochæ, quam sub Augusto ei adfertam & quidem
 post victoriam Actiacam tradit Strabo; ac proinde à Lib. XII.
 qua ducto initio, referenda superioris Nummi Epo-
 chæ ad annum Caracallæ v vel iv juxta numeros Eu-
 sebianos. Quamquam juxta alium nummum L. Ælii,
 quem ex Occone describit Scaliger, AMICOT EΛEY-
 ΘEPAC ET OYCTPEO. *Amisi Libæ Anno CLXIX,* an-
 ni retro putati inciderent in annum ante Christum
 xxxii seu biennium ante vulgarem Æram victoriæ A-
 cticæ. Unde de vera Nummi illius scriptura eundem
 ulterius in consilium. Idem dicendum quoque de alio
 Nummo, quem adfert itidem in Canonibus Isagogi-
 cis ὁ ἑπτὰμισί, unde diversas Æras horum Amiseno-
 rum, & quidem sub Cæsaribus unius ætatis colligit;
 unam eandem cum Philadelphensibus, xxx nempe
 annis vetustiore, alteram, de qua agimus, ab Augu-
 sti temporibus, sub quo scilicet posterior hæc fuerit
 instaurata. Nihil certe hic commune Philadelphensibus
 & Amisenis. Illa urbs Syriæ, hæc Ponti. Illius
 Æra in Græcis Eusebianis à Ciceronis Consulatu, ac
 proinde

proinde anno ante vulgarem Christianam LXXII. deducta, quo tempore scilicet Romanorum jugum sub-
iit Syria, ac à Pompeio ordinata, Libertate vel Auto-
nomia variis ejusdem urbibus concessa; hæc à tempore
partæ aut recuperatæ sub Augusto Libertatis, ut ante
vidimus, & evincunt plures ejusdem loci Nummi. *Tyrio-
rum* similiter & *Sidoniorum* Epochas signatas itidem vi-
deas in antiquis eorum Nummis. Horum aliquot ab
Occone descriptos adtulit quoque Scaliger, unde ean-
dem *Sidoniorum* cum *Ascalonitis* Æram colligebat. Ne-
que hæcenus alios illorum nummos videre mihi conti-
git, qui ab iis diversi abeant. Priorum seu *Tyriorum* Æra
mentio cum in Chronico Eusebii ad secundum Probi
annum, tum in Actis Concilii Chalcedonenfis, qui
anno retro putati caput illius Epochæ referunt ad an-
num ante Christum CXXIII ac initium regni Antiochii
Grypi, forte quod tum *Autonomi* facti sint Tyrii, ac
eo proinde respexerit Strabo, quum dicit eos cum à
Regibus (Syriæ nempe) tum à Romanis exiguo pre-
tio Autonomiam redemisse, & quod firmat etiam In-
scriptio Puteolana, in qua eadem Tyrus ΙΕΡΑ ΑΣΤΙ-
 ΛΟΣ ΑΥΤΟΝΟΜΟΣ vocatur, non autem quod cir-
ca ea tempora Colonia & quidem Consularis dignita-
te ornata ab iisdem Romanis fuerit, ut Scaligero in-
nuere videbantur verba prædicti Concilii, de quibus
paullo infra. Hujus autem Epochæ memoria in Num-
mis quoque servata videri posset, cujusmodi Medicæus
cum capite turrato & Palma in anteriori parte in aver-
sa cum *Tiremi*, & præter contractum in unam litteram
eleganti compendio Tyri nomen, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
 ΕΞΕ ; qui nummi CCLXV aut si quis mallet CCLXV pri-
ori littera E pro *ira* usurpata, inciderent in annum
Antonini Pii vel I vel V. At longe vetustior idem
Num-

Lib. xvi.

Nummus, ut ex multis indiciis liquet cum artis tum scripturæ, ac proinde citra Romani Cæsaris effigiem aut nomen; adeo ut alia eaque antiquior Æra in eodem quærenda veniat, cujusmodi *Seleucidarum* paullo ante vidimus in vetustis Tyriorum nummis expressam. Ita ejusdem notæ cum superiori Tyriorum nummo, alius Gazæ Palatinæ cum Corona quænea & Clava Herculis nempe Tyrii, & numerorum notis ΙΣ. seu CCX. Sed hæc majus otium, aut accuratius ejusmodi Nummorum, quorum aliqui jam nobis non sunt ad manus, examen flagitant. Viam hic aliis pandimus, quo ignota è suis oculis proferant, ac de his studiis omnique litterarum genere bene merendi laborem non refugiant. Utinam vero & hic magni Emendatoris Temporum, ac veri litterarum Herois vestigiis insisterent, quamquam subinde ab iisdem recedamus, ac ibi quoque, ubi frequentes illas in Græcis Cæsarium Nummis notas L. A. L. B. & similes de annis imperantis tum Cæsaris fumendas præfracte negat, sed de Indictionibus aut Lustris civitatum, quæ eos signarunt, aliis ex fontibus petitis. Neque id evincunt ea quæ adfert exempla, sed ex male iisdem acceptis; ut in Tito L. ΙΑ. seu IX, qui tamen tantum duos annos regnavit; aut Marco L. ΑΔ seu XXXIV, vel Pio etiam L. ΕΙΚΟΤΟΤΤΕΤΑΡΤΟΤ, quorum ille XIX. hic non totos annos XXI II imperavit. At omnino fugit hic ratio virum incomparabilem, quamquam *ιδιωτικῶν* & jocularum opinionem contrariam paullo confidentius vocet. Anni enim illi, quos modo audivimus, sunt Tribunitiæ Potestatis, à qua vulgo solent Græci ejusmodi Æras in nummis constituere; & quot etiam vel Titum, vel Pium, vel Marcum gessisse constat ex longa Romanorum numismatum serie, & veterum etiam lapidum

S s s s s fide

4.
Ad Æras
Imperii vel
Decennales.

Anim. ad
Eustb. pag.
224.

fide. Inde vero, ut notum, longe plures in iisdem aliisque id genus Cæsaribus illi Tribunitiæ Potestatis quam Principatus numeri, quod superstitibus adhuc Decessoribus & natura vel adoptione Parentibus, eam dignitatem, ut initium futuri fastigii, capesserent. Et certe ne quid hic reconditum proferre me quispiam in his antiquitatibus minus versatus putet, vel ex descriptis pridem à Goltzio & Occone Nummis abunde id colligere poterat *ὁ πάλιν*, unde penum suam subinde locupletabat, si eos attentis oculis legisset, ΑΤΤ. ΤΙΤ. ΚΑΙC. ΟΥΕCΠ. CEB. ΑΡΧ. ΜΕΓ. ΤΕΙΜΗΤ. ΔΗ. ΕΞ. ΙΑ. in aliis ΔΗ. ΕΞ. Λ. ΙΑ. seu *Imperator Titus Cæsar Vespasianus Augustus Pontifex Maximus Censor Tribunitia Potestatis XI. aut Trib. Pot. Anno XI*, & quæ sexcenta id genus alibi occurrunt. Ita nihil frequentius in Nummis variarum Urbium, quam ut non alias Æras adponerent, nisi aut imperii aut Tribunitiæ Potestatis annos, qui sæpe iidem numerabantur. Sic passim in nummis Cæsareæ Cappadociæ Metropolis ΚΑΙCΑΡ. ΕΤ. Β. aut ΕΤ. Γ. ut in Severo & Caracalla, aut ΕΤΟΥC Δ in Tranquillina, ΕΤ. Η. CÆSAREÆ in Claudio & similibus, quorum haud exigua superest copia. Quandoque etiam addita ipsa nomina ordinalia ΕΤΟΥC ΤΡΙΤΟΥ, ΕΤΟΥC ΤΕΤΑΡΤΟΥ, aut Ε. ΔΕΚΑΤΟΥ. Λ. ΤΡΙC. Κ. ΔΕΚΑΤΟΥ, ΕΤΟΥC ΠΕΝΤΕΚ. ΔΕΚΑΤΟΥ & similia. Sic in nummo Alexandri Severi ΠΕΡΙΟΔΟC ΔΕΚΑΤΗ, pro Anno x quo regnabat, aut Tribunitiam potestatem gerebat Mameæ filius. Περὶ οὗδ' nempe ibi sumpta non de longiore orbe, quam de annuo solis circuitu, quomodo & frequenter *κύκλ* ac *cyclus* & *circulus* Græcis juxta ac Latinis auctoribus, unde *terdeni annorum cycli* in Hymno Hilarii, Hieronymo autem, *Ecce jam centenus ætatis*.

In Cimel.
Reg. Gall.

Ad Paul.
Concor.

tatis circulus voluitur, de Paulo Concordiensi centesimum atatis annum agente. Alioquin *περίοδος* pro Decæteride in Nummo, quem notabam rursus in Gaza Principis Majorum imaginibus propriisque decoribus inclyti Durlacensis Marchionis, ΠΕΡΙΟΔ. ΔΕΚΑΤ. ET. seu *Periodus Decimi Anni*, hoc est, juxta Romanos Cæsarum id genus Nummos, PRIMIDECENNALES. Neque aliter Eusebius in Proemio Vitæ Constantini, Ἀρπὲ μὲν τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ παντοίων ΔΕΚΑΔΩΝ διητῶν τε καὶ τριητῶν ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ἐν ἑορταῶν δωχίαις πᾶν ἄνθρωπων ἐπανηγόρευεν. nuper quidem magni Imperatoris redeuntium DECENNALIUM Secundorum & Tertiorum PERIODOS universum genus hominum festiuitatibus & conviviiis celebravit. Ita de similibus Quinquennialibus ac Decennialibus Themistius, καὶ ὁμοίως οἱ κύκλοι καὶ ΠΕΡΙΟΔΟΙ τῶν πανηγύρεων, ac libenter Circuli & PERIODI ejusmodi solemnium. Notum utique nova quasi imperii auspicia inde petita; eaque non Conviviorum solum, sed omni præterea Ludorum, Indulgentiarum & Laudationum solemnitate peracta. Unde nova etiam quasi Imperatorum Epocha seu *Periodus Quinquennialis*, aut juxta superiores Nummos *Decennialis*, & sicut alibi rursus Eusebius agens de annis imperii Constantini, χρόνων μὲν βασιλείας ἑξήκοντος ΔΕΚΑΔΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ πλείαις, ac tempus quidem imperii ipsius tribus DECEM annorum PERIODIS absolutis. Quomodo itidem in magno opere Diocletiani & Collegarum annos imperii per Δεκαετηρίδας & Εἰκοσαετηρίδας seu *Decennalia* & *Vicennalia* computat. Imo hinc in Nummis notatæ variæ illæ Periodi, sicut non PRIMIFOLUM sed & SECUNDIDECENNALES, aut juxta Nummum Pii non argenteum duntaxat, sed & areum insignem, SECUNDIDECEM-ANNALES; in aliis

Lib. I. d. VII. Const. c. 18.

Hist. Eccl. l. VIII. c. 13.

Inc. I. 5A
101103

autem ejusdem Pii, Marci, Commodi, Severi, &c. VOTA DECENNALIA, eaque modo SUSCEPTA, modo SOLUTA; sicuti & Tricennalia etiam in nummis magni Constantini, VOTIS XXX seu quæ soluta, ut modo audivimus Eusebium, tribus Decadum Periodis absolutis. Quamquam quod obiter notandum, in quibusdem locis anticipata sint nonnunquam ejusmodi Epochæ; ut de Vicennialibus ejusdem Constantini uno anno Nicomediæ factis, antequam Romæ eederentur, observat in Chronico Eusebius. Cæterum interdum computatæ Æræ ab Anno deductæ Colonia, cujusmodi continuo ante oculos ponunt Nummi Coloniae *Viminensis* supra memoratæ, quæ in Gordiano, sub quo deducta describitur, COL. VIM. ANN. I. II. &c. in Philippo AN. VII. AN. VIII. in Decio autem & Q. Herennio AN. XI. & AN. XII. Quod certe sollicitum non debuit habere sagacem aliquin Antiquarium Tristanum, quo nempe similes annorum numeros occurrentes in nummis hujus Coloniae referret; neque enim spectare ad annos imperii, ac proinde eo tandem confugit, ut de *Annonis* explicet. At nihil erat proclivius, quam eosdem illos Nummos explicare de Annis deductæ illius sub Gordiano Coloniae, qui reperientur totidem existisse sub Philippo aut Decio, quot in iisdem Nummis numerantur, ac pro more aliarum Colonialiarum inde annos suos computandi. Neque felicior Sebastianus Erizzo, qui in simili hujus Coloniae Nummo, pro AN. II legebat ANTI, & de *Antio* Colonia explicabat. Neque vero huc trahendum *Tyri* exemplum, cujus Æram similiter à deducta Colonia computari in Actis paullo ante memoratis Concilii Calchedonensis, existimabat illustri Scaliger. Verba Synodi, prout in ejusdem Actis Græcis

5.
Ad Æras
Coloniae
74177.

Tom. II.
P. 558.

cis & Latinis leguntur, & quæ Nummi mire illustant,
 ac aliqua indigent notatione, *περὶ πέντε Καλιανδῶν Μαγ- Tom. ix.
 πίων ἐν ΚΟΛΩΝΙΑ ΤΥΡΩ ΔΑΜΠΡΟΤΑΤΗ ΜΗ- Confil.
 ΤΡΟΠΟΔΕΙΤΗΡΑΤΙΚῆ ἔτης περὶ τῆς εβδομηχέτης πέν- Act. ix. p.
 ταχοσίου μῆνος Περὶ τῆς δεκάτης, sub die quinto Kal. Martia- 17.ed. Reg.*
rum in COLONIA TYRO CLARISSIMA ME-
TROPOLI CONSULARI anno quingentesimo quarto
mensis Perithis die decima. Adscripta ibi nempe vulgaris
 Tyri *Æra* cum solemnibus loci titulis ac prærogativis.
 Ac primo *Colonia* & simul *Metropolis* eadem dicta, juxta
 consueta ejusdem in nummis Cæsarianis elogia, CO-
 LONIA TYRO METR. aut METROPOL. ac in
 nummo Otaciliæ apud illustrem Sevium, COL. TY-
 METR. ERACL. h. c. juxta alium Caracallæ num-
 mum supra adlatum, SEPT. TYRUS METRO.
 COLONIA ACTIA ERACLIA. Quomodo obviæ
 ac frequentes in aliarum Urbium Nummis inscriptio-
 nes, puta æmulæ *Sidonis, Damasci, Carrarum, Thessalo-*
nicae, ac similium, COL. AUR. PIA METR. SID. *In Politico.*
Colonia Aurea Pia Metropolis Sidon; COL. DAMA. ME-
 TRO. *Colonia Damascus Metropolis;* ΜΕΤΡΟΠΟΛ. ΚΟΛ.
 ΚΑΡΡΗΝΩΝ, *Metropolis Colonia Carrenorum;* ΘΕΣΣΑ-
 ΛΟΝΙΚΗ ΜΗΤΡ. ΚΟ. *Thessalonica Metropolis Colonia,*
 & in sexcentis id genus. Hoc est juxta Aristidem de
 Smyrna, ἐν Ἀμύκῃ ἑξήματα καὶ Μητροπόλεως, *Colonia ha-*
bitu & Metropoleos, & pro more alibi indicato, quo in
 Metropoles deductæ vulgo à Romanis *Coloniae.* Di-
 cta vero *Colonia* eadem Tyrus à Severi temporibus, sub
 quo primum deductæ, sicut præter Ulpianum nobilem *L. r. D. de*
 ejusdem loci civem, evincunt etiamnum Nummi cum *Censib.*
Septimia cognomento, COLON. SEPTIM. TYRO,
 & quale itidem videas in Caracallæ nummo modo ad-
 lato. Unde liquet insuper alius Scaligeri error, qui ab
 Sssss 3 Elaga-

Elagabalo deductam demum credidit, quod in ejus Nummis *Colonia* vocaretur, more scilicet jam ante & sub Severo quidem recepto. *Metropolis* vero eadem Phœnicos à Trajani temporibus in gratiam Pauli Tyrii Rhetoris juxta Suidam. Quamquam & jam olim cum Sidone certasse legatur apud Strabonem, quænam esset *Metropolis*, & in vetustis ejusdem Nummis ante Cæsarium tempora percussis, eadem appellatione ornatur, ΤΥΡΟΥ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. Ut non frustra *Ματῆγα Φωινικῶν* eandem vocarit Meleager in Epigrammate inedito, de quo supra; aut sicut *Phœnices* vulgo, & quidem *primæ Metropolis* in Actis Conciliorum, sic *Metropolis Chanaan* alicubi Basilio vocetur. Unde notæ etiam cum aliunde, tum ex iisdem Synodalibus Actis, ejusdem Tyri cum *Beryto* contentiones, quibus factum, ut non solum Tyrus *Metropolis Phœnicæ primæ*, Berytus autem *Phœnicæ secundæ* dicerentur, sed etiam ut à Theodosii junioris temporibus, juxta Notitiam Imperii, Tyrus *Metropolis Maritima*, altera vero *Libani* diceretur, vel si audis Hieronymum, *Phœnicæ Maritimæ Metropolis Tyrus, Mediterraneæ Damascus*; ut non frustra quoque eidem Damasco *Metropoleos* nomen imputent adlati paullo ante Nummi; aut juxta eos Eugesippus à Cl. Allatio editus, *Damascus caput Syriæ tenenda Metropolis. Λαμπροτάτην* insuper, h. e. *Clarissima* juxta eadem Acta, seu *splendidissima* potius, dicta eadem Tyrus, quomodo signanter apud Ulpianum, *ut est in Syria Phœnice SPLENDIDISSIMA TYRIORUM COLONIA*; & qua ratione, ut alioquin observo, *Splendidissima* vulgo dictæ nobiliores Romani orbis Coloniarum & Metropoles, ut in *Splendidissima Rhetia Provincia Colonia* apud Tacitum, & *Splendidissima Colonia Carthaginiensium* in Gestis Cæciliani, unde & *Splendidissimus*

Lib. xvi.

Homil. in
Psalm. xlii.Quæst. x. in
Genes.L. i. D. de
Genesib.De Germ.
c. 41.

diffimus Ordo eorundem Carthaginensium apud Apuleium; & similiter *Alexandria* & *Laodicea Metropoles* In Florid. *Splendidissima* in Cod. Justiniano, sicut jam ante Floro, *Municipia Italiae Splendidissima*. Unde etiam lux nummo *Sida* Pamphyliae Metropolis sub Licinio Gallieno percusso, CIAHTON AAMIPOTATHCENΔOZOY, *Sidetum Splendidissima, Illustris*. ΤΑΥΤΗΝ vero seu *Consularis* nuncupata in praedictis Actis eadem *Tyrus*, non ut existimabat magnus Scaliger, quod à Consulibus libera adhuc Republ. deducta fuerit, & inde petita ibi more haud infueto loci Epochæ. Ut mittam altum de ea deductione apud Auctores silentium, & aliam ex Strabone indicatam paullo ante originem illius Epochæ, neque conjuncta ibi *Colonia Consularis* adtributa, adeo ut postremum hoc ultimo loco positum ad *Coloniam* referri debeat; neque iis temporibus, ad quæ refertur caput illius Epochæ, h. e. cxxxiii ante Christi Æram, in Romanorum sed Syriae Regum fide *Tyrus*, quæ cum Phœnice reliqua à Pompeio primum Romani juris facta; neque *Colonia* nomine in antiquioribus Nummis, Inscriptionibus, aliisque monumentis ante Severi & sequentium Cæsarum tempora, consueto alioquin more, ornata; neque à Romanis ante Severum, ut modo vidimus, deducta, à quo additum illi urbi *Colonia* & quidem *Septimia* cognomentum. Enumerantur nempe in praedictis Actis more haud infueto variae *Tyri* prerogativæ, *Colonia Splendidissima, Metropoleos, Consularis*, quomodo in Inscriptione Puteolana supra adlata ἱερά, ἄσυλῶν, ἀτάκτων, *Sacra, Inviolabilis, suis Legibus* vocatur eadem *Tyrus, Consularis* autem dicta, quod Scaligerum fugit, quod tum à Consulari regeretur, seu sedes esset Phœnicis Consularis; sicut pari elogio Carthago sedes Proconsularis Africae

Pro-

Proconsularis vulgo appellata, ut liquet cum ex S. Rufo, ipse ubi *Carthago* est *Proconsularis*, & signanter ex Cod. Justiniano, *Et quæ Proconsularis antea appellabatur Carthago*.

L. 2. C. de
Off. Præf.
Præf. Afr.

Quemadmodum nempe, ut vulgo notum, *Consulares*, *Proconsulares*, *Prætorie*, *Præsidiales* Provinciae passim dictæ, quæ à Consularibus, Prætoriiis Præsidibus regerantur, ita etiam lapsu temporis eorum Metropoles, in quibus iidem habebant domicilium, sicut in specie de *Consularibus* notatum videas in Constitutione qua-

L. 1. C. ut
omn. Jud.

dam Zenonis ejusdem Codicis, *sed per id tempus Præsides quidem & CONSULARES nec non Correctores in METROPOLI*. Haud aliter nempe ac Roma & Constantinopolis dictæ passim in utroque Codice & apud auctores legibus ibidem latis cœvos, *Βασιλίδες*, *Βασιλευσσαι*, *Regia*, *Regnantes*, *Augustissima*, quod nempe fedes essent Regnantium seu Augustorum, & quomodo

Lib. XII.

Gangra Paphlagoniæ Straboni jam olim dicta *Deiotari Regia* seu *Βασιλειον*, vel Horatio, *Cræsi regia Sardeis*. Immo inde nonnunquam etiam, non Provinciae sed

Nov. VIII.

Metropoleos Præsides inscripti, sicut *Præses Antiochia* dictus in Novella quadam Justiniani, qui alioquin *Præses Syria prima*, cujus Metropolis Antiochia. Phœnicem autem, cujus *Tyrus*, ut audivimus, *Metropolis*, à Consulari administratam, luculenter arguunt cum Inscriptiones antiquæ & Notitia Imperii, tum Codex Theodosianus, in quo accepta Tyro lex data *ad Consularem*

L. 52. C.
Th. de Decurion.

Phœnices, quod ex aliis etiam legibus ejusdem Codicis Beryti propositis manifestum. Inde itaque *Ἰσαπυλή*, ut observo, seu *Consularis Tyrus* in superioribus Actis. Æra autem ibidem adscripta, ducta à tempore concessæ *Αὐτονομίας*, ut ante vidimus, neque mendum in numeris quærendum cum viris eruditis, quod à vulgari Christianorum Æra diversi sint, quos firmat cum omnium

nummum Codicum Græcorum & Latinorum, ut fatentur iidem docti Conciliorum editores, consensus; tum illustrat abunde, quod consulere iidem potuissent, Chronicon Eusebicum. Et de hoc Concilii loco hætenus. Denique nonnunquam etiam signatæ peculiaris Epochæ, ut in Nummis Græcis Flavioꝝ, ab Anno scilicet *Novi Templi* conditi aut restaurati, ΕΤΟΥΣ ΝΕΟΤΙΕΡΟΥ, aut ΕΤΟΥΣ Ν. ΙΕΡΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ, Anno *novi Templi secundo*, & ita sequentibus, quales vel apud Oeconem in Vespasiano, Tito, Domitiano & Nerva quoque digestos videas. Jocularis vero error Errizzi, ac eorum, qui cum eo ludos hic faciunt, dum annos illos scilicet computant de ædificatione Templi Salomonis. De *Æde Capitolina* enim iidem explicandi, ut verissime certe conjecit horum studiorum decus Seguinus, quæ Vitellianis temporibus, ut paulo ante vidimus, incensa, mox primo anno Vespasiani restaurata fuit, ut ex Tacito scimus. Rem etiam extra dubium ponit *Jovis Capitolini* cum *Aquila* obvia in iisdem Nummis effigies. Unus tamen turbare hic videtur Eusebius, qui in Chronico ad annum Vespasiani IV hanc novam Capitolinæ Ædis restorationem refert, à quo ad mortem Vespasiani VI anni supersunt. Unde anno ejusdem VIII aut IX cudi non potuissent similes nummi, sicut eorum inscriptiones notant. Sed illum triennii metachronismum ex Tacito merito jam ad Eusebium castigavit *de mèvo*, quod invicto etiam argumento adstruunt commemorati modo Nummi. Cedrenum vero more solito hallucinantem mittimus, qui ad annum Vespasiani V. eandem ædificationem refert. Neque vero mirum cuiquam videbitur, inde petitam & signatam hanc Æram, qui vel ex Taciti lectione meminit, quæ consternatio Romæ Hist. IV. 54.

6.
Ad peculiaris Epochas.

T t t t

non

non solum, sed in Provinciis subierit incensa hac Jovis sede, quæ pignus imperii habebatur; & proinde qua deleta finem imperii adesse, & possessionem rerum humanarum Transalpinis gentibus portendi audacter canebant Druidæ. Ut idem hic sit provincialibus usurpatum, studio in res Romanas & erga Jovem suum pietati contestandæ, quod Judæis, aut inde Eusebio aliisque, à prima Templi ædificatione, aut à Salomone ad instaurationem Templi, aut ab Excidio Templi solemnes Epochas arcessere.

*Specimen
Utilitatis in
GEOGRA-
PHIA.*

Sed hæc aliaque id genus flagitant alterius operæ argumentum, ubi diffusa simul & singularis Numismatum veterum præstantia ad ornandam GEOGRAPHIAM veterem, non perfunctorie vel περιεργως aut appendicis vice tradatur. Paratam enim hujus rei copiam nobis præbet, cum ampla Nummorum *Sicilia, Græcia, Epiri, Thessalia, Thracia, Macedonia, Asia, Africa* seges, qui ante Cæsaris tempora percussi; tum infinitus quidam numerus *Coloniarum* vel urbium alioquin Europæ, Africæ, Asiæque, & quidem remotissimarum etiam Provinciarum, Armeniæ, Mesopotamiæ, Arabiæ, quæ in Cæsaris nummis traduntur, & quorum id genus locorum indicem ad hæc ac ultra etiam privatos in usus confecimus, collectum nobis ex ineditis plerisque veterum Cæsarianorum Numismatum monumentis; qualia passim etiam in hoc opere citantur. Horum vero aliorumque ante Cæsariana tempora percussorum fide ac beneficio singulari, ea quæ vel ad ἐξηγητικὴν, vel περιηγητικὴν eorundem locorum notationem spectant; seu ad eorum περιήγησιν & ἰσοχῆαν, circa quas versabantur veteres Geographi; h. e. cum *Historiam* ac *Origines*, tum *Situm & Nomenclaturam* eorundem locorum petere licet ac illustrare. Prioris abunde

unde fidem faciunt, quæ subinde indicavimus, retenta in Civitatum id genus Nummis insignia, unde *Origines* suas indicarent: sicut *Pegasus* in Nummis Syracusanorum; *Palma* Carthaginensium, & in Creta *Lapethi*, *Hierapytnæ*; *Minotaurus* Gelæ, *Tauromenitarum*; *Noctua* Megaræ, *Athenarum* in eadem Sicilia; *Quadrangularis Area*, *Dyrrachiensium*; *Diana* Massiliensium; *Lupa cum gemellis*, *Alexandriæ Troadis*, *Neapolis*, *Germæ*, aliarumque *Coloniæ*, indicant continuo *Matres earundem Urbium*, aut *Corinthum*, aut *Tyrum* reliquamve *Phœniciam*; aut *Cretam*; aut *Athenas*; aut *Corcyram*; aut *Phocæam*; aut urbem denique *Æternam*. Adposita etiam interdum ipsa *Conditorum* nomina, ut in nummo $\text{CTNNAΔΕΩΝ ΔΩΡΩΝΙΩΝΩΝ}$, unde à *Doriensibus* juxta ac *Ionibus* deducta hæc *Phrygiæ Synnada* recte ad *Eusebium* notavit doctissimus *Valesius*. Haud aliter nempe ac *Elidem* ab *Ætolis* conditam ex *Inscriptoribus antiquis* colligit alicubi *Strabo*. Sic hujus vel illius *Herois Conditoris* non effigies solum, sed additum subinde nomen oportune; ut in ^a *Nicaensium* Nummis, $\text{ΤΟΝ ΚΤΙ-CTHN ΝΙΚΑΙΕΙC}$, aut etiam ΔΙΟΝΥCΟΝ ΚΤΙ-CTHN ; ^b *Perinthiorum* cum *Hercule*, $\text{ΠΕΡΙΝΘΙΩΝ ΤΟΝ ΚΤΙCΤΗΝ}$; ^c *Tomorum Ponti*, ΤΟΜΟC ΚΤΙCΤΗC ; ^d *Pergami* ΠΕΡΓΑΜΟC ΚΤΙCΤΗC ; ^e *Apoloniatarum* ΑΛΕΞΑΝΔΡΟC ΚΤΙCΤ . *Nicopolis* ΣΕΒΑΣΤΟΥ , vel ΣΕΒΑΣΤΩ , aut juxta nummum *Regiæ Gallorum Gazæ* ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΚΤΙCΤ . vel etiam ΑΥΓΟΥCΤΟC ΚΤΙCΤΗC ; ^f *Romæ* denique ΡΟΜΥΛΟ CΟΝΔΙΤΟΡΙ : unde, si aliunde lateret, à *Baccho*, *Hercule*, *Tomo*, *Pergamo*, *Alexandro*, *Augusto*, *Romulo*, easdem urbes conditas liqueret, certe eosdem ab indigenis pro *Conditoribus* ac *Diis* proinde habitos.

Tttt 2 Etenim

r.
Ad Origines. Histoniam & Privilegia locorum.

^a In Cimel. Ill. Sev. & Seguin.
^b In Cimel. Regin.
^c In Cimel. Christ.
^d In Cimel. Medic.
^e In Imag. Urin.
^f In Cimel. Regin. & Seguin.
In Cimel. Regin.

Etenim antiquissima hæc & prima quidem, ut mihi videtur, causa Apotheoseos vel τῆς Ἡρωικῶν τιμῶν; unde passim, ut alios mittam, Diodorus divinos aut heroicos honores huic vel illi tributos docet ὡς κτίστην seu ut Herodotus, ^a Strabo, alii, ὡς οἰκιστῆ; ^b Justinus, *Jafoni totus ferme Oriens UT CONDITORI divinos honores, &c.* & aperte de Constantino Aurelius Victor, *hinc PRO CONDITORE seu DEO habitus.* Haud aliter nempe ac primus olim ejusdem urbis Conditor *Byzas*, aut *Battus*, aut *Docimus*, aut *Hercules*, aut *Seleucus Heros*, depicti olim in vetustis Nummis *Byzantii*, *Cyrenarum*, *Docimi*, *Heraclea Pontica*, & *Antiochie*, quarum κτίστην scilicet seu Patres traduntur: & signanter proinde, ut solet, Poëta, tanquam de cœlesti supremi Numinis beneficio,

O Regina, novam cui condere Juppiter urbem.

Sed de his alibi, ubi de veterum Apotheosi. Atde jam solemnia urbium id genus *Sacra*; *Ludos*; *Conventus*; *Pacta*; *Primatus*, *Colonia*, *Libertatis*, *Inviolabilis*, *Autonomia* Jura & Privilegia, aliaque vulgo parum nota, aut inter eruditos etiamnum controversa. Neque pauca certe hujus generis hac ipsa dissertatione aut alibi etiam adtigimus, quæ vel fidem dictis abunde adstruant. Ita non *Epheso* solum aut *Smyrna*, non *Nicomedia* vel *Nicea*, unum vel perpetuum *Asiæ* aut *Bithyniæ Primatum* adscribendum, de quo notæ vel ex *Dione* ac *Aristide* earum urbium contentiones, satis arguunt Nummi, in quibus ΕΦΕΣΙΩΝ sæpenumero, modo ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ, modo etiam ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ, tanquam ΠΡΩΤΩΝ ΑΣΙΑΣ seu *Primorum Asiæ* signata memoria. Sic modo ΝΕΙΚΑΙΕΙΣ ΠΡΩΤΟΙΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ, *Nicaenses Primi Provinciae*, in *Domitiani* nummo *Regiæ Gallorum Gazæ* inscripti; modo ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΗ ΒΕΙΘΥΝΙΑΣ ΝΙΚΟΜ. *Metropolis & Prima Bithynia Nicomedia* signata in duobus ejusdem Domitiani nummis, quos possidet eadem Gaza, ac similiter in nummo Antonini Pii Mediceo ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΜΗΤ. ΚΑΙ ΠΡΩΤ. *Nicomedia Metropolis & Prima*. Adeo ut non frustra, aut citra recepti jam moris exempla, commune illius urbis ΠΡΩΤΩΝ seu *Primatus* titulum, vel Aristides vel Dio suasisse videantur. Immo inde videas, non abs re in postremo nummo *Metropoleos* ac *Primæ* nomina, quamquam de eadem urbe distingui; ut *Primæ sedes* ac *Metropolis* aliquando in Antiquitatibus Ecclesiasticis, sicut in quodam Canone Concilii Africani, ut *Matricula & Archivus Numidia & apud PRIMAM SEDEM sit & in METROPOLI, id est Constantina*. Alioquin inscripta eadem *Nicomedia* in aliis Nummis ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΡΩΤΗ; sicuti etiam *Amasia* ΜΗΤ. ΠΡ. ΠΟΝ. aliquando ΜΗ. Π. Π. nempe *Metropolis Prima Ponti*, in præclaris nummis Severi, Caracallæ, & Alexandri, quos recondit rursus Cimeliarchium Regis maximi, aut illustris etiam Sevii; ac unde etiam liquet cur vel *Amasia Pontica* dicatur in Chronico Eusebii, aut in Novella Justiniani, PONTICA AMASIAM & *Neocæsaream* duas habuit METROPOLES, & *primam* quidem, ut hic videmus, Amasiam. Quamquam & aliam ejusdem tractus *Metropolim* signent etiam alii Nummi, quos versavimus itidem, haud vulgares, sub Commodo, Crispina, Pertinace, Geta aut Gordiano percussis, nempe ΤΟΜΕΩΣ ΜΗΤΡΟ. ΠΟΝΤΟΥ, & præ quibus *Tomei* hunc *primatum*, quod vix aliunde constare arbitror, sibi jam olim vindicasse videtur *Amasia* juxta superiores Nummos. *Πρώτη* equidem seu *Primæ* vulgo Græcis dictæ, quæ Romanis *Metropoles* seu gentis capita,

Can.

LXXXVI.

Nov.

XXVIII. C. 2.

In Cimel.

Regin.

Christ. &

Medic.

De Aedif.
l. v. c. 4.Bell. Van-
dal. l. i. c. 4.l. 6. D. de
Exculat.Nov.
Theod.
l. 10.De vit.
Const. l. 111.
c. 50.

pita, ut observat Procopius agens de Cæsarea Cappadociae, ἐξ ἧ δὴ καὶ αἱ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ἀξίωμα ἦλθεν ἕταυ γὰρ πόλιν τὴν ΠΡΩΤΗΝ ἔειδεν καλῶσι Ῥωμαῖοι· ex quo METROPOLEOS dignitatem adsecuta est, ita enim primam gentis urbem vocant Romani. Hinc etiam eidem Procopio altera Cæsarea Mauretaniae secundae Metropolis, dicta alibi Μαυρητανίας πρώτη, & Eunapio Τυρίας Phœnicis Metropolis, πρώτη Φοινίκων, & in Actis Apostolicis Philippi πρώτη partis Macedoniae, ac similiter in præclaro Lesbi nummo Musei Seguiniani jam Regii, ΠΡΩΤΗ ΛΕΣΒΟΥ ΜΤΤΙΑΝΗ. Hinc Romanis etiam non Metropoles solum, ac sicut Procopio, πρώτη ἔειδεν, sic Modestino Metropoles gentium dicta, sed cum primæ etiam, tum principes & principatum tenere, ut sæpe in Cod. Theodof. & Novellis, dummodo civitas que eligitur totius provinciae teneat principatum: unde in Epistola Leonis I. de Arelate, principatum tenere in seculo pro jure Metropolitico, aut quomodo Nicomediam vocat alicubi Eusebius τὴν Βιθυνῶν ἀρχαίαν. At nonnunquam quod notandum, sejunctæ eadem prærogativæ, ut nempe Metropolis caput gentis, Prima autem denotaret primatum in ludis & certaminibus sacris, qui per vices transibat ad plures, & de quo vulgo inter se dissidebant nobiliores ejusdem gentis urbes, ut aliunde liquet ex Dione Chrysoft. & Aristide. Quo sensu etiam titulum illum ΠΡΩΤΗΣ aut ΠΡΩΤΩΝ videmus promiscue sumi in superioribus nummis, ab Asiae Proconsularis urbibus non Epheso solum, sed præterea Smyrna, Pergamo; ac eundem sibi vindicantes in Bithynia Nicomedienses & Nicaenses, ita tamen ut utrisque commune evaderet illud ΠΡΩΤΗΣ adtributum, quod notat etiam Dio Pruseus, Metropoleos autem nomen cæstate adhuc penes unam Nicomediam remaneret: quæ proinde

proinde ut diversas etiam prærogativas, ambos ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ & ΠΡΩΤΗΣ titulos sibi tribuit in adlatis paullo ante nummis Regiis & Mediceis. Unde jam lucem mutuari possunt, quæ à viris longe doctissimis operose disputantur de *Primatibus & Metropolitibus* Africæ, ac de discrimine *Prima Sedis & Metropoleos*, quale ab iisdem in controversiam vocatur; aut denique cur πρώτοι dicantur passim Metropolitanæ Primates in Collectionibus Canonum. Sed hoc obiter. Quam insignis vero Nummus ejusdem Asiæ Proconsularis, ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΕΒΔΟΜΗΤΗC ΑCΙΑC, *Magnetum Septima Asiæ*; quem nummum Cimeliarchii ante Patiniani jam Regii luculenta declaratione alibi illustramus, quum ea non liceat ita paucis ac aliud quasi agendo, defungi. Qua occasione insuper ea, quæ ad *Primum* ac ordinem ejusmodi locorum spectant, ventilantur; & cur in aliis Nummis vel SIDON ASIÆ ΜΕΤΡΟΠΟΛΙC; vel *Sardis Asiæ, Lydia, ac Græcia Prima Metropolis* dicatur in nummo inelytæ Reginae, item Christianissimi Regis, nempe CΑΡΔΙC ΑCΙΑC, ΑΤΔΙΑC, ΕΛΛΑΔΟC, Α ΜΕΤΡΟΠΟΛΙC, quæ alioquin in Actis Synod. Constantinopolitanæ habitæ sub Flaviano vocatur *Metropolis Provincia Lydia, Σαρδινῶν Μητροπόλεως ἡ ἐπιτοχίας Λυδῶν*. Quot etiam aliæ urbes *Metropoles* iisdem nummis inscriptæ, quod aliunde nesciremus, & quale nomen seu ἄξιωμα, non unam jam aut alteram, ut aliunde scimus factum, sed plures etiam unius Provinciae civitates sibi vindicasse iidem arguunt. Quanta vero lux inde aut Ulpiano, eo loco quem minus adsecuti sunt interpretes, sicut alibi docebitur, ubi primam inter Metropoles *Ephesum* ab Asiæ Proconsule adtingendam tradit, aut vero subscriptioni, quam videas in Actis sextæ Synodi OEcumenicæ, *Theodorus* AG. XVIII. mise-

l. 4. §. 5. D.
de off. Proc.

AG. XVIII.

mise-

misericordia Dei. Episcopus EPHESI METROPOLEOS PRIMÆ ASIANÆ Diocæseos definiens subscripsi. Immo haud obscura fax inde ad percipiendam originem Jurium aut *περὶ βεβαιῶν* Ecclesiarum priscae communitatis Christianorum, qui non extra solum, sed & intra muros Iliacos, natus iis de rebus, easque acerrimas & exitiales tandem contentiones scimus. Jam locorum *Situm* quam luculenter eum indicant & quasi in conspectu ponunt id genus Nummi? Meministi procul dubio, quod de Homero observat Geographus, eum singulis propria sua loca adsignare, aliam urbem saxosam; aliam in extremo sitam; aliam Columbis abundantem; aliam Mari vicinam vocare. Id vero videas vulgo præstare hos Nummos, in quibus non *Fluvii* solum, aut *Maris*, aut *Montis* adpicta vulgi symbola; sed ipsa etiam adscripta nonnunquam nomina, quo plures nempe urbes ejusdem appellationis opportune dignoscerentur. Hujus generis in superioribus commemorata Ciliciæ vel Isauriæ *Seleucia ad Calycadnum* fluvium in tradito Philippi nummo, ac in aliis Elagabali & Treboniani Galli, *ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ* vel *ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΚΑΛΥΚΑΔΝΩ*; quo nempe distingueretur aut à *Seleucia ad Tigrim*, aut à *Seleucia ad Orontem*, de qua agitur lege unica de Classicis Codicis Theodosiani, & quæ alioquin *Seleucia Syria Pieria* seu *ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ* inscribitur in variis nummis Trajani, Marci, Antonini Caracallæ. Sic ad *Meandrum* fluvium *Tripolim*, *Antiochiam*, *Apameam* sitas tradunt alii Nummi, ut *ΤΡΙΠΟΛΕΙΤΩΝ ΜΑΙΑΝΔΡ.* apud Cl. Seguinum; *ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΜΕΑΝΔΡΟΣ* in Trajano Decio Farnesi Principis; & *ΑΠΑΜΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ* in Tiberio Reginae Christianæ. Plures nempe, ut notum, *Antiochia*, *Apamea*,

3.
Ad Situm
locorum.

Strab. l. 1.

pameæ, Tripoles, quo modo apud Livium, *ad Antiochiam* L. xxxviii.
super Meandrum amnem, aut apud Eusebium, *ἐν Ἀπυ-* C. 13.
μεία τῆ πρὸς Μαίανδρον; aut ad earum exemplum *Magne-* Hist. Eccl.
siæ in inscriptione Epistolæ, quæ Ignatio tribuitur, L. v. c. 16.
Μαγνησία τῆ πρὸς Μαίανδρον, apud Livium, *Magnesia que* L. xxxviii.
super Meandrum est, (sicut Plinio ut jam vidimus, *Seleu-* C. 45.
cia supra amnem Calycadnum) immo inde Phlegonti juxta
 Stephanum dicta *Μαίανδρόπολις*. Quin Regio ipsa ad-
 jacens huic fluvio ab eodem denominata, ut *Meandri*
Campus, apud Arrianum; haud aliter ac *Hermi Campus*, Lib. v. περ.
Cassiri Campus, aut nota inter duos amnes Regio simi-
 liter Polybio in Excerptis, τῶ καλῶ πεδίῳ καλεῖσθαι μέσσην Pag. 28.
Εὐφράτης καὶ Τίγριδι. Alioquin præter *Meandrum* aut
Calycadnum, cum idem *Euphrates* ac *Isser*, tum *Nessus*,
Hypius, *Rhyndacus*, *Marsyas*, *Sagaris*, *Glaucus*, *Thra-*
ciæ, *Bithyniæ*, *Mœsiæ*, *Phrygiæ*, *Achaïæ* fluvii cum
 adjacentibus locis commemorati: ut ANΤΙΟΧΕΩΝ
 ΠΡΟΣ ΕΥΦΡΑΤΗΝ in nummo Severi apud Trista- Tom. 11.
 num; ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΙΣΤΡΟΝ aut ΠΡΟΣ P. 21.
 ΙΣΤΡΩ in Macrino, Elagabalo, Gordiano, Cimeliar-
 chii Inclytæ Regiæ, Medicei, & Lomeniani; rursus
 ΟΥΛΠ. ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΠΡΟΣ ΝΕΣΤΟ, ad *Nes-*
sum fluvium scilicet à Trajano conditæ ac *Ulpia* ab eo
 denominatæ; ΠΡΟΤΣΙΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΠΙΩ in L.
 Vero *Gazæ* Medicæ, aut *Maximo* & *Gallieno* Regiæ
 Gallorum *Gazæ*; sicut occurrit etiam in Latinis Actis
 primi Concilii Nicæni, *Hesychius Prusensis juxta Hypium*
fluvium, non *Hippium*, ut ibi hodie legitur, errore et-
 iam, quod alibi jam monuimus, apud varios auctores
 obvio. Sic ΑΠΟΔΛΩΝΙΑΤΑΝ ΡΥΝΔΑΚΟΣ & Α-
 ΠΟΔΛΩΝΙΑΤΑΝ ΠΡΟΣ ΡΥΝΔΑΚΩ in Marco &
 L. Vero *Augustæ* Regiæ, apud Strabonem vero A- Lib. xlii.
πρωία τῆ Ρωδάνου; aut denique in nummo Apamen-
 sium
 V u u u u

fium alibi jam à te descripto, ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΑΡΣΥΑΚ
 ΚΙΒΟΤΟΣ, quod ad fluminis Marsyæ ostia esset si-
 ta hæc *Apamea* eadem cum superiori ad Mæandrum,
 ac ab eo situ *Cibotus* etiam dicta, juxta Strabonem, Plin-
 nium aliosque. In Tabula Peutingeri similiter *Apamea*
Ciboton. Sic ejusdem Phrygiæ, vel juxta alios, Lydiæ
 fluvius *Sagaris* in nummo Juliæ Piæ, quem post Golt-
 zium & Ortelium Occo descripsit, ΝΙΚΕΩΝ ΚΑΡΑ-
 ΡΙC. *Glaucci* quoque Achaiæ juxta Pausaniam Fluvii
 nomen ac typus, & simul *Eumenia* Urbis ad eum sitæ
 mentio in antiquo nummo quem nuper in Sicilia tra-
 ctabam, ΕΥΜΕΝΕΩΝ ΤΑΥΚΟΣ. *Xanthi* itidem
 memoria ac typus in nummo Lomeniani Musei, ΚΥ-
 ΜΑΙΩΝ ΞΑΝΘΟΣ. Quum autem eo nomine flu-
 vius alius in Troade, alius in Epiro, alius in Lycia à
 Geographis collocetur; haud facile liquere videretur,
 cur *Cumæis* tribuatur, quos notum vulgo vel in Æolide
 vel in Campania sedes habuisse. Quærendas proinde
 alias *Cumæis*, quo nomine urbs etiam in Pamphylia à
 Stephano ponitur, κύμη πόλις Αιολίδος &c. καὶ Παμφυ-
 λίας. Eidem vero Pamphylia finitima Lycia, in qua
 fluvius *Xanthi* nomine Straboni, Ptolemæo, aliisque
 commemoratus; & ad quem proinde sitas eandem Ly-
 ciæ aut Pamphylia *Cumæis* ex insigni illo Nummo, ne-
 que aliunde quod sciam, discimus. Signatus vero idem
Xanthus opportune ad discrimen *Cumarum* cum in
 Æolide tum in Italia; quarum urbium plures existant
 nummi in Gaza inclytæ Reginae & Mediceæ, cum sola
 inscr. ΚΥΜΑΙΩΝ, si unum excipias Mediceum in
 Nerone, qui *Casariensium* epitheton præfert, ΚΑΙΣΑ-
 ΡΕΩΝ ΚΥΜΑΙΩΝ, more per ea tempora haud infre-
 quenti. Neque prætereundus *Smyræorum Meles*, non
 jam in nummis Amaltrianorum ad indicandos Home-
 ri

ri natales, sed cum Urbe quam præterfluebat, in Sabina nummo ejusdem Musei Lomeniani, ΜΕΛΗΘΕΜΥΡ. De quo *Melete* audiendus Himerius apud Photium, Bibl. Cod. cclxiii. cui describitur ortus in suburbiis Smyrnæis, productus à multis fontibus haud procul scaturientibus, statim flumen profluens, cypressò & arundinibus vernans, quod mari postea miscetur. Accedant eidem vicinam Pergamum partim intermeantes, partim præterfluentes juxta Plinium fluvii, *Selinus* & *Ceteius*, ac proinde uterque opportune expressus in insigni Pergamenorum nummo, cui discussis quas ei offuderat nobilis antiquarius tenebris, aliquam in superioribus lucem adtulimus, Pag. 485. *CEAEINOC KHTEIOC ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ.* Ita in Hispania tradita jam supra *DE TOSA HIBERA*; & similiter apud Ant. Augustinum *HIBERA SENTIA*, quod nempe ad fluvium *Hiberum* essent sitæ, à quo ipsi Hispaniæ antiquum *Hiberiæ* nomen, ut præter Polybium auctor est ^a Charax apud Constantinum & ^b Ammianus; immo si ^c Philostorgium audias ^a De Adm. Imp. l. iiii. c. 24. ^b L. xxiii. ^c Lib. ix. *Hiberiæ* rursus sua ætate pro Hispaniis dictæ, *HIBERON* c. 17. *fluvio qui per eas fluit, priorem appellationem vincente, Ἐδὲ ἀπὸν ῥέοντι Ἰβηροῦ ποταμοῦ τὴν ἀνατολὴν Ἰβηρικῶν τῶν ὀνομασίαν.* Alioquin Ammiano præter hanc *Hiberiam*, *Adiabena* insuper, *Ægyptus*, *India*, *Syria Euphratensis*, & *Bactica* à fluviis itidem dictæ regiones commemorantur, ut nihil dicam de sexcentis urbibus, quæ fluviis itidem ἑμῶν μοι, & unde *fluviatilem Agrigentum* vocat alicubi Pindarus, *ποταμὸς τῆς Ἀκράγαντι.* Od. vii. Pyth. Hinc Juliano etiam designata Constantinopolis per urbem ad Bosphorum, *Ἰπὲρ τῶν Βοσπόρων ἰλίς;* sicut apud Arrianum Orat. i. p. 14. de Chalcide, *Ἰπὲρ τῶν Ἐυδῶρων.* Etenim loca ad *Mare* Lib. ii. c. 12. sita innuunt quoque id genus Nummi, non solum ad ἀναβ. positos *Neptuni*, *Tritonum* aut *Nereidum*, *Tridentis*, *Trivium*,
Vuuuu 2 mium,

mium, Prora, Acrostolii, Delphinorum, aliorumque maritimorum Piscium symbolis, sed aperta quoque mentione, ut ΠΡΟΥΚΙΕΩΝ ΠΡΟΣ ΘΑΛΑΑΚΑΝ, ad discrimen superioris *Prusadis* ad fluvium *Hypium*, & præterea in Nummo, quem notavi in Regia Gaza Parisiensi, sub Constantino Magno percussum, BONONIA OCEAN. seu *Oceanensis*, qui scilicet eandem fecernit à Bononia Galliae Togatae, aut altera quæ ad Dravum fluvium apud Geographos. Ut vero *Fluvii & Mare*, ita *Montes* quoque eadem de causa nonnunquam adscripti; puta *Argæus, Taurus, Libanus, Olympus, Rhodops, Sipylus, Paneas*. Prior mons Cappadociae, ad quem *Cæsarea* ejus Metropolis, expressus in nummo insigni L. Veri ejusdem Regiæ Gazæ, ΑΡΓΑΙΩ. ΕΤ. Β. seu *Argæo Anno II.* qui alioquin, quamquam suppresso nomine, frequenter depingitur in nummis ejusdem *Cæsareæ* sub ΑΡΓ. ΕΙ. montis pedibus sita, juxta

- Lib. xx. Ammianum, ac præter Plinium aut Geographos, apud Sozomenum ἡ πᾶσι τῶν ΑΡΓΑΙΩ ΚΑΙΟΥΡΕΙΑ: sicut
- Lib. v. c. 4. alibi apud eundem locus *Macellum* dictus, similiter πᾶσι τῶν Αργαίων ὄρεα, non ut ibi legitur *Αργέω*. Index nempe superior Nummus eique similes, illius cultus, quo hunc montem *Argæum* vulgo prosequabantur Cappadoces, cujus argumentum quoque suppeditabat Gemma illa antiqui operis, eundem montem referens, cujus fit mentio in vita incomparabilis Peireskii. Non
- Lib. v. c. 2. audiendus vero Trifanus, qui similes Nummos hujus *Cæsareæ* cum eo Monte & inscr. ΜΗΤΡΟ. ΚΑΙ C. ΕΤ.
- Tom. 11. P. 223. ΗΠ. ad *Cæsaream Philippi* refert, & montem *Panium* de quo mox. Haud enim aliam, quam nobilissimam illam Cappadociae Metropolim signant plures id genus Nummi cum Monte, Metropoleos, & similis *Æræ* mentione. Geminus eidem error neque Trifani solum,

lum, sed qui erranti præivere Sozomeni & Cassiodo-
 ri, qui à Claudio pro Mazaca *Cesaream* eandem dictam Lib.v.c.22
 tradidere, & quod in postrema & luculenta Sozomeni
 editione aliquam viri doctissimi notationem mereba-
 tur. A Tiberio enim impositum id nomen, regno Ar-
 chelai in Provinciam verso diferte tradit in Chronico
 Eusebius. Causa illius erroris ex communi utriusque
 Cæsari *Tiberii* nomine profecta mihi videtur, ut saepe
 alias factum, & quod alibi quoque monuimus. At idem
 Chronici illius interpret Hieronymus, duobus tamen In Efa. c.
 locis Commentariorum, à Cæsare Augusto ita deno- LXVI.
 minatam tradit, cui prævisse videtur S. Rufus, Con- In Ezech.
 stantinus vero Porphyrogenneta etiam à J. Cæsare. c. xxvii.
 Quum tamen de hac Cappadociae Metropoli scriberet
 ipse Cappadox Geographus, ut hoc recte observat
 Tristanus, hoc est sub initiis Tiberii, *Mazaca* tantum
 aut etiam *Εὐσιβεία* vocabatur. Neque etiam S. Rufus
 signanter ab Augusto Cæsare, sed in honorem Augusti
Cæsaris ita dictam hanc *Cesaream* refert; quod alias à Ti-
 berio factum scimus, & Augusti exemplo, à quo plu-
 res urbes & Coloniae nomine Decessoris *Juliae* cogno-
 minatae. Quamquam ne quid dissimulem, Hierony-
 mo, aut si vis etiam Rufo, suffragari videantur num-
 mi sub Augusto cusi, cum Monte & ΜΗΤΡΟΠ. ΚΑΙ-
 ΣΑΡΕΙΑΣ mentione, & cujusmodi apud Tristanum Tom. II.
 videas cum Aquila in summitate Montis, & inscr. P. 223.
 ΚΑΙ ΣΑΡΕΙΑΣ. Neque enim illos ad *Cesaream Pala-*
estina referas, aut cum eodem Tristano ad *Cesaream Pa-*
neada, ob ea quæ mox indicabuntur. Neque etiam no-
 vum aut insolitum, ut urbs illa Regni caput, à Rege
 Archelao reverentia Augusti *Cæsarea* nuncuparetur.
 Adeo ut inter dissidentes Auctorum relationes, unum
 obstare videatur Strabonis silentium, quominus ad
 V u u u 3 Augu-

Augusti tempora eadem nomenclatio referatur. Cæterum præter *Argæum*, alios Montes paulo ante enumeratos tradunt similiter Nummi, aut ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΤΑΥΡΟΤ apud Goltzium; aut ΗΛΙΟΠΟΛΙΣ ΠΡΟΣ ΛΙΒΑΝΟΝ in Caracalla inclytæ Reginae, sicut apud Sozomenum legas πλὴν πρὸς τῷ Λιβάνῳ Ηλιόπολιν, seu verius juxta constantem nummorum scripturam, Ηλιόπολιν, quomodo & ΗΛΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΝ ΛΙΒΑΝΩ Musei Lomeniani; aut ΑΔΡΙΑΝΩΝ ΠΡΟΣ ΟΑΥΜΠΟΝ in Severo ejusdem Reginae; aut in Antonino Pio juxta præclarum Nummum Philippopolarum Thracum Musei Seguiniani, cui geminum quoque notasse memini in Gaza Barberina ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛ. ΡΟΔΟΠΗ, cum muliere scilicet illi Monti cognomini infidente; aut ΜΑΓΝΗΤΩΝ; aut ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΣΙΠΥΛΟΥ vel ΑΠΟ ΣΙΠΥΛΟΥ in nummis Juliae Mamae, Otaciliae, Gordiani, Gallieni, aliisque, ad discrimen nempe commemoratae paulo ante *Magnesia ad Meandrum*. Unde etiam adferitur scriptura apud Livium, quam antiqui aliquot codices præferunt, *Magnesia ab Sipulo*, & quam non continuo improbandam cum viris doctissimis Livii sospitatoribus, descriptus postremo loco Nummus luculenter arguit. Varie enim nonnunquam ista efferebantur, *ἠὲ Σίπυλον, πρὸς Σίπυλον, ἠὲ Σίπυλον, ἠὲ Σίπυλον*; quorum priora habet Strabo in commemoratione hujus *Magnesia*, posterius cum aliquot Nummi, quales videas etiam apud^a Trifanum, tum^b Tacitus, *Magnetes à Sipulo*,^c Livius vero frequenter *ad Sipyllum*, & loco modo indicato *ab Sipylo*. Sic quod egregie insuper potest firmata aut illustrat, *Seleucia à Tigri*^d Luciano, *Διογενὴς ἢ ὁ Σελευκίδης ἠὲ ΤΙΓΡΙΟΣ*. Quamquam distinguunt nonnunquam accurati auctores situm *in monte,*

Lib. xxxvii.
c. 44.

Lib. xi. &
xiii.

^a Tom. ii.
p. 429.

^b Annal. iv.
47.

^c L. xxxvii.
c. 11. 37. 44.

^d In Ma-
crob.

te, ad montem & sub monte. Unde ut intra hujus *Sipylli* ambitum maneamus, Smyrna antiqua ἐν τῷ Σιπύλλῳ dicta ^a Aristidi; altera vero ἐπὶ τῷ Σιπύλλῳ, sicut apud ^b Me- ^a Monod. ^{de Smyr.} ^b Phot. Bibl. ^{C. cccxxiv.} ^{Lib. v. c. 39.} mnonem πρὸς τὸ Ὀλύμπιον; tertia autem uno pede disjuncta: ex quo etiam adsequimur, cur Plinius Smyrnam vocet *Sipylum Tantalidem*. Ita Cæsarea Philippi in præclaro Marci Aurelii nummo Mediceo, ΚΑΙ C. CEB. IEP. ΚΑΙ ΑCΤ. ΤΠ. ΠΑΝΕΙΩ. *Cæsarea Augusta Sacra Et Inviolabilis Sub Paneo*; ad discrimen nempe superioris *Cæsarea sub Argæo*, aut alterius vicinioris in Palæstina. Hinc autem liquet cur eadem juxta alios nummos dicta sit CÆSAREΑ PΑΝΙΑΣ, vel *Paneas*; non ob cultum *Panis* simulacrum, sicut tradentem videas Phi- ^{L. vii. c. 2.} lostorgium; neque à vicino fonte *Paneade* juxta Plinium, & cui vulgo viri docti ac inter eos vir summus ad Solinum suffragantur, sed à Monte ipso sub quo jacebat dicto *Panio* juxta ^a Josephum, & Πανεία ἕρεθι ^a Bell. Juri. ^{l. i. c. 16.} ^b Hist. Eccl. ^{l. vii. c. 17.} diserte apud ^b Eusebium, secundum superioris Nummi scripturam, & quidem postquam hanc Cæsaream Philippi à Phœnicibus *Paneada* vocari indicasset. Ab illo Monte itaque *Paneo* vel *Panio* cum fontes Jordanis, qui ad ejus pedes, ut tradit idem Eusebius, tum Urbs ipsa *Paneadis* denominationem accepere. At insignis hic rursus Tristani hallucinatio; qui nummum Augusti ^{Tom. ii.} paullo ante adlegatum cum Aquila in summitate ^{P. 223.} Montis, & inscr. ΚΑΙ CΑΡΕΙΑΣ de hac ipsa *Paneade* interpretatur, & ei hoc *Cæsarea* nomen inditum statuit à magno Herode, quod tamen à filio Philippo Tetrarcha demum nacta, ut disertissimis verbis neque uno loco tradit Josephus, ΦΙΛΙΠΠΟΣ ἡ πῶ ΠΑΝΕΑ- ^{Antiq. lib.} ΔΑ πῶ πρὸς ταῖς πηγὰς τῆς Ἰορδάνου καὶ σκεδάσους ὀνομάζει ^{XVII. c. 3.} ΚΑΙ CΑΡΕΙΑΝ, PHILIPPUS vero PANEADA sitam ad Jordanis fontes adificiis instructam, CÆSAREAM vocat;

- vocat; (ne solum ab eo additum *Philippi* nomen putes)
 & quidem sub initiis Tiberii, ut innuit idem alio loco,
 aut vero juxta Eusebii Chronicum, anno Tiberii XII.
 In hunc errorem induxisse videtur nobilem antiqua-
 rium, id quod alibi idem Josephus refert de Templo
 scilicet, quod Cæsari ad Panium extruxit Herodes; ut
 nihil dicam de Cæsarea Palæstinæ, quam revera ab eo
 conditam ac eo nomine appellatam constat. Sicut ve-
 ro altera illa Philippi Cæsarea *ὑπὸ Πανέω* sub *Paneo* juxta
 superiorem Nummum, ita *Ἰπαινα* urbs Lydiæ vel ex
 Ovidii *parvis Hypæpis* nota, dicta auctore Stephano,
 quod sita esset sub monte *Ἄρο*, *ὑπὸ τῷ Ἄρῳ*, & cujus
 oppidi nummos *ΥΠΑΙΠΗΝΩΝ* cum in Julia Severi &
 Elagabalo Gazæ Medicæ, tum Gordiano Musei Lom-
 eniani videre contigit. Cæterum ut *Fluvii*, *Mare*
 aut *Montes*, ita adscripta nonnunquam ipsa *Regionum*
 nomina, in quibus Urbes erant sitæ; sicut supra *Seleu-*
cia Pieriæ; in aliis *ΣΥΡΙΑΣ ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ*, Socrati
Λαοδικείας & *ἐν Συρία*, *Magne* nempe *Syria*, sicut Ga-
 leno alicubi vocatur *Cale Syria*; quæ & nonnunquam
 exprimitur, ut in Hadriano Musei Lomeniani, *ΦΙΛΑ-*
ΔΕΛΦΕΩΝ ΚΟΙΛΗΝ ΣΥΡ. ad discrimen alterius
 Philadiæ in Asia minori, Socrati *φιλadelphείας* &
ἐν Λυδία, ad quam scripsit Divus Joannes. Ita videas
 quoque Nummos aut *Syria Commagena*, ut in numi-
 smatibus *Samosatensum* & *Carrenorum* alibi jam descri-
 ptis; aut denique *Syria Palestine*, Ammiano *Syriarum*
ultima, ut in nummo Pii apud Tristanum, & in aliis
 vel Marci Successoris, Faustinae, aut Caracallæ *ΦΑ-*
ΝΕΑΣ ΠΟΛΕΟΣ ΣΥΡΙΑΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ quam
 urbem male de *Cæsarea Paneade* explicat Tristanus, quæ
 in nummis eorundem temporum *Cæsarea sub Paneo*, ut
 modo vidimus, inscribitur; neque augustam illam ap-
 pella-

pellationem omisisset, aut vulgo magni præmii loco concessam, aut in pœnæ etiam locum ademptam; sicut postremum Cæsareæ Cappadociæ sub Juliano contigisse observat Sozomenus. Adde quod in Actis Conciliorum, non *Φανίας* sed *Πανεάδ* & *Paneadis* eadem constanter inscribitur, & quidem *ἐπιερχίας πρώτης τῆς Φοινίκης*, *Provincia prima Phœnicæ*, non vero *Palastina*, cui superiores nummi illam *Φανίας* vulgo adjudicant. Regiones vero similiter indicant, ad discrimen urbium *σμωνύμων*, Nummi, sicut supra *ΦΛΑΟΤΙΝΕΑΠΟΛΙΣ* *ΑΜΑΡΕΙΑΙ* vel *ΦΛΑΟΤΙΟΠΟΛΙΤΩΝ* *ΑΜΑΡΕΙΩΝ*, ita aut *ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ* (vel juxta nummum Regii Cimeliarchii, *ΗΡΑΚΛΗΑΣ* *ΕΝ ΠΟΝΤΩ*, ne confunderetur cum tot *Heracleis*, quales vel XXIII enumerat Stephanus, & quomodo similiter *Ηρακλεια ἐν Θρακίᾳ* passim apud Scriptores Ecclesiasticos vocatur altera illa Thraciæ, quæ olim Perinthus, aut *ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΙΩΝΙΑ* apud Erizzum & Tristhanum, ut constaret ad quam *Metropolim* spectarent, cujus nominis decem oppida enumerat idem Stephanus; aut *ΕΥΜΕΝΕΩΝ* *ΑΧΑΙΩΝ* in Philippo illustris Sevii, ad discrimen aliarum ejusdem nominis in Phrygia aut Caria, de quibus Geographi; aut *ΙΕΡΟΚΑΙΣΑΡΕΩΝ* *ΚΟΜΑΝΩΝ* in Severi nummo Seguiniano, unde alia forte *Hierocæsarea* investiganda, quam illa Lydiæ, cujus apud Tacitum & Pausaniam mentio, nisi, quod verius puto, duarum urbium communionem notet (cujusmodi exempla supra vidimus) *Hierocæsareæ* & *Comanæ* in Phrygia, utriusque in minori Asia; aut *ΠΑΜΦΥΛΙΩΝ* *ΣΙΔΗΤΩΝ* in Gallieno Regiæ Gallorum Gazæ, quum alias etiam *Sidas*, præter eam quæ erat in Pamphylia, referant Auctores; unde similiter apud Galenum, *ἐν τῇ Σίδῳ τῆς Παμφυλίας*.

Lib. v. c. 4.

Act. III.

Conc.

Calch.

XXXXX

Quot L. I. de Antid. p. 434.

3.
Ad Noti-
tiam loco-
rum Obscu-
rorum aut
Ignotorum.

Quot Oppida jam aut loca in his Nummis signantur aliunde parum nota, & quæ quod de ΠΟΛΥΤΑΙΓΙΩΝ Insula testatur ad Melam vir dubium ingenio an eruditione major If. Vossius, habitata nesciremus, nisi doeuissent Nummi? Τηρόρα Ἰούρων unus forte ex antiquis Auctoribus, ac ut ignobilis oppidi qui obiter meminerit, occurrit Pausanias. At nobile quondam & frequentatum idem Lydiæ oppidum luculenter arguunt Nummi aliquot insignes & magnitudine præcipui, aut Valeriani, aut Gallieni, cum *Sacri Senatus* mentione seu ΤΕΡΑ CΥΝΚΛΗΤΟC, ac inscr. ΤΗΜΕΝΟΘΥΡΕΤCΙΝ, quales in Gaza Christianissimi Regis, & præterea apud Cl. Seguinum, tum alibi quoque notavimus. Quis *Asiba* Ponti recordatur, exceptis forte Ptolemæo aut Stephano, & nummis Gordiani ΑCΙΒΑΙΩΝ? Quis *Gaba* in Palæstina præter sacros Scriptores, aut Josephum, ac Nummum insuper Regiæ Gallorum Gazæ ΓΑΒΗΝΩΝ? Quis Phœnicix aut ΣΑΜΦΑΙΩΝ, præter eundem Josephum ac Stephanum, aut ΒΑΣΗΡΕΩΝ, præter eundem *Eburo* Ἰούρων; ac Nummos præterea utriusque oppidi à Goltzio in Tito descriptos? Quis autem Arabiæ *Attam*, (de Græcis & Latinis loquor) aut Thraciæ *Thernam*, aut Hispaniæ *Biatiam* commemorat, præter unum forte aut Ptolemæum, aut Stephanum, ac Nummos eorundem locorum ΑΤΤΑΒΕΙΤΩΝ in Trajano inclytæ Regiæ ac Mediceo, & ΘΕΡΝΑΙΩΝ ac ΒΙΑΤΕΩΝ, juxta Nummos olim Peireskianos jam apud illustrem Harlæum? Immo ex antiquis Geographis vel Auctoribus qui supersunt quos, equidem viderim, quis meminit ΖΕΙΝΙΩΝ, ΑΟΓΓΟCΤΑΛΗΤΩΝ, ΚΕΡΑΙΑΟΥ, ΣΙΤΑΛΙΑΙΩΝ, quæ notavi in nummis ejusdem Musei? nisi postremi forte intelligendi veniant de *Satalis* Armeniæ minoris oppido, cujus mentio apud antiquos.

tiquos auctores, & cujus nomen proinde è superiori nummo emendari debeat. Similem quoque urbem in Macedonia ponit Socrates, *Ἐλπίδιον Σατύλων τῆς Μακεδονίας*, quo loco *Armenia* vocem novissime reponit doctissimus interpres, quod in Macedonia nulla hujus nominis civitas memorata inveniatur: quæ ratio, ut ingenue fatear, dubito an contra omnium Codicum consensum prævalere debeat, adde & crebra vel ex hac Nummorum penu exempla dissimulatorum locorum in antiquis, quæ edacitatem & injurias temporum effugere, monumentis. Ita ubi *ΑΔΙΚΗΝΕΩΝ* mentio, nisi in Nummo Commodi Mediceo; aut *ΦΑΝΕΑ* c Palæstinæ, præterquam in Nummis supra indicatis; aut *ΑΚΡΑΚΙΩΤΩΝ*, excepto Severi nummo non Tristani solum sed insuper Musei Lomeniani; nisi quis ad *Νάϊνεργου* urbem Lydiæ apud Ptolemæum ex eodem nummo resingendam confugiat; aut *ΚΟΡΘΩΣΙΕΩΝ*, ut ad alia properem, vel *ΧΤΑΙΝΑΙΩΝ*, præterquam in Nummis à Goltzio descriptis; nisi quod in priori *ΟΡΤΩΣΙΕΩΝ* legendum omnino videatur juxta Nummos Hadriani & Pii alibi indicatos, & quorum fide similiter emendanda Acta Concilii Calchedonenfis, in quibus cujusdam *ορθοταξίου* Episcopi mentionem fieri videas. Neque hic vero ex eodem Goltzio inferendus nummus *ΓΕΣΑΙΝΗΣΙΩΝ*, unde tum Occoni, ut sæpe factum, tum Ortelio imposuit, qui fide scilicet hujus nummi, *Gesenesios*, qui nulli sunt, fingit. Nummi enim illius vera epigraphe *ΡΗΓΑΙΝΗΚΙΩΝ*, cujus generis adtulit Tristanus, & qualis etiam vidi in illustribus Cimeliarchiis inclytæ Reginæ, Mediceo, & Lomeniano. Neque vero dissimilem ejusmodi Ortelii, Tristani, ac aliorum errorem alibi notavimus, in comminiscenda *Dessa* quadam *Æthiopia* pro *Edessa*

L. II. C. 42.

In Gaza

Regin.

Christ.

& Medice.

In Gaza

Regin.

Christ.

& Medice.

XXXXX 2

Melo-

4.
Ad Ortho-
graphiam
locorum.

Mesopotamiæ in Nummis, aut altera Macedoniæ apud Aristidem. Adde jam præter *Historiam*, *Situm*, aut *Notitiam* ejusmodi locorum, veram quoque eorum *Orthographiam*; depravata vulgo apud Auctores, vel sexcenta Urbium ac Gentilium nomina, quibus non aliunde certior lux aut emendatio, quam ex incorrupta prisca æris scriptura accedit. Nullibi certe grassatam licentius librariorum imperitiam, quam in describendis Geographorum scriptis, aut tradendis Chorographicis, quæ alibi occurrunt, nominibus; nullibi exstare etiamnum frequentiores labe, fatentur & queruntur passim eruditi. Neque vero facile licet mendas illas eluere; aut inter varias vel interpolatas crebro, quas suppeditant antiqui libri, lectiones, genuinam ac sinceram continuo arripere. Haud enim levibus difficultatibus tota hæc res jacet implicita; dum non una jam olim, sed multiplex invaluit idem nomen proferendi ratio, quod vel è pluribus Stephani locis liquet; vel Latini in tradendis nominibus id genus sæpe à Græcis deflectunt; vel qui supersunt Geographi, Romano more Græca, aut Romana vel peregrina Græco sono efferunt; vel pro varietate Dialectorum, temporum, diversimode prolata, aut plane vero immutata Urbium ac locorum nomina; vel denique dum aut hic deficiunt Scriptores antiqui; aut discrepant à Græco textu Interpretes, quod Ptolemæo contigit; aut mutili ac fæde corrupti iidem Auctores ad nos pervenere. Adeo ut vix aliud hodie, nullum utique certius refugium sit relictum, quam in veteribus Nummis, domesticis & incorruptis testibus; nequidquam certe in restituenda aut illustranda Geographia antiqua laborent, ut à plerisque hætenus factum, qui ad has publicas tabulas, ad hæc solemnia & authentica gentis testimo-

stimonia non continuo provocant. Unde utique oportune in sanando ac restituendo Stephano de Urbibus, aut verius ejus Epitomatore Hermolao, nuper in Urbe litteratæ Germaniæ decus Lucam Holstenium, diligentem adhibuisse Nummorum veterum tractationem, & undique hæc subsidia ad hanc rem advocasse, nec ipse ignoras, & publice etiam aliquando, quamquam nondum consummati, ut audio, operis lectione constabit. Neque pauca sunt certe aut levia, quæ primi in hoc genere notavimus; dum non eadem solum nobis quæ hic Holstenio patuit, sed & forte adhuc uberiori ac frequens etiam alibi contigit hujus penus Nummaria contemplatio. Mitto inde adfertam subinde in hoc opere, aut obiter traditam veram & constantem scripturam in vocibus ΜΥΤΙΑΝΝΑΙΩΝ; ΚΑΛΧΑΔΟΝΙΩΝ; ΙΕΡΑΠΥΤΤΝΙΩΝ; ΛΑΠΠΑΙΩΝ; ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΙΤΩΝ; ΤΕΡΜΗΣΣΕΩΝ; ΠΑΥΤΑΛΙΑΣ; ΣΕΡΔΙΚΗΣ; ΑΠΗΘΙΩΝ, unde etiam præter Polybium supra emendatum, corrigenda Acta Synodi Calchedonensis, ubi *Λαπίθης* Episcopus legitur Didymus pro *Λαπίθης*. Sic *ΕΔΕΣΣΗΣ*, non *Εδέσης*, ut sæpe apud auctores ac apud Socratem novissimæ etiam editionis, *ἐν Μεσοποταμίᾳ Εδέσης*, & similiter apud Philostorgium aliosque; *ΣΙΔΗΤΩΝ* Pamphylia, unde emendandi *Σιδιται* apud Arrianum; *ΣΤΟΒΕΝΣΙΟΝ*, pro quibus *Stobenses* apud Paulum J. C. aut *Στεβέβ* corrupte apud Stephanum, in Actis vero Conciliorum, ut Nicæni & Calchedonensis recte *Stoborum* & *Στόβων*, non ut aliquando *Στεβέων* *Stobeorum* pro *Στέβων* & *Stoborum*, vel *Στεβέων* h. e. *Stobensium* de Gentili juxta Nummos: *ULIÆ* Romanæ in Hispania Colonia, quam male apud Hirtium, Melam, Ptolemæum, Dionem, in *ουλλίαν*, *ουίαν*, aut

Act. 1.
Lib. 11. c. 9.
L. III. c. 22.
Act. 11. p. 402. & Reg.

Ullam mutarunt viri etiam in his litteris principes: ΚΡΗΤΙΑΣ *Flaviopolis* in Bithynia, quæ Geographis hætenus ignota sub voce Κρηπίδας apud Ptolemæum latebat: ac Fluviorum denique ΤΠΙΟΥ, ΚΑΛΥΚΑΔΝΟΥ, ΣΑΓΑΡΙΣ, ΗΙΒΕΡΙ, qui variè non semel in veterum libris traduntur. Ita (ut rem illam adhuc obiter illustremus) Πάτμου Ægæi Maris Insulam & unius Joannis Theologi exilio ac divinatione nobilem, in Πάτμου mutandam, cum apud divinum Exulem, tum Strabonem, Eusebium, Epiphanium; ac similiter apud Plinium *Patmon*, juxta veteres libros, non *Patmon* legendum, arguit rarissimus Severi nummus, in quo miles cum spiculo & inscr. ΕΝ ΠΑΘΜΩ, qui nuper fuit Cimeliarchii Patiniani jam Regii. Πέλινα Stephano Urbs Thessaliæ in Phthiotide, Græcis Pindari interpretibus Πελονησίον, neque aliter Straboni. At Πέλινα vel Πελονησίον, apud Stephanum, Strabonem, aliosque legendum arguit non solum *Pelinus* loci conditor eidem Stephano commemoratus, sed & antiqui Nummi cum Gentili, quod præterit Stephanus, ΠΕΛΙΝΑΙΕΩΝ. *Odessus* Milesiorum Colonia in Ponto, Ὀδησός Diodoro, Straboni, Arriano, Ammiano *Odisfos* & *Odyssus*. Nummum illius visum à Tristano in penu Ducis Aurelianiensis cum inscr. ΟΔΗΣΙΩΤΩΝ refert vir doctissimus ad Ammianum. At vero lectio illius Nummi ac similitum ΟΔΗΣΣΕΙΩΝ; qualis occurrit cum in Caracalla Musei Lomeniani, tum in Gordiano Gazæ Medicæ, & de qua urbe Ovidius,

Lib. i. Trist.

El. 9.

Lib. ii.

Lib. x.

Inde Mesembriacos portus & ODESSON, & arces.
 ΕΛΘΗΡΕΩΣ meminit Dio in rebus Cretensium & Πολυρρήγιων Strabo, pro quibus Nummi inclytæ Reginae, ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙΩΝ & ΠΟΛΥΡΗΝΙΩΝ; unde auctores illi emendandi, ac juxta eos, quoad postremum nomen,

men, Polybius, & sub Scylacis nomine vulgatus Peri-
 plus. Α Δ Ρ Α Μ Ν Ω Ν præfert Nummus Lucillæ Musei
 Lomeniani jam Regii, pro qua voce Ἀδραμα corrupte
 apud Stephanum de urbe Syriæ Cavæ. Ἀδραμνα ita-
 que ibi legendum, & quidem numero plurium, ut ar-
 guit superior nummus, sicut alia ejusdem aut vicini
 tractus loca, Ἱεροσόλυμα, Γάβαλα, Γάδαρα, Σίνραρα,
 Σαμίουτα, Δῶρα Josepho, Βίτρα Zonaræ, aut in Ionia
 Σύνναδα. Ita etiam legendum postremum hoc nomen
 non Σύνναδα recte doctissimus Valesius è nummo Ca-
 racallæ à Tristano vulgato ΣΥΝΝΑΔΕΩΝ observat,
 & firmat alius Domitiani nummus Musei Lomeniani,
 & in Tabula Peutingeri *Synnada Arsamote* oppidum Ar-
 menia Euphrati proximum juxta^a Plinium, ^b Tacito
 ac Ptolemæo, ut hodie præferunt eorum libri, *Arsa-^a L. VI. c. 9.
 mosata*. At transpositas vel superfluas in hac voce litte-^b Annal.
 ras docet insignis nummus Medicæus M. Aurelii inscri-
 ptus, ΑΡΜΟCΑΙΤΤΗΝΩΝ; cui suffragantur Poly-
 bii Excerpta Constantiniana, ubi Xerxis Reguli ejus-
 dem *Armosate* mentio, ac eadem describitur Mesopo-
 tamia adjacentis Αρμίουτα ἠκείνη πρὸς τὸ καλὸν πεδίον, &c. Pag. 28.
 nisi quod pro Αρμίουτα, fide præclari hujus nummi
 Αρμίουτα legendum ibi videatur. Neque vero infre-
 quens Plinio aliisque ejusmodi transpositiones *Arsamo-
 tes* pro *Armosates*; quomodo inter Cypri urbes apud
 eundem *Cinyria*, quæ Ptolemæo Κεραύνια, & Scylaci
 vel qui nomen ejus circumfert Κερυίεια; quam & ve-
 ram loci illius appellationem adserit ibi vir doctissimus.
 Sic *Cabyle* Eusebio in Chronico, ac Ptolemæo præter-
 ca, Eutropio, Ammiano; quæ Καλυβη Straboni &
 Stephano; & Ἀνάβαρζα Zonaræ, quæ aliis Ἀνάβαρβα
 aut rectius Ἀνάβαρβω, in nummis etiam Regii &
 Medicæis ΑΝΑΖΑΡΒΩΤ, Ciliciæ nempe secundæ
 Metro-

Lib. IV.

Metropolis. Sic in Tabula Peutingeri *Diocenisopolis* pro *Dionysopolis*, ut vel è Nummis liquet, ΔΙΟΝΥΣΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, de quibus supra. Ac talium magna seges.

In Cimel.
Reg. Gall.
Regin.
Christ. &
Medic.
Lib. 1. pag.
412. B.

Ita *Sagalassus* Pisidiæ non solum juxta probatos & Antiquos auctores, sed & fide nummorum ΚΑΤΑΛΑΨΕΩΝ, cujus generis haud unum in Alexandro Severo & Claudio Gotthico videre licuit; unde transpositas in eadem voce litteras Σαλασείας apud Arrianum emendandas liquet, sicut alioquin apud Lucianum

Quom.
confer.
Hist.

Σαλασείας pro Σαλασείας reponendum. Quam varia autem & corrupta vulgo nomenclatio Urbis in Gallia Narbonensi hodieque haud incelebris, quæ Βιλίττα vel Βιλίττα, Βαίττα, Βαίττα, *Blitera*, aut *Biltera*, ac *Butera*, denique apud Strabonem, Ptolemæum,

Lib. 11. c. 8.
Lib. 21. c. 10.

Stephanum, Plinium, ac Sulpitium Severum legitur?

At quam melior scriptura veterum librorum, quam inde ad Melam reduxit vir doctissimus, *Beterra*, vel ut ad Sulpitium legebat Sigonius, *Biterra*, ut liquet mihi invicto argumento præclari nummi, quem vidi apud illustrem Harlaum, in cujus anteriori parte caput muliebri, in averfa Leo cum inscr. ΒΗΤΗΡΡΑΤΩΝ, ac unde apud Stephanum aliosque Βητήρρα tandem legendum constat. Eidem Stephano vocatur urbs quædam

Ερμιόνη, pro qua Ερμιόνη levi errore restituendum mōnent nummi ΕΡΜΙΩΝΕΩΝ in Severo ac Julia Coniuge, quales etiam describere diligentes antiquarii, & notasse quoque memini in Museo Patiniano. At contra recte Stephano Νακώλια Phrygiæ, quemadmodum

Lib. xi. c. 8.

& Zozomeno Νακώλια τῆς Φρυγίας, male apud Philostorgium cum α Νακώλια, & similiter in Actis Synodi Calchedon. Νακωλείας, sicut liquet ex nummo Trajani Mediceo ΝΑΚΟΛΕΩΝ; ad quam nempe *Nacoli*

Lib. xxvi.

liam profligatum à Valente Procopium docet Ammianus.

XXXXY

nus. Eiusdem Phrygiæ nummus in Caracalla ΜΙ-
 ΔΑΕΩΝ, qualem videas in Gaza Medicea & Museo
 Lomeniano; unde emendandum Gentile hujus loci
 apud Stephanum *Μιδαίδης* pro *Μιδαδης*, & quam urbem
 vocat idem Grammaticus *Μιδαίον*, unde formatum
 nempe illud Gentile, sicut à *Κοπίαίον* ejusdem Phry-
 giæ *Κοπαδης*, ac proinde in Nummis ΚΟΤΙΑΕΩΝ; a-
 pud Philostorgium autem minus recte, ut videtur, *Μι-* Lib. iv. c. 3.
δαίον πλιν ὁ Φρυγίας, aut in Actis Synodi Calched.
Μιδαίς. In Tabula Peutingeri dicta eadem *Μιδεum*, &
 corrupte apud Ammianum *Μυgdum*, ut ad eum obser- Lib. xxvi.
 vat doctissimus Valesius. Sic rursus urbs in Phrygia
 Pacatiana, cujus hactenus in solis Christianorum scrip-
 ptis mentio, eidem^a Philostorgio, qui aliquoties ejus^a L. vii. c. 6.
 meminit sub nomine *Χαιρετίπων* & *Χαρετίπων*, vel ju- & viii. c. 2.
 xta^b Socratem & Acta Concilii Ephesini *Χαιρετίπων* IX. c. 18.
 vel *Χαρετίπων*. At corruptum hoc nomen in postrema^b L. ii. c. 40.
 etiam Socratis editione, quam viro doctissimo debe-
 mus, pro ΚΕΡΕΤΑΠΩΝ, docet invictum argumen-
 tum nummi Antonini Pii in Gaza inclytæ Reginæ,
 cum Bellonæ figura, & Gentili pro more expresso,
 ΚΕΡΕΤΑΠΕΩΝ; ad quam proinde scripturam propi-
 us accedunt ii Codices, in quibus idem nomen *Κερε-*
τίπων scribebatur. ΜΥΛΑΣΕΩΝ Carix Urbis num-
 mum in Augusto recondit eadem Gaza, inscriptum
 ΣΕΒΑΣΤΩ ΜΥΛΑΣΕΩΝ; unde liquet recte Ste-
 phano per unum σ scriptum *Μύλασι*, & Gentile e-
 jus revera *Μυλασδης*, quod dubitanter adferebat; e-
 mendandos autem præter Strabonem ac Ptolemæum,
 cum Arrianum, apud quem *Μύλασα* scribitur, tum Lib. i. περ.
 Polybium in Excerptis Valesianis, *Μυλασείς κἢ Ἀλα- ἀναβ.
 βαυδείς*, pro *Μυλασείς*. Sic præter Stephanum, aut Pa- pag. 39.
 antiquiores Geographos, quoties alibi etiam occurrit
 Υ yyyy Λα-

Δαε / αο ης seu *Larisse* in Thessalia nomen? quum tamen
 ΔΑΡΙΣΑΙΩΝ per unum σ constanter preferant anti-
 qui Nummi apud Goltzium, Palatini item, Medicei,
 aliique. At contra non *Cosura*, ut hodie apud Melam,
 sed *COSSURA* cum gemino *Sigma* legenda, juxta
 nummos illius Insulae apud Parutam. ΔΙΟΚΕΡΕΤΩΝ
 oppidi Ioniae circa Ephesum meminit nummus Getæ
 in Regia Gallorum Gaza; unde minus recte apud
 Lib. v. c. 29. Stephanum è Phlegonte Διοσερέτων, aut apud Pli-
 nium *Dioshierita*. Ita *Delmate*, non ut vulgo *Dalmate*,
 juxta Nummum supra traditum METAL. DELM.
 & cui continuo suffragatur vetus lapis, in quo DEL-
 MATTA; & in Sicilia *Henna*, non *Emma*, fide non so-
 lum antiquorum Codicum, sed Nummorum potissi-
 mum, qui eam adstruunt, MUN. HENNÆ; ut jam
 ad Claudianum monuit primum hodie Musarum La-
 tinarum decus, & magnum patris an patriæ incremen-
 tum, Nicolaus Heinſius. Neque vero *Orthographiam* so-
 lum seu veram ac genuinam Urbium nomenclaturam,
 sed *Formationem* quoque τ̄ Εθνωῶν inde deductorum,
 copiose suppeditat eadem penus, quæ ut plurimum iis
 inscripta legitur. Norunt autem in Geographia veteri
 haud plane hospites, quam æstuet hic frequenter ε̄ Ε-
 θνωζαφθ; quam diversa subinde tradat, & quæ-
 dam ex ingenio formet (ut vere certe ad Melam ob-
 servat vir undecunque doctissimus) & modo nullum
 in ea formatione canonem agnoscat; modo solemne
 suum *Analogia* ac *typi* discrimen obtrudat. Si habere-
 mus vel ipsa Stephani, quæ operi præmiserat, ut ipse
 alicubi refert, π̄ τ̄ Εθνωῶν ποτεχνολογήματα, aut alia
 veterum ea de re περὶ τὰ, hæc res hodie minus forte
 haberet difficultatis. Etenim ut illam, quæ inter Num-
 mos veteres ac eundem Stephanum frequenter occur-
 rit,

5.
 Ad Forma-
 tionem Gen-
 tilium.

rit, diversitatem obiter videas, Nummi ΓΥΘΑΙΩΝ, Goltzius.
 Steph. ΓΥΘΕΑΤΩΝ; Nummi ΓΑΔΑΡΕΩΝ, Steph. ^a Regin.
 ΓΑΔΑΡΗΝΩΝ; Nummi ^b ΑΚΜΟΝΕΩΝ, Steph. ΑΚ- ^{Christ. &}
 ΜΟΝΙΕΩΝ & ΑΚΜΟΝΙΩΝ; Nummi ^c ΑΡΙΣΒΕΩΝ, ^{Illuf. Colb.}
 Steph. ΑΡΙΣΒΑΙΕΩΝ; Nummi ^d ΓΟΡΔΗΝΩΝ, ^{Regin.}
 Steph. ΓΟΡΔΙΕΩΝ; Nummi ^e ΦΑΛΕΙΩΝ, Steph. ^{Christ. Lo-}
 ΦΑΛΙΣΚΩΝ; Nummi ^f ΛΑΔΕΩΝ, Steph. ΛΑ- ^{men. & Seg.}
 ΔΑΙΩΝ; Nummi passim ΝΕΟΠΟΛΙΤΩΝ & ΣΤΡΑ- ^{Regin.}
 ΚΟΣΙΩΝ, Steph. ΝΕΑΠΟΛΙΤΩΝ, ΣΤΡΑΚΟΥ- ^{Chr. & Pat.}
 ΣΙΩΝ; Nummi ^g ΦΟΙΝΙΚΟΝΤΩΝ, Steph. ΦΟΙΝΙ- ^{Goltz. & c.}
 ΚΟΝΤΙΩΝ; Nummi ^h ΑΒΔΗΡΕΙΤΕΩΝ vel ΑΒ- ^{Harl.}
 ΔΗΡΕΙΤΕΩΝ, Steph. ΑΒΔΗΡΙΤΩΝ, & quæ plura ^{Ligor.}
 id genus, ac paullo ante nummi ΜΙΑΔΕΩΝ, Steph. ^{MS.}
 ΜΙΑΔΙΕΩΝ. Quum vero frequens, ut jam ante in- ^{Regin.}
 nuebam, occurrat hic in Nummis varietas in traden- ^{Christ.}
 dis nempe, seu *locis*, seu eorum *Gentilibus*, unde novæ
 continuo suboriuntur difficultates, proinde hos se-
 quentes Canones, cum ad *Orthographiam* tum ad *Genti-* ^{Sex Cano-}
lium rationem ex iisdem Nummis petendam opportu- ^{nes circa}
 nostyronibus trademus, quo rem hanc habeant magis ^{Nomina}
 explicatam; nec ad eosdem cum viris etiam doctissi- ^{Urbium &}
 mis scopulos in posterum adlidant. Primus, multas lit- ^{Gentilium}
 teras, quod jam alibi diximus, ob soni vicinitatem; ^{in Nummis.}
 aut ex veteri consuetudine, vel loci dialecto promiscue ^{Primus}
 usurpatas; unde duplex nonnunquam scriptura in ^{Canon.}
 Nummis eorundem locorum cernitur. Sic Ι & ΕΙ, ut
 ΤΟΠΙΡΟΥ & ΤΟΠΕΙΡΟΥ; ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΙΤΩΝ
 & ΑΔΡΙΑΝΟΘΗΡΕΙΤΩΝ; ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΩΝ &
 ΝΙΚΟΜΗΔΕΩΝ ac sexcenta talia; aut Ζ & Σ, ut si-
 pra ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ & ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ; ΑΜΑΣΙΑΣ,
 & juxta Nummos ab illustri Busbequio indicatos ac re-
 pertos in loco, ΑΜΑΖΕΙΑΣ; ΑΙΖΑΝΙΤΩΝ & ΑΙ- ^{In Cimel.}
 ΣΑΝΙΤΩΝ, quorum prius in Claudii nummo, poste- ^{Regin.}
 rius ^{Christ. &}
 Yyyyy z ^{Medic.}

rius in Agrippina & Caio legitur: aut E & H ΑΘΕ-
 ΝΑΙΩΝ & ΑΘΗΝΑΙΩΝ; ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΣ & ΜΗ-
 ΤΡΟΠΟΛΙΣ; aut I & T ΒΙΖΗΝΩΝ & ΒΙΖΗ-
 ΝΩΝ, de quo loco mox; aut O & Ω ΟΡΘΟΣΙΕΩΝ
 & ΟΡΘΩΣΙΕΩΝ, sicut in aliis vocibus ΦΙΛΟΡΟ-
 ΜΑΙΟΤ & ΦΙΛΟΡΩΜΑΙΟΤ ΝΕΟΚΟΡΩΝ & ΝΕΟ-
 ΚΟΡΩΝ ac similibus; aut denique O & Α, pro diale-
 ctorum ratione, Α ΠΟΛΛΩΝΙΑΤΑΝ & ΑΠΟΛΛΩ-
 ΝΙΑΤΩΝ; ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΑΝ & frequenter in Sicu-
 lis urbibus, Dorici utpote sermonis, ΘΕΡΜΙΤΑΝ,
 ΗΑΝΟΡΜΙΤΑΝ, ΤΑΤΡΟΜΕΝΙΤΑΝ, ΤΙΝΑΡ-
 ΡΙΤΑΝ. In quibus proinde nulla statuenda est inter
 Nummos ac Auctores, Stephanum puta aliosque va-
 rietas; ut à quibusdam interdum fieri video, neque hi
 ex illis emendandi veniunt. Secundus Canon, Διέφ-
 ρασι plurimarum urbium, aliis ex fontibus profecta,
 juxta quam eadem loca varie jam olim efferi consue-
 vere, ut saepe monet Stephanus, ac pridem Strabo no-
 taverat, & docet ille imprimis exemplo urbis Αδρα-
 μύσιον, cujus quatuor aut quinque diversas scribendi
 rationes tradit. Sic Νάσιβις, Νεσιβις, & Νίσιβις in ve-
 terum monumentis, ac postrema vulgo frequentius
 tradita. Cujus diversitatis rationem, ut alias jam mit-
 tam, petere licet ex Arriano, ubi docet exemplo oppi-
 di ΑΨάρις priscis dicti ΑΨύρις, ab adjacentibus barbaris
 corrupta saepe locorum nomina, ἐπειτα διέφρασι τὸ
 ὄνομα ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὴν βαρβάρων καθάπερ καὶ αἱ ἄλλαι πόλεις
 διέφρασι. In hac autem varietate Auctorum ea scri-
 ptura continuo praefenda, quae domestica Nummo-
 rum auctoritate nititur, ut ΑΔΡΑΜΥΤΗΝΩΝ in
 nummo Caracallae Mediceo, & ΝΕΣΙΒΙ in traditis
 supra Nummis; & quam postremam proinde haud
 immerito, quamquam alia de causa praeferebat do-
 ctissimus.

Secundus
 Canon.

Peripl.
 Pont. Eux.

Etissimus Bochartus; quod nempe ad traditam illius
 vocis à Stephano originem propius accederet. Neque
 aliter certe Orientales ut Syri, Recutorum Magistri
 ac Benjaminus in Itinerario נֶסִיבִין *Nesibin*; & similiter
 Arabes نيسابور ut sæpe Abul Pharagius. At non-
 nunquam servata in ipsis Nummis similis varietas, cu-
 jus illustre exemplum præbet eadem urbs Thraciæ
 paullo ante commemorata, quæ in Hadriani Nummis
 Regiis ac Mediceis ΒΙΖΥΤΗΝΩΝ, in aliis autem Phi-
 lippi Nummis ΒΙΣΣΗΝΩΝ & ΒΥΖΥΤΗΝΩΝ inscri-
 bitur: unde nata illa auctorum diversitas, quibus vel
Byzia, ut Solino, aliis *Bisa*, Stephano Βιζύη & Βιζοννές, in
 Actis vero Conciliorum Βύζης & *Byzia* traditur. Sic
 BRETTANIA, BRITTANICUS, & BRITAN-
 NIA occurrant in antiquis Romanorum Nummis;
 priores in Commodo & Caracalla inclytæ Reginae, po-
 sterior in Pio aliisque: quæ scripturæ in hoc nomine
 diversitas inde nata haud immerito videtur, quod lon-
 ginq̄ua esset neque adhuc satis nota Romanis Insula,
 quamquam eorum armis pridem penetrata. Tertius
 Canon, Urbium nomina sæpe olim dandi casu vel au-
 ferendi ac ut indeclinabilia prolata, cujus rei exempla
 suppeditant Codices antiqui, sicut observavit quoque
 vir summus ad Historiam Augustam in voce *Lepti* pro
Leptis, & apud Frontonem *Durocortoro*; ac liquet insu-
 per ex Cosmographis & Itinerariis vetustis ac Tabula
 Peutingerorum; ut non debuerint proinde Surita alii-
 que Viri docti, eadem nomina casibus id genus subin-
 de prolata temere & ad lubitum refingere. Ejus vero
 rei clarissima etiam exempla suppeditant descriptæ
 jam ante ex antiquis Nummis Urbes & Coloniae, NE-
 CIBI, ΝΕΑΠΟΛΙ, GERMENO, SERPHYRO, TY-
 RO; nec quaerendum in iisdem ullum litterarum defe-

Quartus
Canon.

Num. Quartus Canon, non unum sed plura quoque Gentilia ejusdem loci occurrere in iisdem Nummorum monumentis, sicut in Nummis Augusti, Commodi, Severi, ΕΔΕΣΖΑΙΩΝ; in aliis Alexandri Severi, Mediceis aut Gordiani in Regia Gallorum Gaza & apud Cl. Seguinum ΕΔΕΣΣΗΝΩΝ; ac rursus in Antonini Caracallæ nummo Mediceo, ac in Philippo Musei Seguiniani, ΕΔΕΣΣΕΩΝ. Solet quidem Stephanus distinguere inter Gentilia formata pro typo loci, quæ vocat *ἡ ὑπὸν*, modo *ἡ τὸ Πιχάριον*, aut τὸ *συνήθει ἡ χάρις*, & *ἡ συνύθειαν*; alia vero ex Analogia, aut *ἡ πικύω*; ac proinde de hac Edessa in specie notat, apud indigenas quidem *Εδεσλωὺς*, apud veteres plerisque *Εδεσαίως* dictos. At non constare semper hunc ejus Canonem, arguunt hujus ipsius Edesse Nummi modo adlegati cum utroque Gentili, ac uno etiam, quod præterit *ὁ Εδνιοργάφω*, ab ipsis indigenis promiscue percussis. Neque male tamen quod *Εδεσαίων* antiquiorem appellationem statuatur, quam vulgo præferunt etiam vetustiores illius urbis Nummi. *Philadelphie* cum illius quæ in Lydia, tum Syriæ urbis Gentile eidem Stephano *φιλadelphός*; ex Analogia scilicet, loci autem seu τὸ *Πιχάριον*, ut idem è Josepho tradit, *φιλadelphωός*. At primum illud vere ac proprie τὸ *Πιχάριον* existisse luculenter arguunt Nummi, neque unius ætatis, neque aliter inscripti (quos hæcenus quidem viderim) quam *ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ*, qualis aut Hadriani paullo ante adlatus, aut præterea L. Veri Mediceus cum capite turrito, consueto in Syriæ urbium nummis simbolo, ac inscr. *ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ*; & alius insuper ejusdem Gazæ alibi quoque descriptus cum *Flavia* cognomento. Ad Lydiæ vero Philadelphiam referendi præclari nummi itidem inscripti *ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΕΡΜΙΠΠΟΣ ΑΡΧΙΕ-*

ΧΙΕΡΕΥΤΟ apud illust. Harlaum, aut in Antonino, quem descriptum hic vidi ab eruditis antiquariis, ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΕΠΙ Μ. ΑΥΡ. CITO-
 ΝΟΣ ΑΡΧ. Ut mirum proinde videri posset ex illo-
 rum Nummorum consensu, aut Syriacæ Gentile tradi
 apud Josephum *φιλadelphηνός*, ut vere observat Ste-
 phanus, aut alterius quæ in Lydia, Tacito ac Plinio ^{Bell. Jud.}
Philadelphenos itidem dici, non *Philadelphenses*. An quod ^{l. xx. c. 1.}
 corrupti ibi Josephi codices, & quidem jam Stephani
 ætate, prout vetustissimis mendis eos abundare, vel ex
 Rufino Interprete colligas; an potius quod promi-
 scuus esset ejusmodi Gentilium usus, aut (quod Tacitum ac Plinium respicit) in iisdem Latine efferendis
 à Græco subinde recesserint Romani; unde *Alexan-*
drini, *Antiocheni*, *Apameni*, similiter iis dicti, qui *A-*
lexandrenses, *Antiochenses*, & *Apamenses*, dici tantum
 debuissent. Sic *Sami*, Ionicæ fatis notæ Gentilia, ei-
 dem Stephano *Σαμαῖος*, *Σάμιος*, & *Σαμιαῖός*. At
 Nummi, quales occurrunt magno numero cum Cæsa-
 rianorum temporum, tum iis vetustiores, constanter
 ΣΑΜΙΩΝ inscripti, ac unus apud Goltzium, quod
 eodem redit, ΣΑΜΕΙΩΝ. Nisi statuamus hos omnes
 spectare ad illam Ionicam Icarii maris Insulam; ad al-
 teram autem *Samum* Cephallenicam Gentile *Σαμαῖος*
 nempe ex *Σάμη* formatum, ut innuit etiam Strabo; ac
 proinde non Stephano, sed abbreviatori ejus Hermo-
 lao, confusæ & truncatæ notationis culpam adscriben-
 dam. *Samos* certe eosdem vocat Livius, *Insuperata pax* ^{l. xxxviii.}
Cephaleniâ adfulserat; quum repente unactvitas, incertum ^{c. 28.}
quam ob causam, Sami desierunt. A Phrygiæ oppido
Δουκιμειον dicto, Gentile eidem Stephano ex Analogia
 quidem *Δουκιμειός*, at ex consuetudine *Δουκιμηνός*, quod
 discrimen abunde videtur refellere nummus Neronis
 Medi-

Mediceus cum Dea Phrygia & inscr. ΔΟΚΙΜΕΩΝ. Eidem Stephano à *Κάρραι* seu *Carris* Mesopotamiæ Gentile cum *Κάρραι* tum *Κάρραι*. Prius etiam apud Dionem legas, *Κάρραι* Μακεδόνων ἀποικισί; at posterius in Nummis ΚΑΡΡΗΝΩΝ, ut istud τὸ Πιχάριον nefas sit dubitare. Alioquin cum utroque Gentili, quod à *Nicæa* deductum refert Stephanus, signati etiam Nummi, nempe ΝΙΚΑΕΩΝ, quamquam rarius, frequentissime autem ΝΙΚΑΙΕΩΝ. Sic Gentile Urbis Phœnicæ legas cum ΓΑΒΑΔΕΩΝ, ut in M. Aurelii nummo Loméniano, & in Julia Aquilia inclytæ Regina; tum apud Oconem & Trifanum ΓΑΒΑΔΙΤΩΝ in Elagabalo; quorum utrumque tradidit etiam Stephanus. Sic ΠΤΟΛΕΜΑΙΕΩΝ & ΠΤΟΛΕΜΑΙΤΩΝ habent Nummi à Goltzio descripti, quæ ambo Gentilia ille quoque Gentilium Scriptor recte agnovit, nisi forte prius de *Phœnicia*; posterius de *Ægyptiaca Ptolemaide*, juxta τὸ Πιχάριον hujus regionis in *ἰσ* Stephano alibi sæpe indicatum, explicari debeat; & quem proinde mutilum rursus in hac voce *Ptolemaidis* exhibeat Hermolaus. Cui conjecturæ nostræ favere videtur Josephus, apud quem *Πτολεμαῖς* perpetuo vocantur *Phœnicia Ptolemaidis* incolæ; & ut alios mittam, apud Marcellinum Comitem, *Antiochus Ptolemensis*. At ΣΙΚΤΩΝΙΤΩΝ habent aliqui Nummi antiqui, alii autem ut Tiberii apud Goltzium, aut Plautillæ in Cimiarchio inclytæ Regina ΣΙΚΤΩΝΙΩΝ, quod postremum Gentile solum tradit Stephanus. Quintus Canon, vulgo in antiquis Nummis non Urbis sed Gentis nomen exprimi, nonnunquam promiscue utrumque, ut ΗΛΙΟΠΟΛΙΣ & ΗΛΙΟΠΟΛΙΤΩΝ; ΔΑΜΑΣΚΟΥ & ΔΑΜΑΣΚΗΝΩΝ; ΤΑΡΣΟΥ & ΤΑΡΣΕΩΝ; ΣΙΔΩΝΟΣ & ΣΙΔΩΝΙΩΝ, &c. A Coloniis quidem

In Chronico.

Quintus Canon.

dem retentum frequenter videas ipsum Urbis nomen, ut ΚΟΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΑ, ΚΟΛ. ΝΕΚΙΒΙ, ΚΟΛ. ΤΥΡΟ, & plures id genus. Quamquam in quibusdam etiam Nummis solum Urbis nomen, omisso Gentili, occurrit, & vulgo, ut observo, in Nummis Urbium Ponticæ, *Amasia, Heraclea, Tomi, Amisi*. Sic in aliis ΑΡΤΙΔΟC urbs Thraciæ; ΒΟΥΤΡΑ & ΠΕΤΡΑ Arabia; ΡΑΦΙΑ Syria; ΦΑΝΕΑC Palæstinæ, & similibus, quibus adde traditam supra epigraphen ΕΝ ΠΛΑΘΜΩ. Neque vero id frustra in nonnullis factum liquere potest ex eodem Stephano, qui alicubi observat, non quærendum esse in omnibus *Gentile*, sed aut nonnunquam adverbio utendum, ut in locis deductis ἀπὸ τῆς δῆμου, & sic à Βάσι Βασιλέων; aut Genitivo cum præpositione; aut Analogia; aut τῶ σωτήρι τῆς πόλεως. Ubi notandum præterea, Gentile passim in iisdem Nummis per Syllepsum numeri haud insuetam efferi, ΣΙΚΥΝΙΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΑΕ ΚΑΙ ΑΣΤΑΟΥ, ΑΥΣΒΑΕΥΚΕΩΝ ΒΑΕΥΘΕΡΑΕ, ΑΥΣΑΝΤΙΟΧΕΩΝ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ, &c. Scilicet promiscue quoque sumpto apud Romanos auctores *Gentili* pro *Urbis* nomine, ut in adlato paulo ante de Samæis exemplo apud Livium, a-
 libi, *Lanuvini etiam, qua fidelissima urbs fuerat*, & quæ
 occurrunt id genus haud pauca; ac vicissim *Urbis* nomi-
 ne pro *Gentili*, *Sutrium socios populi Romani*, item *Roma-*
ni Veique, pro *Veientes*. Sextus & postremus Canon, *Sextus Ca-*
 Bilingues eorundem locorum Inscriptiones subinde
 occurrere Græcas & Latinas, quod fieri videas in Num-
 mis Coloniarum, sicut alibi jam indicavimus, quæ
 cum vernaculam antiquam retinebant, tum linguam
 Latinam seu τῆς κοινῆς, ut illam vocat alicubi The-
 mistius, una cum novis Colonis admittebant. Unde
 Colonis Romanis adscribendas continuo eas Urbes li-
 quet

Zzzzz

quet, quæ nonnunquam sine addita Coloniae mentione Latine in Nummis efferuntur, quamquam in Græco solo aut vulgo Græci idiomatis; ut *ABDERA* in nummo Tiberii Regiæ Gallorum Gaze; *LAODICEON* seu *LAODICEON* in nummis Elagabali Mediceis; in aliis *ANTIOCHIA*; *CÆSAREA PANIAS*; *SIDON*, &c. Notum autem diversimode nonnunquam deductas Romanas Colonias; nempe modo ut integræ cederent novis Colonis; modo ut permiscerentur illi cum indigenis; modo ut in partem urbis & agri reciperentur, sicut postremum de Sinope & Pontica itidem Heraclea suo tempore deductis observat Strabo. Hinc illa varietas idiomatum ejusdem urbis quandoque, ut de Emporiis Hispaniæ oppido tradit idem Geographus, illud cum ab Hispanis indigenis, tum à Græcis seu Massiliensibus Colonis, divisis laribus ac lingua proinde, habitatum aliquamdiu. Immo inde factum, ut sola Romanorum dialectus in quibusdam id genus Coloniais invaluerit, ommissa aut defueta loci vernacula; sicut de Turditanis ad Bœtiam notat ille in eodem libro, eos evasisse Romanos sermone, moribus, propriæ linguæ oblitos. Quod potissimum in iis Coloniais locum habuit, ubi indigenis extinctis, soli admissi aut relictæ lapsu temporis Cives Romani, quemadmodum de Corintho sua ætate tradit Pausanias, nullos eam habuisse indigenas, omnes colonos Romanorum; unde non mirum quoque Latine passim efferri nummos *Corinthi* sub Cæsaribus à tempore deductæ Coloniae percussos.

Verum hæc alibi merentur expendi accuratius, & simul quæ ad Religionem Gentilium, Consecrationem, & Supellectilem veterum spectare videbuntur. Dum enim suscepto semel argumento lubenter hic inservio,

Lib. xii.

Lib. iiii.

In Corinthiacis.

CONCLUSIO OPERIS.

lon-

longius me paulatim proVectum video, quam ab initio instituti tecum sermonis constitueram, unde pedem etiam referre haud erit jam inconsultum. Neque difficulter missionem mihi largieris, OCTAVI jucundissime, qui voluntati tuæ obsequutus, minus jam illibenter conspectu Urbis ac Italiae vestrae brevi mihi carendum intelligo. Habebit enim hæc opera levem quidem, sed dulcem tamen & mansuram etiam apud posteros necessitudinis tecum contractæ recordationem, quam Florentiæ bonis auspiciis cœptam, magna studiorum animorumque consensione hic voluisti coalescere. Ea quippe lubentius adficior hoc loco, quam vel Generis vel Ingenii alias tui, quamquam florentis utriusque cumulatiflima laude, quam non in Urbe solum, sed apud externos late jam diffudisti. Meminisse enim potes, me primam illius notitiam acceptam ferre fama nominis ac meritorum clarissimis & amicissimis viris Cappellano Heinsioque, qui de tua singulari virtute ac eruditione profectioem in Urbem suscipientem litteris suis certiore continuo fecere. Verum illam singularem ingenii tui præstantiam, illud exaggeratum optimis artibus ac disciplinis pectus, illud subtile & elegans in litteris iudicium, arguit abunde arguetque adhuc luculentius non jam ROMANTIQUA tuo beneficio resurgens, sed eidem Urbi decus ac lumen propriis doctrinae tuæ monumentis quæsitum ac partum. Multa equidem, ut nosti, decora veterem me quodammodo nec plane incuriosum Urbis hospitem detinuerunt, Reginae quondam Terrarum aspectus, Pater Tiberis, Colles septem Domini, Loci Genius, Coeli clementia, Incolarum comitas, Bibliothecarum copia, Vestigia denique clarorum hominum, ac memoria locorum nullibi gentium magis conspicua. Haud

ullæ tamen hic mihi, aut in aliis Italiæ oris potiores illecebræ, haud acrius aliud discessum parantis desiderium, quam usus & consuetudinis cum decoris ejusdem Cœli ingeniis, BONIS, MAXIMIS, OLIVIS ALLATIIS, GRATIANIS, FERRARIIS, GOTTFREDIS, POLLINIS, SEPTALIS, DATIS, MAGALOTTIIS, FAVORITIS, REDIIS, GRADIS, CHIMENTELLIS, MELLINIS, RICCIIS; & dulcibus mihi ante alios Parthenopes ac Floræ amoribus, ATURRE DUCE ac LUDOVICO STROZZA, minus clarissimæ profapiæ, quam incredibili quadam ingenii elegantiâ, humanitate, virtute, rerum usu ac peritia florentibus. Quibus adnumerandus etiam venit, quamquam natus in alio solo, PETRUS VALERUS DIAZIUS, vir & amplissima dignitate, quam antea Valeriæ Provinciæ ac Bruttii regendis præpositus, jam inter supremos Regni Neapolitani curatores adlectus fungitur, ita autem omnibus harum artium studiis liberalissimis doctrinisque versatus, ut se non adeo Ant. Augustini conterraneum, quam æmulum probet. Quid JOANNEM MOROSINUM taceam, dulce decus non meum solum, sed Patriæ invictæ, sed generis quod Reges Principesque ac tot claros Toga & Sago Heroas complectitur, sed artium omnium, quas vitæ elegantia ac splendore muneris longe lateque illustrat ac diffundit. Alios mitto in altiori adhuc fastigio positos, ne vel ostri, quod illos ambit, fulgor; vel summi Imperii in florentissimis Italiæ oris majestas, non autem grata beneficiorum recordatio mentis oculos in se convertisse videatur. Unum tamen amplissimi Ordinis præterire hic non possum SPORZAM PALLAVICINUM, qui caveret, ne hodie desint Italiæ Phœnices ingeniorum; aut.

aut ne in erudita ejus consuetudine, quæ litteratæ Romæ compendium præbet, novus ego Tiberis accola veterem vel Tullii facundiam, vel Varronis scientiam desiderarim; sed aut eorum meritis, aut tuis in me beneficiis enarrandis non immoror hic ulterius. Unum illud te rogo, mi OCTAVI, per conjunctionis nostræ necessitudinem, ut si amor in me tuo plusculum quam mereor indulxisti hætenus, aut largieris in posterum, non magis tamen, quam fides in te mea postulat, concessisse censeas. Ita nullo gratiori viatico procul à tuo & Urbis conspectu discedentem prosequeris.

FINIS.

Zzzzz 3

Adden-